

2

Šolska knjižnica | letnik 22 | 2012 | ISSN 0353-8958 | št. 2

šolska *knjižnica*

Majda Steinbuch:

Uvodnik 67

Stroka**Katarina Švab, Maja Žumer:**Kje si dijaki izposojajo knjige za domače branje in kako / *Where and how the secondary school students borrow books for home reading* 68**Vilma Stubelj, Alenka Šauperl:**Gesljenje leposlovja in slovenske srednješolske knjižnice / *Subject cataloguing of fiction in secondary school libraries* 75**Stroka in praksa****Natalija Mikuletič:**Vsebina knjige je pomembnejša od lepo oblikovane naslovnice / *Book content is more important than beautiful cover design* 82**Mojca Osvald, Domen Finžgar:**Ali strip(izacija) lahko spodbujata branje med mladimi? / *Can comics (and adaptations into comics) encourage reading among young readers?* 89**Nataša Litrop:**Knjižna čajanka princes in princev / *Book tea party of princesses and princes* 94**Sabina Bauer, Aleksandra Petek, Teja Razpotnik:**Medpredmetno povezovanje v prvem razredu s šolsko knjižnico ob podpori IKT / *First grade cross-curriculum connections with school library and its ICT support* 99**Tomaž Fidler:**Tablični računalnik – majhno orodje, velik izziv / *Tablet computer – small tool, big challenge* 107**Mateja Ločniškar-Fidler:**Zvočna knjiga na USB ključu / *Sound book on USB stick* 111**Nina Jamar, Cirila Leban, Karmen Jakše, Nina Ilič:**Kako je kuža Rik polepšal bibliopedagoške ure z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami v Občinski knjižnici Jesenice / *How the dog Rik embellished the biblio-pedagogical lessons for children and adolescents with special needs at the Municipal Library Jesenice* 115**S knjižnih polic****Damjana Vovk:**

Šolske knjižnice po svetu 123

Zbirka Bralna znamenja 124

Mali in veliki odmev**Romana Fekonja:**

Pomladna šola hrvaških šolskih knjižničarjev 128

ISSN 0353-8958 • ŠOLSKA KNJIŽNICA • 22. letnik • številka 2 (56) 2012

Ustanovitelj in izdajatelj: Zavod Republike Slovenije za šolstvo; **predstavniki:** mag. Gregor Mohorčič

Uredništvo: mag. Majda Steinbuch (odgovorna urednica), Damjana Andrin, Šolski center Novo mesto, Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela, Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, mag. Mateja Ločniškar Fidler, Mestna knjižnica Ljubljana, Maja Miklič, Osnovna šola dr. Vita Kraigherja, Ljubljana, dr. Polona Vilar, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo FF Univerze v Ljubljani, Damjana Vovk, Narodna in univerzitetna knjižnica, mag. Savina Zwitter, Gimnazija Bežigrad; **lektor:** Tine Logar; **prevod izvlečkov v angleščino:** dr. Polona Vilar; **urednica založbe:** Simona Vozelj; **oblikovanje:** Anže Škerjanec; **priprava in tisk:** Present d.o.o., Ljubljana; **naklada:** 700 izvodov; **letna naročnina:** 32,97 € za šole in ustanove, 27,96 € za posameznike, 26,29 € za dijake, študente in upokojene, 39,12 € za tujino; cena enojne številke revije v prosti prodaji je 8,76 €; **naslov uredništva:** Uredništvo revije Šolska knjižnica, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 70, e-pošta: revija.solskaknjiznica@zrss.si; **naročila:** Nataša Bokan, ZRSS – Založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; faks: 01/300 51 99; zalozba@zrss.si.

Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2012

Poštnina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije kakorkoli reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

Uvodnik

> Majda Steinbuch,
odgovorna urednica

Spoštovane bralke, spoštovani bralci,

šolsko leto se počasi izteka, mi pa vam v branje ponujamo drugo številko revije, ki vam bo morda popestrila tudi čas dopusta. Vsebina številke je skoraj v celoti posvečena branju, delno pa tudi novim tehnologijam, kar je že stalnica našega pisanja in tudi delovanja v praksi. V rubriki S knjižnih polic smo pod drobnogled vzeli zbirko Bralna znamenja, ki je, kot pravi njen urednik, »obvezno branje za vse, ki se s knjigami ukvarjajo ljubiteljsko ali strokovno«.

V rubriki Stroka se Katarina Švab in Maja Žumer sprašujeta, kje si dijaki izposojajo knjige za domače branje in kako. Predstavita rezultate raziskave o načinu iskanja knjig med dijaki dveh gimnazij. Pokazalo se je, da v večji meri uporabljajo katalog, če knjižničar(ka) izvaja knjižnično informacijsko znanje. Vendar pa je na splošno uporaba kataloga za znano gradivo nizka, ker imajo v knjižnicah posebne police s knjigami za domače branje, kar sicer olajša iskanje, vendar pa uporabniku ne omogoča vpogleda v druga dela knjižnične zbirke. Dijake bi torej morali v šolskih knjižnicah spodbujati k iskanju leposlovnih del tudi s pomočjo kataloga in na knjižnih policah, kjer so knjige za domače branje razvrščene med druga leposlovna dela, saj jim tako ponujamo širši izbor za branje. O gesljenju leposlovja in slovenskih šolskih knjižnicah pišeta Vilma Stubej in Alenka Šauperl. Skriti zaklad je bil projekt, ki je imel za cilj izboljšati vsebinsko opisovanje leposlovnih del. Med knjižničarji srednjih šol sta opravili raziskavo o poznavanju projekta in praksi gesljenja. Pokazalo se je, da projekta ne pozna skoraj tri četrtine vprašanih in da leposlovnim delom nikoli ne vpišuje gesel 40 % knjižničarjev. Več o tej strokovni temi o rezultatih raziskave lahko preberete v članku.

V rubriki Stroka in praksa predstavljamo članke s področja branja v srednji in osnovni šoli, sledijo še prispevki o tabličnem računalniku, zvočni knjigi na USB-ključu in primer dobre prakse bibliopedagoškega dela splošne knjižnice z učenci s posebnimi potrebami. Najprej Natalija Mikuletič v članku Vsebina knjige je pomembnejša od lepo oblikovane naslovnice predstavlja medpredmetno povezavo z dijaki grafičnega oblikovanja, v kateri je bila knjiga skupno izhodišče. Po mnenju dijakov je zunanja vizualna podoba knjige pomembna in vpliva na izbor za branje, vendar le do tedaj, ko še ni znana njena vsebina. Mojca Osvald in Domen Finžgar v članku Ali strip(izacija) lahko spodbuja branje med mladimi predstavljata, kako na strip gledajo profesorica slovenščine, avtor stripov in dijaki. Na primeru stripizacije klasičnih del prikazujeta, kako lahko pri mladih spodbujamo analitično branje. Nesporno je, da je treba začeti spodbujati branje že v predbralnem obdobju, še prav posebej pa v prvem triletnju osnovne šole, ko se učenci začnejo opismenjevati. Nataša Litrop opisuje primer dobre prakse spodbujanja bralne pismenosti v članku z naslovom Knjižna čajanka princes in princev. V medijih smo zasledili, da so že v prvem razredu osnovne šole učenci začeli poskusno uporabljati tablične računalnike, zato smo k pisanju povabili učiteljice, ki so začele uporabljati tovrstno tehnologijo. Sabina Bauer, Aleksandra Petek in Teja Razpotnik opisujejo, kako so v svojem vzgojno-izobraževalnem procesu začele uporabljati interaktivne table in tablične računalnike. V članku je prikazana tudi vloga šolske knjižnice in pouka v knjižnici s praktičnim primerom z vidika učiteljic. Sledi prispevek Tomaža Fidlerja Tablični računalnik – majhno orodje, velik izziv, ki bralce seznanja s temeljnimi lastnostmi tabličnih računalnikov in izpostavi štiri najbolj prodajane modele v ZDA ter na koncu predstavi, kakšno je poznavanje tega orodja med osnovnošolci in srednješolci. Mateja Ločniškar - Fidler, ki naše bralce redno seznanja z novimi nosilci zapisov in njihovo strokovno obdelavo, nam tokrat sporoča, da se je na slovenskem knjižnem trgu pojavila novost, to je leposlovno delo na USB-ključu. Na primeru dela Ne povej, kaj si sanjala Ferija Lainščka prikaže postopke obdelave, če se knjižnica odloči, da bo takšno delo uvrstila v svojo zbirko. Rubriko zaključujejo Nina Jamar, Cirila Leban, Karmen Jurše in Nina Ilič s člankom Kako je kuža Rik polepšal bibliopedagoške ure z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami v Občinski knjižnici Jesenice.

Že v uvodniku k prvi letošnji številki sem zapisala, da je glede na čase, v katerih živimo, samoizobraževanje stalnica, ki je dostopna prav vsem, ki želijo slediti svoji stroki, se seznanjati z novostmi in v primerih dobre prakse najti ideje za svoje delo. Žal zaradi finančnega stanja na šolah prihaja tudi do odpovedi naše revije. Kljub temu upam, da boste našli pot do branja naše revije, ne nazadnje smo knjižničarji, kajne? Če ne bomo brali, nas bo pobralo, je rekel že pesnik (Pavček). Tudi zato vam priporočamo v branje zbirko Bralna znamenja, ki je »zbirka knjig, ki jih morate prebrati, če hočete, da imajo vaše knjige smisel« (Blatnik). Videti smisel v tem, kar delamo, pa tudi nekaj velja. Prijetno branje vam želim in lepo poletje.

Kje si dijaki izposojajo knjige za domače branje in kako

Where and how the secondary school students borrow books for home reading

>Katarina Švab

>> Maja Žumer

Izvleček

V prispevku so predstavljeni rezultati raziskave o iskanju knjig za domače branje med dijaki dveh slovenskih gimnazij. Zanimalo nas je, ali za iskanje knjig uporabljajo knjižnični katalog in v katerem tipu knjižnice (šolska ali splošna) si knjige izposojajo. Trend nizke izposoje knjig za domače branje v srednješolskih knjižnicah je enak izposoji knjig za domače branje v osnovnošolskih knjižnicah, čeprav imajo srednješolske knjižnice večje število izvodov knjig, ki so namenjene domačemu branju kot splošne knjižnice. Opremljenost srednješolskih knjižnic z računalniško opremo je dobra (četrtnina ima na voljo več kot 4 računalnike, ki so namenjeni uporabnikom). Rezultati intervjujev so pokazali, da dijaki v večji meri uporabljajo katalog, če knjižničar(ka) izvaja knjižnično informacijsko znanje (KIZ), čeprav je na splošno uporaba knjižničnega kataloga za znano gradivo dokaj nizka (32 %), ker imajo v knjižnici posebne police, kjer so zbrana dela za domače branje. Tovrstna postavitve olajšuje iskanje, na drugi strani pa uporabniku ne omogoča vpogleda še v druge izdaje dela.

Ključne besede

šolske knjižnice, knjižnični katalog, knjižnično informacijsko znanje, srednje šole, domače branje

UDK 027.8:017/019

Abstract

The paper presents results of a survey of book searching for the purpose of home reading. The study surveyed students of two Slovenian grammar schools. We were interested to see if library catalogue was used and in which type of library (school or public) they borrow the books. The trend of low loans of books for home reading in secondary school libraries is equal to the trend in primary school libraries, although secondary school libraries hold larger numbers of home reading books than public libraries. Information technology equipment in secondary school libraries is good (one quarter offers more than 4 computers for the users). Results of interviews have shown that students more often use library catalogue if the librarian teaches the course Library and information knowledge. However, the use of catalogue to search for known materials is generally rather low (32%), because the libraries offer separate shelves for home reading books. Such arrangement makes searching easier, but on the other hand does not enable the user to see other versions of the work.

Keywords

school libraries, library catalogue, Library and information knowledge, secondary schools, home reading

Uvod

Srednješolci so zahtevna ciljna skupina uporabnikov tako šolskih kot tudi splošnih knjižnic. Knjižničarji splošnih knjižnic ugotavljajo, da »srednješolci najhitreje zapuščajo naš prostor, ker nimajo več toliko prostega časa. Sposodijo si le kakšen učbenik ali knjigo za domače branje in že odhitijo iz knjižnice.« (Knjižnica Krško, 2011)

V prispevku bomo predstavili gimnazijce, njihove informacijske potrebe pri iskanju domačega branja, uporabo kataloga in poizkušali pokazati vpliv izvajanja knjižničnega informacijskega znanja (v nadaljevanju KIZ) na uporabo katalogov.

1 Vloga srednješolske knjižnice in domače branje

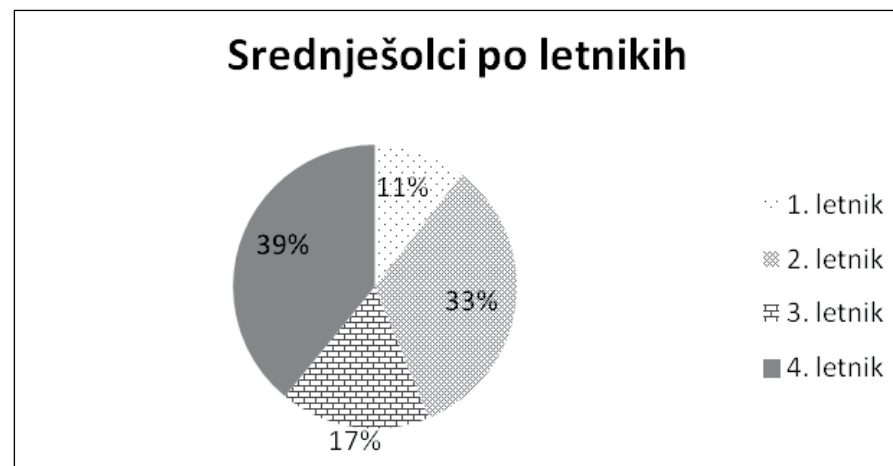
KIZ je obvezen za vse dijake in zajema 15 ur v štirih letih šolanja. KIZ navaja dijake, da »razvijajo sposobnosti in veščine za samostojno učenje in uporabo knjižnice ter uporabo informacijskih virov«. Med specifičnimi cilji in vsebinami je navedeno, da dijakinje in dijaki »uporabljajo katalog kot temeljni informacijski vir o fizični prisotnosti knjižničnega gradiva« (Kurikul, 2008).

Naloge šolske knjižnice temeljijo na spremljanju potreb uporabnikov (učencev in učiteljev) v vzgojno-izobraževalnem procesu. Pogoje dela mora knjižnica nenehno razvijati, da podpira cilje izobraževanja (Novljan, Steinbuch, 1996). Mednje spada tudi podpora domačemu branju. Da je domače branje nepriljubljeno tako med osnovnošolci kot srednješolci, je razvidno iz različnih raziskav. Med dijaki prvih letnikov ljubljanskih gimnazij in srednjih strokovnih šol, je bila izvedena anketa o domačem branju (Košti, 2000). 78 % dijakov prebere vse predpisane knjige za domače branje, med dijaki srednjih strokovnih šol pa je teh dijakov le 10 %, večina jih namreč prebere samo nekatera literarna dela (62 %). Če gimnazijci pridobijo informacije o glavnih značilnostih literarnega dela iz spremne besede, z interneta, dijaki srednjih strokovnih šol pridobijo te informacije prek sošolcev, interneta in šele nato iz spremne besede v knjigi. Tudi v osnovni šoli opažajo trend upadanja branja knjig za domače branje. Le polovica osnovnošolcev vedno prebere vse knjige za domače branje, skoraj tretjina pa le včasih. Večina (74 %) osnovnošolcev ne mara domačega branja (Černela, 2000). Podatki potrjujejo, da zanimanje za branje upada, žal tudi branje leposlovja za prosti čas (20 % gimnazijcev in 34 % dijakov srednjih strokovnih šol v prostem času ne bere leposlovja) (Košti, 2000).

2 Metodologija

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (SURS), je bilo v letu 2011 na 158 javnih in 5 zasebnih srednjih šolah vpisanih 82.193 dijakov, med njimi je bilo 34.399 dijakov, ki so bili vpisani v srednje splošno izobraževanje, in med njimi prevladuje ženski spol (20.473 – 60%).

V opravljeni raziskavi smo intervjuvali dijakinje in dijake dveh slovenskih gimnazij (gimnazija 1 in gimnazija 2), ki sta geografsko zelo oddaljeni, vendar imata podobno število oddelkov in vpisanih dijakov. V vzorec smo zajeli 105 dijakov (na eni gimnaziji 55, na drugi 50), 63 % vprašanih so predstavljale ženske, glede na starost pa so prevladovali dijaki 2. letnika (33 %) in 4. letnika (39 %).

Graf 1: Sodelujoči dijaki glede na letnik v gimnaziji oz. starost

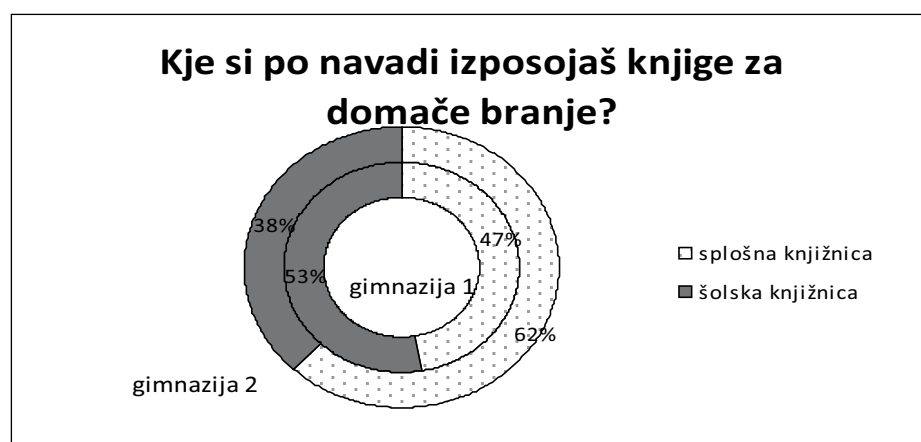
Raziskavo smo izvajali v času od 2. do 28. novembra 2011, v času odmorov, času, namenjenem za malico, in času prostih ur. Srednješolci so se prostovoljno odločili za sodelovanje v raziskavi. Največ intervjujev smo opravili v šolski knjižnici, t. i. večnamenskem prostoru in na hodnikih šole.

Knjižnici na šoli sta lepo urejeni in imata podoben urnik. Knjižnica na gimnaziji 1 je zelo dobro obiskana, ker je to tudi edini prostor na šoli za brskanje po spletu, učenje in preživljanje prostih šolskih ur (tudi igranje šaha oz. družabnih iger). Knjižnica na gimnaziji 2 je bolj mirna in ima tudi prostor za učenje – tiho čitalnico. Gimnazija 2 ima še poseben večnamenski prostor, zato se mnogi učijo tudi tam. Obisk knjižnice je namreč odvisen tudi od tega, ali ima šola še druge prostore za druženje in preživljanje prostih ur.

Obe knjižnici imata v svojih prostorih posebne police, na katerih so zbrane vse knjige za domače branje v vseh letnikih. Knjižnica na gimnaziji 1 ima programsko opremo WinKnj, knjižnica gimnazije 2 je vključena v vzajemni katalog COBISS. Knjižničarka na tej gimnaziji redno in v predpisanem obsegu ur (kakšno leto tudi več, ne pa manj) izvaja KIZ, knjižničarka na gimnaziji 1, pa ga ne izvaja, razen kakšno uro za potrebe pisanja maturitetnih seminarских nalog v 4. letniku, ko z njimi naredi primer enostavnega poizvedovanja v COBISS-u.

3 Rezultati

3.1 Vrsta knjižnice, kjer si dijaki izposojajo knjige za domače branje

Graf 2: Vrsta knjižnice, kjer si dijaki izposojajo knjige za domače branje

Na vprašanje, kje si po navadi dijaki izposojajo knjige, jih je več kot polovica (57 %) odgovorila, da v splošni knjižnici, preostali (43 %) pa v šolski knjižnici.

Tabela 1: Vrsta knjižnice, kjer si dijaki izposojajo gradivo za domače branje.

Vrsta knjižnice	Izposoja gradiva za domače branje		
	gimnazija 1	gimnazija 2	SKUPAJ
šolska knjižnica	29	19	48
splošna knjižnica	26	31	57

Očitne so razlike med dijaki na gimnaziji 1 in na gimnaziji 2. Na prvi gimnaziji si polovica (53 %) izposoja gradivo za domače branje v šolski knjižnici, medtem ko si v knjižnici gimnazije 2 izposoja le 38 % dijakov. Kot je razvidno iz zgornje preglednice, se za izposajo v šolski knjižnici odloča manj kot polovica dijakov (46 %).

Zanimivi so podobni rezultati celjskih srednješolcev. Le 43 % dijakov si izposoja gradivo v šolski knjižnici (Cmok, Kovačič, Vasiljevič, 2008). Tudi Černigoj (2008) je v raziskavi med osnovnošolci ugotovila, da si 42 % učencev izposoja domače branje v šolski knjižnici, v splošni knjižnici 40 % učencev, v obeh pa 12 % učencev. Iz tega je mogoče sklepati, da dijaki le nadaljujejo prakso odnosa do šolske knjižnice, ki že obstaja v osnovni šoli.

3.2 Primerjava izvodov naslova za domače branje v šolski in splošni knjižnici

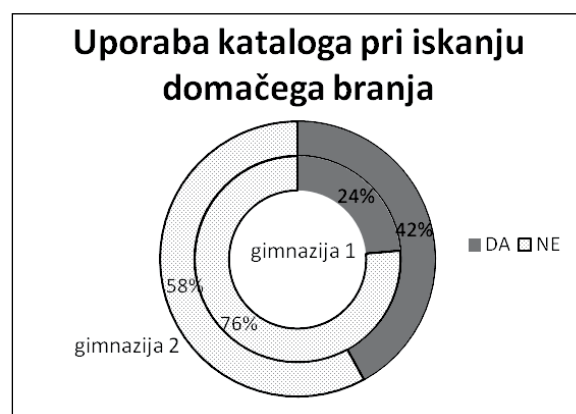
Ker je presenetljivo, da si tako velik delež dijakov izposoja gradivo v splošni knjižnici, smo preverili število izvodov knjige Don Kihot (Miguel de Cervantes y Saavedra), ki je obvezno domače branje v prvem letniku, v šolski in splošni knjižnici, ki je najbližja oz. je v kraju, kjer se nahaja izbrana gimnazija.

Tabela 2: Število izvodov Don Kihota v izbranih splošnih in šolskih knjižnicah (COBISS in WinKnj, 26. 1. 2012).

KNJIŽNICA	ŠTEVILO IZVODOV	splošna knjižnica 1	gimnazija 1	gimnazija 2	splošna knjižnica 2
Zbirka Klasje (priporočeno s strani profesorjev)		17	32	75	24
Druge verzije:					
– v slovenskem jeziku	39		4	4	17
– v tujem jeziku	0		1	0	9
Na drugih nosilcih	1 DVD (slovenski jezik)		0	0	0
SKUPAJ		57	37	79	50

Kot je razvidno iz preglednice, imajo šolske knjižnice na voljo večje število izvodov iz zbirke Klasje, še več, v primeru gimnazije 2 celo več izvodov kot imajo vseh drugih izdaj (niso namreč vse primerne za domače branje) v bližnji splošni knjižnici. Kljub temu da šolske knjižnice svojim dijakom ne zaračunavajo zamudnine, kar so mnogi dijaki izpostavili kot prednost, se pojavlja vprašanje, zakaj si v njih dijaki v večjem deležu tudi ne izposojajo knjig za domače branje.

3.3 Uporaba kataloga pri iskanju knjig za domače branje

Graf 3: Uporaba kataloga za domače branje

Skoraj tretjina (32 %) dijakov uporablja knjižnični katalog za iskanje domačega branja, tj. za znano gradivo. V katalog vpišejo avtorja ali naslov ter preverijo dostopnost. Razliko uporabe kataloga med dijaki, ki si pretežno izposojajo v šolski oz. splošni knjižnici, prikazuje spodnja tabela.

Tabela 3: Uporaba knjižničnega kataloga za potrebe domačega branja med dijaki

Vrsta knjižnice:	Uporaba knjižničnega kataloga za domače branje		
	gimnazija 1	gimnazija 2	SKUPAJ
šolska knjižnica	6	5	11
splošna knjižnica	7	16	23

Da je uporaba knjižnega kataloga med dijaki, ki si pretežno izposojajo knjige za domače branje v šolski knjižnici, tako nizka, je dokaj razumljivo, saj so knjige zbrane na enem mestu (posebne police). Že od daleč je vidno ali so knjige izposojene, zato tudi ni treba preverjati postavitve in razpoložljivosti. Katalog najbolj uporabljajo tisti dijaki, ki si najpogosteje izposojajo knjige v splošnih knjižnicah. Zelo opazna je razlika med gimnazijama, kar bi lahko delno pripisali večji izposoji v šolski knjižnici (»kjer katalog ni potreben«), v največji meri pa (ne)poznavanju iskanja po knjižničnem katalogu, kar je lahko povezano z izvajanjem KIZ-a.

Uporaba kataloga pa je povezana tudi z možnostjo uporabe računalnika in s tem dostopnostjo do knjižničnih katalogov. Kakšno je stanje opremljenosti z računalniki, ki so namenjeni uporabnikom v slovenskih srednješolskih knjižnicah, pa prikazuje spodnji graf.

Graf 4: Opremljenost knjižnic z računalniki (Vir: SURS, 2012)

V raziskavi (Švab, Žumer, 2011) med osnovnošolskimi knjižničarji smo ugotovili, da 31 % slovenskih osnovnošolskih knjižnic nima računalnika za dostop do knjižničnega kataloga knjižnice in da učenci najpogosteje vprašajo za pomoč knjižničarja. Takih srednješolskih knjižnic je v Sloveniji samo 9 %. Iz zgornjega grafa je opazna dokaj dobra opremljenost srednješolskih knjižnic z računalniki, saj ima skoraj tretjina srednješolskih knjižnic več kot 4 računalnike, ki so namenjeni dijakom. Zelo dobro so opremljene predvsem srednje šole, ki imajo vpisanih več kot 1000 dijakov. Dijakom je tako omogočeno, da sami ali ob pomoči knjižničarja poizvedujejo po knjižničnem katalogu. Tudi v izbranih dveh gimnazijah imajo uporabniki na voljo 6 (gimnazija 1) oz. 4 (gimnazija 2) računalnike.

3.4 Kaj storijo dijaki, če so vsi izvodi želenega naslova izposojeni?

Graf 5: Kaj narediš, če so vsi izvodi predpisane knjige izposojeni

Dijake smo vprašali, kaj storijo, če so vsi izvodi knjige za domače branje izposojeni. Ker po navadi želijo čim prej pridobiti knjigo, odidejo v drugo knjižnico. To je tudi eden od razlogov, da vzamejo drugo izdajo (31 % in 24 %). Dijaki gimnazije 1 se pogosteje odločajo za rezervacijo knjige (20 %), medtem ko dijakom gimnazije 2 ta način ni blizu (6 %). Zanimalo nas je, na kaj so dijaki pozorni, ko se odločajo in iščejo drugo izdajo. Želeli bi vedeti, ali knjiga vsebuje življenjepisa, spremno študijo/besedo, seznam manj znanih besed – slovarček oz. dodatne informacije, ki bi koristile pri pisanju eseja ali pripravi pisnega izdelka. Pomembni so obseg, leto izida, ohranjenost, težavnostna stopnja branja in ali je besedilo celotno, skrajšano oz. prirejeno za določeno ciljno skupino in ne nazadnje sam videz knjige. Iz obstoječega kataloga dijak vseh teh podatkov ne bo mogel razbrati, mnogo jih niti ni vnesenih in zato niti ni presenetljiv podatek o uporabnosti kataloga. Srednješolski knjižničarji bi morali vnašati v bibliografske zapise tiste podatke, ki bodo uporabnikom v večjo pomoč, če želijo, da knjižnični katalog ne bo sam sebi namen.

Sklep

Na podlagi dobljenih rezultatov lahko sklenemo, da dijaki ne uporabljajo kataloga za znano gradivo. Dijaki bi morda v večjem številu uporabljali katalog, če ne bi bile knjige za domače branje zbrane skupaj na posebnih policah in če bi bibliografski zapisi vključevali več oz. drugačne podatke. Opazna je tudi razlika med dijaki, kjer knjižničarka na gimnaziji uporablja sistem COBISS in v predpisanem obsegu izvaja knjižnično informacijsko znanje, in dijaki na drugi gimnaziji, ki niso deležni KIZ-a in njihova knjižničarka (kot mnogo drugih šolskih knjižničark) ne omogoči, da bi bil katalog dostopen zunaj prostorov knjižnice. Dijaki gimnazije 1 imajo tako manj stika z iskanjem po knjižničnem katalogu, ker »je enostavneje vprašati knjižničarko« tako v šolski kot splošni knjižnici. Mnogi srednješolci tako niso spremenili »osnovnošolskega« načina iskanja gradiva. (Švab, Žumer, 2010).

Da knjižnica ne izvaja KIZ-a in da ima knjižničarka le nekaj ur medpredmetnega povezovanja (še) v 4. letniku, prav gotovo pripomore k neuporabi katalogov in drugih podatkovnih baz, ki bi jih morali bodoči študenti dobro poznati, če želijo uspešno opraviti svoje študijske obveznosti. Vpliv uporabe določene programske opreme (COBISS ali Winknj) na večjo oz. manjšo uporabo knjižničnega kataloga je predmet

drugih (prihodnjih) raziskav. Zaskrbljujoče je dejstvo, da dijaki v večjem številu ne uporabljajo šolske knjižnice, ki je v prvi vrsti namenjena njim, in raje obiskujejo splošne knjižnice, ki imajo manj izvodov knjig (primer naslova Don Kihot) za domače branje, bolj omejen čas izposoje (po navadi en oz. dva tedna) in svojim članom zaračunavajo zamudnino v primeru prekoračenega roka izposoje.

Odgovornost tako osnovnošolskega kot srednješolskega knjižničarja je zelo velika. On (še pogosteje ona) je tisti, ki bo usposobil učenca in dijaka za iskanje po različnih bibliografskih informacijskih sistemih. To je tudi opredeljeno v Kurikulu za Knjižnično informacijsko znanje (2008), ki med pričakovanimi dosežki oz. rezultati navaja, da bodo »izbrali najbolj primerne informacijske vire za reševanje problemov v samostojnem učenju in vsakdanjem življenju«. Tovrstno znanje mora pridobiti od informacijskega strokovnjaka (kar knjižničar je, mora biti in ostati) v času osnovnega in srednjega izobraževanja. Nezanjanje ali neuporaba bibliografskih informacijskih sistemov pa onemogoča zadovoljevanje informacijskih potreb bodočih študentov in kakovostnega informacijskega poizvedovanja za potrebe raziskovalnega in znanstvenega dela.

Viri

- Čmok, K., Kovačič, V., Vasiljevič, M. (2008). Celjski srednješolci – uporabniki knjižnic. Celje: Poslovno-komercialna šola Celje. Pridobljeno 17. 1. 2012 s spletne strani: <http://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200805152.pdf>.
- Črnela, S. (2000). Zanimanje učencev za domače branje. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Oddelek za slovenistiko in slavistiko.
- Černigoj, K. (2008). Šolski knjižničar-svetovalec pri izbiri knjig za domače branje. Referati. Šolska knjižnica, 18 (3-4), 56–73.
- Knjižnica Krško. Pridobljeno 27. 9. 2011 s spletne strani: <http://www.knjiznica-krsko.si/index.php/o-knjiznici/enote/izposojevalisce-senovo.html>.
- Košti, J. (2000). Domače branje v srednješolski praksi. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Oddelek za slovenistiko in slavistiko.
- Kurikul. Knjižnično informacijsko znanje: gimnazija: splošna, klasična, strokovna gimnazija. (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 8. 1. 2012 s spletne strani: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/media/pdf/un_gimnazija/k_knjizn_inf_znanje_gimn.pdf.
- Novljan S., Steinbuch, M. (1996). Šolska knjižnica v izobraževanju (za 21. stoletje): analiza stanja šolskih knjižnic z usmeritvami razvoja. Ljubljana: NUK.
- SURS, 2012. Število računalnikov v srednjih šolah, Slovenija, 2009. Pridobljeno 26. 1. 2012 prek elektronske pošte.
- Švab, K., Žumer, M. (2010). Švab, K., Žumer, M. 2010. Slovenian school libraries: ready for new services? V: Digital scholarship: support by digital libraries. Digital natives: challenges & innovations in reaching out to digital born generations (str. 86–93). Pridobljeno 14. 9. 2011 s spletne strani: http://web.ffos.hr/lida/datoteke/lida_2010_proceedings.pdf.
- Švab, K., Žumer, M. (2011). Računalniška oprema v slovenskih osnovnošolskih knjižnicah. Šolska knjižnica, 21 (2/3), 83–88.

-
- > **Katarina Švab** je mlada raziskovalka na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska Fakulteta, Univerza v Ljubljani.
Naslov: Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: katarina.svab@ff.uni-lj.si
- >> **Dr. Maja Žumer** je redna profesorica na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska Fakulteta, Univerza v Ljubljani.
Naslov: Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: maja.zumer@ff.uni-lj.si

Gesljenje leposlovja in slovenske šolske knjižnice¹

Subject cataloguing of fiction in secondary school libraries

> Vilma Stubelj

>> Alenka Šauperl

Izvleček

Skriti zaklad je bil projekt, ki ga je podprlo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport s ciljem izboljšati vsebinsko opisovanje leposlovnih del. Nosilka projekta je bila srednješolska knjižnica Gimnazije Bežigrad, v njem pa sta sodelovala tudi splošna knjižnica (takratna Knjižnica Bežigrad) in Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete v Ljubljani. (Ne)poznavanje projekta in prakse gesljenja leposlovja v srednješolskih knjižnicah pa je preverjal anketni vprašalnik, na katerega je decembra 2010 odgovarjalo 105 od skupno 142 knjižničarjev iz srednjih šol in dijaških domov po Sloveniji. 73 % anketiranih knjižničarjev projekta ne pozna, leposlovnim delom pa nikoli ne vpisuje gesel 40 % knjižničarjev. 62 knjižnic, ki gesla dodajajo, to počne največ s pomočjo Slovenskega splošnega geslovnika in najpogosteje tiskanih in internetnih tablic UDK. Gesla se največkrat nanašajo na vsebino knjige, knjižničarji jih oblikujejo pogosteje sami in pri tem upoštevajo najprej potrebe uporabnikov. Na leposlovno delo največ knjižničarjev (84 %) doda do 5 gesel in pri tem večinoma izpuščajo oznake za ciljno publiko, formalne oznake pa vključujejo v bibliografske zapise. Knjižničarji ocenjujejo, da dijaki občasno iščejo po računalniškem katalogu s pomočjo gesel, medtem ko sami to počnejo večino časa. Največ knjižničarjev (44) je gesla ocenilo kot zelo pomembna, treba pa bi jih bilo še bolj približati dijakom in drugim morebitnim uporabnikom srednješolskih knjižnic, tudi z medsebojnim sodelovanjem in s sodelovanjem s profesorji na srednjih šolah.

Ključne besede

srednješolske knjižnice, gesljenje, leposlovje, Skriti zaklad

UDK 025.4:82:027.8(497.4)(047.31)

Abstract

'Hidden Treasure' was a research project supported by Ministry for Education, Science and Sport and aimed at improving the current subject description of fiction literary works. Active participants were library of secondary school Bežigrad, Public library Bežigrad and Department of Library and Information Science and Book Studies of Faculty of Arts Ljubljana. In December 2010, 105 out of 142 Slovene secondary school libraries were involved in a questionnaire which tried to establish whether Slovene secondary school librarians know about the project and use subject indexing as part of their work. 73% of librarians are not familiar with the project and 40% of them never do subject indexing of fiction. 62 libraries use Slovenian general list of subject headings (Slovene: Slovenski splošni geslovník- SSG) and printed or online published Systematic tables of Universal decimal classification (Slovene: Tablice UDK) when adding subject headings in local catalogues. Subject headings mostly refer to the contents of a book; librarians form them by themselves considering users' needs. Most librarians (84%) add 2-5 subject headings for one bibliographic description; almost never they add a subject heading for their target audience and always one for genre. Students rarely look for books with subject headings, while librarians often do. Most librarians (44) find subject headings very important; however, in the future librarians should also approach library users in cooperation with other librarians and high school teachers.

Keywords

high school libraries, subject indexing, fiction, 'Hidden Treasure'

¹ Članek je nastal na podlagi diplomskega dela z naslovom Gesljenje leposlovja v srednješolskih knjižnicah.

Uvod

Bralec v različnih obdobjih išče različna dela. Knjižničarji si želimo, da bi bili bralci zadovoljni s ponujenimi knjigami in da bi v naslednjem koraku znali tudi sami najti leposlovna dela. Želimo jim pri tem pomagati. Pri tem je pomembno, da je gradivo v katalogu dobro opisano in da je za iskanje na voljo ustrezen in enostaven knjižnični katalog. Pogorelec (2004) je ugotovil, da kar tretjina uporabnikov gradivo išče po vsebini, zato so pomembne tudi predmetne oznake oziroma gesla. Določanje gesel pa je zahtevno, še bolj pa zamudno opravilo.

1 Gesljenje mladinskega leposlovja

Leposlovje Slovar slovenskega knjižnega jezika (2002) opredeljuje kot umetniško literaturo, kot vrsto literature. Leposlovje od neleposlovja loči posebna lastnost, neki estetski učinek. To je učinek, ki ga ima leposlovno delo na vsakega bralca, poleg spoznavnega, moralnega, morda tudi praktičnega učinka. Estetski učinek, ki ga doživlja vsak bralec individualno, je bistvo leposlovja. Vsebino leposlovnega dela vsak bralec doživlja drugače, kar odseva bralčevo mnenje. Kako bralci in knjižničarji opisujejo vsebino leposlovnih del, so opisovali Krautberger (2009), Zamuda (2009) in drugi. Nas je zanimalo, ali slovenske srednješolske knjižnice sploh opisujejo leposlovje po vsebini in kako.

Vsebinski opis leposlovja je bil dolgo omejen le na označevanje z vrstilcem UDK, ki je bil v pomoč pri razvrščanju leposlovnih del na knjižne police. V istem duhu skromnega vsebinskega označevanja Slovenski splošni geslovnik pravi, da leposlovja ne označujemo po vsebini, razen pri izjemah: antologije, druge poligrafije, eseji in govori. Dovoljuje pa označevanje vsebine leposlovja, če je to vsebino mogoče določiti. V takem primeru pa je gesla treba opremiti z določilom »V leposlovju« oz. »V mladinskem leposlovju«. Potemtakem bi lahko vse leposlovje, za odrasle in mlade, ostalo brez opisov, ki pa bi lahko bili v veliko pomoč knjižničarjem. Brez vsebinskih opisov je knjižničar omejen na lastne izkušnje s knjigo, zanaša se lahko le na svoj spomin, svoj opus prebranih del, morda na priporočila in mnenja kolegov knjižničarjev ali odzive uporabnikov samih. Potreba po vsebinskem opisovanju je velika zaradi velike količine izdanih del. Opisovanje je zahtevno delo, še bolj pa zamudno.

V Savinjski dolini je v zvezi z gesljenjem potekala raziskava po osnovnošolskih knjižnicah (Učakar, 2002). Vzorec je bil razmeroma majhen, odgovarjalo je 18 knjižničarjev, ki delajo v osnovnošolskih knjižnicah. Glede na majhnost vzorca ugotovitev ne bi mogli posplošiti na vse osnovnošolske knjižnice, toda tudi v majhnem vzorcu se kažejo zanimivosti in tendence. Vsi knjižničarji, ki so odgovarjali na vprašanja, vpisujejo gesla leposlovnim delom. Pri določanju gesel si pomagajo s povzetki, kazali, predgovori knjig, tablicami UDK. Gesla, ki jih kopirajo iz COBISS-a, večinoma obdržijo in dopolnjujejo po lastnih potrebah. Vsebino največkrat določijo tako, da knjigo preletijo, včasih pa si tudi izmenjajo informacije s kolegi. Z iskanjem po geslih pa si bolj pomagajo sami knjižničarji kot učenci. Kljub temu je po mnenju Učakarjeve pomembno, da knjižničarji dodajajo gesla tudi za potrebe uporabnikov. Anketiranim knjižničarjem se zdijo gesla zelo pomemben del opisa knjige.

Alenka Šauperl (2009) je raziskovala vsebinske opise v katalogih na domačih tleh in v sosednjih deželah. Podatke je zbrala iz poljubno izbranih katalogov, jezikovno in geografsko nam blizu. Raziskava je potekala septembra 2008. Za ogled opisa je izbrala pet mednarodno uveljavljenih leposlovnih del (Matilda – Roald Dahl, Zofijin svet – Jostein Gaarder, Ronja, razbojniška hči – Astrid Lindgren, Pes, ki je potoval k zvezdam – Henning Mankell, Oskar in gospa v rožnatem – Eric Schmitt). Predmetne oznake v analiziranih mladinskih leposlovnih delih označujejo vsebino, zvrst, književ-

nost, kateri delo pripada, in ciljno občinstvo. Analizirani katalogi ponujajo različne podatke o gradivu. Neenotno in nedosledno pripravljajo vsebinski opis leposlovnih del, le klasifikacijska oznaka je razmeroma primerljiva in nastopa v večini katalogov. Kot zanesljiv vir za izvirne naslove se je izkazala Wikipedija (angleška, italijanska in nemška). Na njenih straneh se nahajajo bogati članki z opisi življenja in del avtorjev. Slovenski članki pa velikokrat niso na voljo in niso tako bogati. Zato so Šauperl, Šter in Hladnik (2010) v slovenski Wikipediji zasnovali projekt Bibliotekarji o romanih, kamor bi lahko vsak bibliotekar prispeval opis enega do dveh romanov letno in tako omogočil bogat opis novo objavljenih leposlovnih del. V tem projektu namreč lahko sodelujejo vsi ne glede na to, ali imajo licenco za katalogizacijo v sistemu COBISS ali ne. Zanimivo vprašanje, ki ga postavijo ti trije avtorji, pa je, ali knjižničarji premoremo zadosti volje in časa, da bi opise v Wikipediji obogatili in prenesli v COBIB ali katalog WinKnj. Preprosto vprašanje, ki pa zahteva nekaj volje za delo v skupno dobro in morda 30 minut truda za vsako knjigo. Rezultati pa bi bili zagotovo: boljši zapisi v katalogih, več povezav med njimi in z drugimi viri, bogatejši opisi vsebine, boljše obnavljanje znanja, več informacij in povezav na enem mestu itd.

2 Projekt Skriti zaklad

Vsi sistemi, ki jih uporabljamo knjižničarji pri svojem delu, omogočajo opisovanje vsebine. Vsebina leposlovja pa je razmeroma težko opredeljiva. Teža gradiva je vedno več in knjižničarji si vedno težje zagotavljajo pregled nad njim. S tem je knjižničar postavljen v kočljiv položaj, kako in kaj bralcem svetovati. Med knjižničarji se vse bolj pojavlja potreba po modelu, ki bi omogočal primerno dodeljevanje predmetnih oznak leposlovnemu gradivu. Tako je iz povsem praktičnih razlogov prišlo do izvedbe projekta Vnašanje gesel za leposlovje v knjižnični katalog v okviru programa Skriti zaklad, ki je eden od projektov, ki je potekal z namenom, da bi odkrili slabosti sedanjih modelov vsebinskih opisov, modele ovrednotili in iz njih izluščili odgovore, kako priti do boljšega modela za opisovanje. Projekt je razvil model vsebinskega opisovanja leposlovja (Pogorelec et al., 2004), ki priporoča, naj v formatu COMARC zajamemo naslednje:

- podatek o namembnosti dela v polju 100e . Kodi ‚K – odrasli, zahtevni (neleposlovje)‘ in ‚m – odrasli, splošno (leposlovje)‘ naj bi dodeljevali zaradi razlikovanja leposlovja od drugega gradiva,
- podatek o literarni vrsti v polju 105f. Ta podatek se bo lahko razlikoval od predmetne oznake, saj kod za literarno vrsto v tem trenutku ni mogoče uskladiti s predlaganimi,
- vsebinski opis zgodbe v nekaj stavkih v polju 330 za izvlečke,
- predmetne oznake v poljih 600–609. V te naj bi vključili gesla iz SSG, dodatno bi se lahko vpisovalo tudi literarno vrsto,
- vrstilec UDK v polju 675.

Praktična izvedba je pomenila predvsem (Zwitter, 2005):

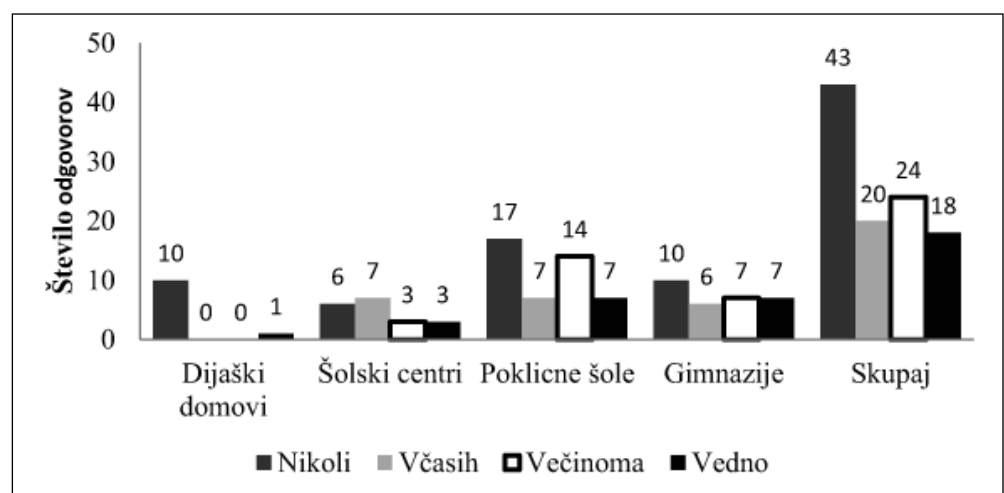
- odločitev o tem, katerih leposlovnim delom bodo dodeljevali gesla,
- določitev začetnih gesel – osnutek geslovnika,
- geslovník, ki se stalno dopolnjuje,
- sodelovanje z IZUM-om za dodelitev šifre za geslovník,
- odločitev o uporabi polj in podpolj v formatu COMARC, ki pravzaprav nudi veliko možnosti za opis leposlovnega dela.

3 Raziskava in rezultati

Pri raziskovanju so nas vodila določena vprašanja in zanimanja o praksi srednješolskih knjižničarjev. Najprej nas je zanimalo nekaj osnov v zvezi s šolsko knjižnico: o

fondu, številu zaposlenih v knjižnici, koliko zaposlenih se ukvarja z obdelavo leposlovja ter kateri sistem uporabljajo za katalogizacijo. Zanimalo nas je tudi, ali knjižničarji poznajo projekt Skriti zaklad in Geslovník za leposlovje, ki je nastajal v tem projektu. Največ pozornosti in vprašanj smo namenili praksi gesljenja leposlovja. Pri tem nas je najprej zanimalo, ali v srednješolskih knjižnicah sploh dodajajo gesla leposlovju, kaj vpliva na ta proces, kako določajo gesla, ali kopirajo bibliografski zapis literarnega dela ali tudi sami oblikujejo gesla, kaj jim je pri gesljenju v pomoč in ali upoštevajo pri tem kaka navodila ali smernice. Zanimalo nas je, katere srednješolske knjižnice se bolj posvečajo gesljenju in ali je pri tem vidna razlika med gimnazijami, srednjimi šolami, šolskimi centri in dijaškimi domovi. Postavili smo tudi vprašanja v zvezi z iskanjem po geslih: kako pogosto sami knjižničarji iščejo leposlovje z gesli, ali dijaki lahko sami iščejo po računalniškem katalogu knjižnice, ali morda iščejo leposlovje z gesli. Ali morda poznajo gesla, ki jih določajo knjižničarji, in ali imajo v knjižnici na voljo tudi geslovník za uporabo. Za konec smo želeli izvedeti tudi osebno mnenje srednješolskih knjižničarjev, kako pomemben del vsebinskega opisa knjige se jim zdijo gesla. Vprašalnik smo decembra 2010 posredovali vsem 142 srednješolskim knjižničarjem, prek elektronske pošte in anketiranja decembra 2010. V tem mesecu smo zbrali 105 pravilno izpolnjenih vprašalnikov, kar je 74-% odziv. Sodelovanje je zavrnila približno četrtina srednješolskih knjižnic. Zaposleni pa so kot razlog navedli nesmiselnost odgovarjanja na ankete, porodniški dopust in pomanjkanje časa. Pomanjkljivo izpolnjenih vprašalnikov in zavrnitev je bilo skupaj 37.

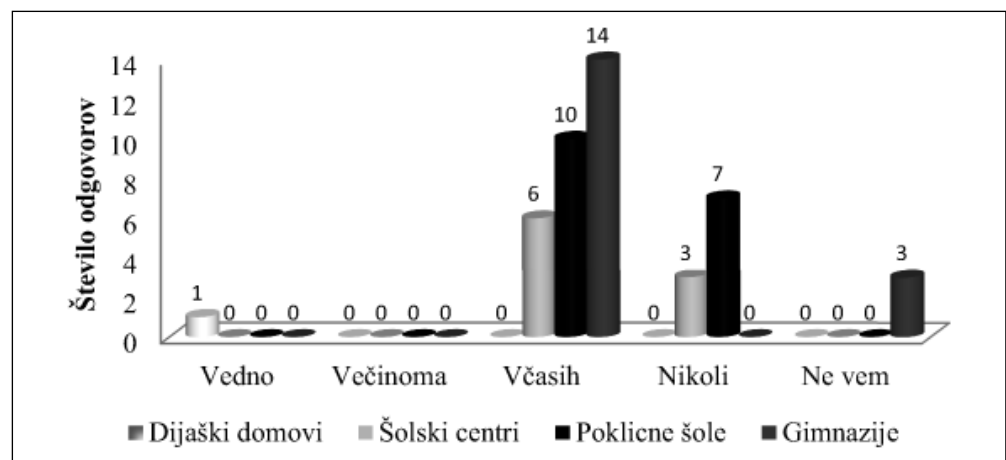
Skupni obseg zbirke v številu naslovov vseh 142 šolskih knjižnic decembra 2010 je bil 1.459.832, od tega 679.486 leposlovja. Največji delež leposlovnih del je v dijaških domovih (63 %), nato v gimnazijah (50 %) in poklicnih šolah (44 %), najmanj pa jih imajo v šolskih centrih (43 %). Vsi knjižničarji niso zaposleni s polnim delovnim časom in kombinirajo delo v knjižnici s poučevanjem v razredu. Delovne naloge knjižničarjev se ne razlikujejo veliko, po večini vsi knjižničarji skrbijo za vse. Da knjižnica lahko podpira učni proces na srednjih šolah po Sloveniji, je večina opremljena z računalniško tehnologijo. Večina gimnazij, šolskih centrov in poklicnih šol uporablja pri strokovni obdelavi sistema COBISS in Šolska knjižnica oziroma Winknj. Večina domskih knjižnic je skromno opremljena, so manjše, laže obvladljive in služijo bolj razvedrilu, preživljanju prostega časa dijakov in mirnemu učenju (Pavletič, 2004). Zelo pa nas je zanimala odmevnost projekta Skriti zaklad, saj sta bili v njem udeleženi srednješolska in splošna knjižnica. Izkazalo se je, da večina (73 %) knjižničarjev projekta ne pozna, še manj pa jih pozna gesla za leposlovje (87 %). Kljub temu večina knjižničarjev vsebinsko označuje leposlovna dela. Stanje prikazuje slika. 1.

Slika 1: Pogostost vpisovanja gesel za leposlovje v 62 knjižnicah srednjih šol in dijaških domov

Zanimalo nas je, od česa je odvisen proces dodajanja gesel. Rezultati so pokazali, da najbolj vplivata vsebina določene knjige in čas, ki ga imajo knjižničarji na voljo. Dobri dve tretjini knjižničarjev (68 %) oblikuje gesla, ki se nanašajo na vsebino knjige, nekaj jih dodaja gesla, ki označujejo zvrst, vrsto in obliko knjige. Najpogosteje knjižničarji določijo gesla tako, da knjigo preletijo. Nekateri se še dodatno pozanimajo o vsebini, trije celo preberejo vsako knjigo, ki pride v knjižnico, nekaj knjižničarjev pa se pri določevanju gesel zanaša na svoj občutek. V večini zapisov so gesla bolj splošna oziroma je to odvisno od knjige. Največ knjižničarjev določi od 2 do 5 predmetnih oznak na posamezno leposlovno delo. Predvsem v poklicnih šolah se razmerje med gesli za leposlovna in strokovna dela zelo razlikuje od razmerja v drugih srednješolskih knjižnicah, saj za strokovno gradivo vpisujejo tudi do 20 predmetnih oznak. Za ciljno publiko večina ne vpisuje predmetnih oznak, kar nekaj knjižničarjev iz poklicnih šol je izpostavilo dejstvo, da je populacija nekaterih poklicnih šol izrazito dekliška ali fantovska in že iz tega vidika vodijo nabavno politiko glede na potrebe in želje uporabnikov oziroma uporabnic. Pri opisovanju žanra pa je stanje ravno obratno: 52 knjižničarjev od 62 vpisuje literarno zvrst oziroma žanr. Rezultati kažejo tudi, da knjižničarji bolj pogosto sami oblikujejo gesla in nekoliko manj prevzemajo zapise z že dodeljenimi gesli. Kadar gesla prevzemajo, jih v glavnem tudi ohranjajo, včasih pa jih tudi preoblikujejo tako, da obdržijo tista, ki se jim zdijo smiselna, in dodajo svoja.

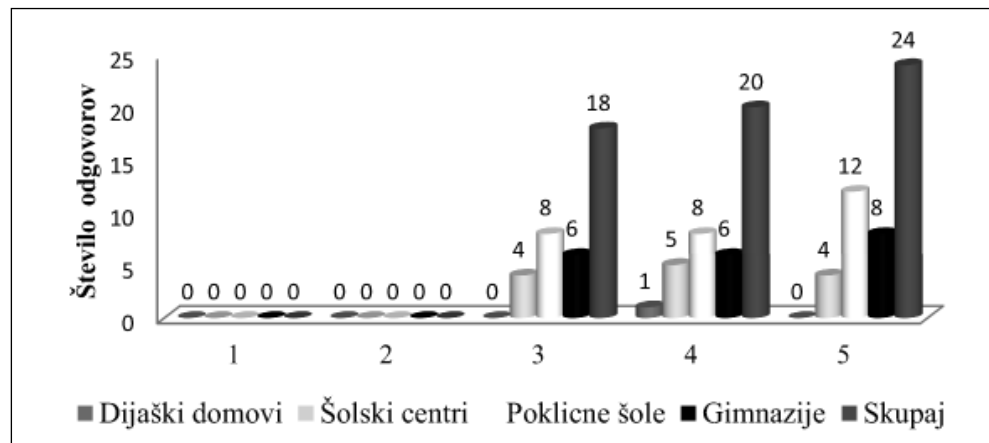
Gesla velika večina knjižničarjev prilagodi potrebam svojih uporabnikov, kar je nujno. V prvi vrsti morajo knjižničarji gledati na uporabnike, čeprav verjetno sami bolj uporabljajo predmetne oznake. Pri samostojnem določanju gesel je SSG še vedno najbolj uporabljeni slovenski priročnik za predmetno označevanje, kmalu za njim pa tiskane in internetne tablice UDK in kazala knjig, predgovori, povzetki ter druge vsebine. Gotovo informacije o uporabnih predmetnih oznakah pridobivajo tudi od samih uporabnikov in od kolegov knjižničarjev, s katerimi si delijo mnenja. 13 % anketiranih knjižničarjev vodi lastno evidenco gesel, svoj geslovnik. Zelo malo knjižničarjev uporablja Geslovnik Pionirske ali GZL, kar kaže, da knjižničarji še vedno radi posegajo po tradicionalnih možnostih, torej SSG in tablice UDK. Knjižničarji vpisujejo gesla za svoje potrebe, pri tem pa upoštevajo tudi populacijo uporabnikov. V okviru raziskave smo skušali ugotoviti tudi, ali knjižničarji, pa tudi dijaki, iščejo leposlovna dela z gesli in kakšne možnosti za to imajo na voljo predvsem dijaki. Večina knjižničarjev iz raziskave velikokrat išče z gesli, z dijaki je malce drugače. V slabi tretjini knjižnic (31 %) dijaki sploh nimajo dostopa do kataloga. Kjer imajo dostop, pa iščejo bolj malo, kakor prikazuje slika 2.

Slika 2: Kako pogosto dijaki izkoristijo možnost iskanja z gesli po lokalnih katalogih 43 šolskih knjižnic

Knjižničarji menijo, da dijaki slabo poznajo gesla, ki jih knjižničarji uporabljajo pri iskanju leposlovja. Le ena knjižnica ima geslovnik na voljo za uporabo v elektronski

oblaki, večina pa geslovnika nima izpostavljenega. Knjižničarji pa kljub klavrni sliki menijo, da so gesla pomemben del vsebinskega opisa knjige in so jim v veliko pomoč.

Slika 3: Mnenja o pomembnosti gesel pri opisu knjig v 62 srednješolskih knjižnicah po Sloveniji

Mladi se tudi redko zanimajo za šolsko knjižnico in njene dejavnosti. Z vstopom v srednjo šolo se izpostavijo novemu okolju, novim ljudem, svoj prosti čas namenjujejo različnim stvarem. Radi berejo, le velikokrat potrebujejo spodbudo in pomoč pri motivaciji (Modrijančič Rešičič, 2003). Morda pa je eden od razlogov za manjše zanimanje za knjižnico v vedno večji dostopnosti elektronskih medijev. Mladi danes obvladajo tehnologijo in prebirajo tudi elektronske knjige prek mobilnih telefonov ali poslušajo avdioknjige na različnih predvajalnikih glasbe. Svetovni splet je po eni strani medij, kateremu mladi namenjujejo ogromno časa, po drugi strani tam prihajajo v stik z novimi vsebinami, literaturo v elektronski obliki.

Sklep

Dijaki radi berejo (Lojk, 2002; Cmok, Kovačič in Vasiljevič, 2008; Modrijančič Rešičič, 2003), kar lahko opazimo po novicah na forumih in izkušnjah profesorjev, ki drugače obravnavajo literarna besedila. Branje pomeni poseben odnos med bralcem in besedilom in danes tudi nujno spretnost za normalno delovanje, soočanje z vsakdanjimi problemi. Beremo pa različna besedila v različnih življenjskih obdobjih. Beremo tudi ob različnih priložnostih in zaradi različnih potreb. Branje leposlovja omogoča, da se človek vživi v različne življenjske situacije, da lahko uporablja svojo domišljijo. Kakor se spreminja dožemanje leposlovnih del med različnimi bralci, se spreminja tudi dožemanje vsebine v različnih življenjskih obdobjih bralca. Knjiga pa danes tekmuje z mnogimi oblikami elektronske in medijske zabave, ki je mladostniku dosegljiva tako rekoč ves dan. Branje je v prostem času mladostnika le ena od možnosti, ki jih ima na razpolago. Mladi bralci so vajeni tehnologije, saj tako rekoč rastejo z računalnikom. V knjižnicah se tako lotevajo različnih projektov, da bi spodbudili mlade k branju, zasledimo pa tudi počasno, a gotovo prodiranje elektronskih knjig predvsem med mlade. Ni lahko slediti poplavam novih naslovov, ki jih izdajajo založbe. Samo v Sloveniji je bilo leta 2010 izdanih 5621 naslovov, od tega 1315 leposlovnih del. Potreba po vsebinskem opisovanju nastaja ravno zaradi velike količine izdanih del. Opisovati leposlovno delo, pa je zamuden in zahteven proces. Pri njem je treba upoštevati tako potrebe uporabnikov kot knjižničarjev. Vsi sistemi, ki jih knjižničarji uporabljajo pri delu, omogočajo opisovanje vsebine, čeprav je ta dokaj težko opredeljiva. Tako je iz praktičnih razlogov prišlo do izvedbe projekta Skriti zaklad med letoma 2002 in 2004. Cilj projekta je bil izboljšati vsebinski opis leposlovnih del v katalogu in hkrati oblikovati geslovník, ki bi se stalno dopolnjeval. Cilj je bil tudi oblikovati smernice in priložnik za katalogizatorje, da bi hitreje in lažje opravili vsebinski opis.

Rezultati naše raziskave pa kažejo, da projekt ni dosegel vseh ciljev. Geslovnik je bil sicer implementiran in je dobil šifro Gesla za leposlovje. Shranjen in dostopen pa je le v knjižnici Gimnazije Bežigrad. Strokovna javnost, konkretno srednješolski knjižničarji, pa članka, ki ga je delovna skupina izdala kot priročnik (Pogorelec et al., 2004), ne pozna. Aktivno vnašanje gesel bi bilo treba še veliko bolj razširiti med knjižnicami, saj so predmetne oznake v praksi lahko v veliko pomoč zlasti, ko je treba iskati v veliki množici gradiva, kakršna je tudi v bazi COBIB s 4 milijoni zapisov.

Viri

- Čmok K., Kovačič V. in Vasiljevič M. (2008). *Celjski srednješolci – uporabniki knjižnic*. Celje: Poslovno-komercialna šola Celje. Pridobljeno 10. marca 2012 s spletne strani: <http://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200805152.pdf>.
- Krautbeger, T. (2009). Mnenja bralcev o vsebini leposlovnih del. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Lojk, D. (2002). Branje pri srednješolcih. *Šolska knjižnica*, 12 (3), 128–130.
- Modrijančič Reščič B. (2003). Mladinska literarna dela tudi v srednji šoli. *Šolska knjižnica*, 13 (1), 13–16.
- Pogorelec, A. (2004). *Metodologija vsebinske obdelave leposlovja* : magistrsko delo . Ljubljana : Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
- Pogorelec, A., Šauperl, A., Miklavčič, M., Šesek, D., Zwitter, S. (2004). Vsebinski opis leposlovja za odrasle: strokovno-teoretične osnove za izvedbo projekta ‚Skriti zaklad‘. *Knjižnica*, 48 (1-2), 57–82.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (2002). Ljubljana: DZS.
- Šauperl, A., Šter, K. in Hladnik, M. (2010). Književna dela v Wikipediji. *Knjižnica*, letn. 54, št. 4, str. 63–82. Pridobljeno 9. marca 2012 s spletne strani http://revija-knjiznica.zbds-zveza.si/lzvodi/K1004/Sauperl_Ster_Hladnik.pdf.
- Šauperl A. (2009). Matilda, kje si?: vsebinski opis mladinskega leposlovja v slovenskem katalogu in katalogih sosednjih dežel. *Knjižnica*, 53 (1-2), 165–177.
- Učakar, P. (2002). Gesla za vsebinski opis leposlovja v osnovnošolskih knjižnicah. *Šolska knjižnica*, 12 (3), 98–103.
- Zamuda, K. (2009). *Literarne kritike kot vir anotacij v knjižničnih katalogih* : diplomsko delo. Ljubljana : Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Zwitter, S. (2005). Klasifikacija vsebine leposlovja. Praktična izvedba projekta Skriti zaklad. *Šolska knjižnica*, 15(1-2), 28–32.

-
- > **Vilma Stubelj**, univ. dipl. bibliotekarka in zgodovinarica.
Naslov elektronske pošte: vilma.stubelj@gmail.com
 - >> **Dr. Alenka Šauperl**, izr. prof., je zaposlena na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.
Naslov: AŠkerčeva 2, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: alenka.sauperl@ff.uni-lj.si

Vsebina knjige je pomembnejša od lepo oblikovane naslovnice

Book content is more important than beautiful cover design

> Natalija Mikuletič

Izveček

V prispevku je predstavljen primer povezovanja med knjižničnim informacijskim znanjem, modulom vizualne komunikacije in predmetom slovenščine. Skupno izhodišče povezave je bila knjiga ter njeni začetki oblikovanja in pisava, ki štejeta za začetek grafičnega oblikovanja. Ker med vizualna sporočila sodi tudi naslovnica knjige, na kateri morajo biti ustrezno povezani elementi sporočila, oblikovani v besedilu in sliki, smo na koncu izvedli tudi raziskavo. Izvedli smo jo s pomočjo anketnega vprašalnika, v njej pa smo želeli ugotoviti, v kolikšni meri zunanja vizualna podoba knjige vpliva na izbor za branje pri mladostnikih. Rezultati raziskave, v kateri je sodelovalo 145 dijakov, so pokazali, da zunanja vizualna podoba pomembno vpliva na izbor za branje, vendar le do tedaj, ko še ni znana vsebina knjige. Največji vpliv na izbor za branje knjige pri mladostnikih pa ima priporočilo prijateljev.

Ključne besede

šolske knjižnice, knjižnično informacijsko znanje, slovenščina, knjige, medpredmetno povezovanje, vizualna podoba, vizualna komunikacija

UDK 028:655.55:659.12

Abstract

The paper presents an example of crosscurricular connection of three courses: library and information knowledge, visual communication and Slovenian language. The joint starting point was the book, the beginnings of its design, and writing which counts as starting point of graphic design. Among visual means of communication there is also book cover which has to include appropriate layout of message elements in text and picture. This is why a survey of 145 secondary school students was conducted to try to find out how much book design influences the choice of reading in teenagers. Results show that book design has an important effect on choice of reading, but only until book content is known. However, the most influential in teenagers' reading choices is a recommendation of a friend.

Keywords

school libraries, library and information knowledge, Slovenian language, crosscurricular connections, visual design, visual communication

Šolska knjižnica in medpredmetno povezovanje

Šolska knjižnica je sestavni del vsake šole, in sicer kot njeno informacijsko in komunikacijsko središče. Njena vloga je nepogrešljiva pri učenju in poučevanju. Tega se je zavedala tudi predmetna kurikularna komisija za šolske knjižnice in pripravila program Knjižnično informacijsko znanje, ki ga je sprejel Strokovni svet za splošno izobraževanje, in sicer za osnovno šolo leta 1999 in za gimnazijo leta 2000. S tem se je vloga šolske knjižnice v vzgojno-izobraževalnem procesu močno povečala, saj je sprejeti program postal obvezen. Kljub začetni zagnanosti šolskih knjižničarjev in doslednemu izvajanju programa so se pokazale pomanjkljivosti pri uresničevanju vseh ciljev. Zlasti se niso uresničili tisti cilji, ki so bili vezani na povezanosti znanja oziroma interdisciplinarnosti (Steinbuch, 2010, str. 7). Pokazala se je potreba po večjem obsegu timskega oziroma medpredmetnega povezovanja, zato so se leta 2006 začeli posodabljeni učni načrti za splošno izobraževanje. Med njimi je tudi knjižnično informacijsko znanje, ki je postalo kroskurikularna tema. Tako vsi novi učni načrti vključujejo več medpredmetnih in kroskurikularnih povezav, med katerimi

so tudi posredne in neposredne povezave s knjižnico in knjižničnim informacijskim znanjem. To je prispevalo k marsikateri novi povezavi s predmeti, ki jih do zdaj nismo izvajali oziroma so bili nekoliko zapostavljeni. V eni izmed takih povezav je nastala ura knjižničnega informacijskega znanja, povezana z modulom vizualne komunikacije¹ in predmetom slovenščina. Dijaki so v šolski knjižnici spoznavali grafično oblikovanje naslovnice knjig, ki sodijo tako kot naslovnice revij, plošč, plakati, oglasi v časopisih, na televiziji, internetu itd. med vizualna sporočila. Spoznali so tudi zgodovinski razvoj knjige od začetkov do današnjih dni. Nekaj časa smo posvetili tudi sodobni mladinski književnosti, da bi jih privabili k branju v prostem času. Dijaki so v istem času pri pouku slovenščine brali knjigo *Romeo in Julija*, nato pa so pripravili še dramatisacijo odlomka in poskrbeli za ustrezne kostume. Na koncu so tudi sami oblikovali naslovnico knjige *Romeo in Julija*. V sklopu povezovanja med predmetom slovenščine, modulom vizualne komunikacije in knjižničnim informacijskim znanjem je nastala tudi ta raziskava, s katero smo poskušali ugotoviti, kolikšen vpliv pri mladostnikih nosi naslovnica ima pri izboru za branje.

Pomen vizualne komunikacije

S pojmom vizualne komunikacije označujemo vsa vidna sporočila, ki vključujejo sliko in podrejeno krajše besedilo. Obe sestavnimi morata biti izraziti in tudi hitro prepoznavni, predvsem pa ustrezno medsebojno povezani, da likovno in vsebinsko tvorita enotno sporočilo. Oblikovalci še posebno pozornost posvečajo hitri prepoznavnosti in opaznosti, ki jo dosegajo z različnimi sredstvi, tudi barvnimi, da sprejemnike oziroma gledalce presenetijo in pritegnejo.

S pojavom novih medijev, kot sta televizija in računalnik, pa se je spremenilo tudi razmerje med besednimi in slikovnimi sporočili. Na strani slednjih so tudi vse nove digitalne tehnologije, ki omogočajo še enostavnejše in s tem tudi hitrejše širjenje. Kako to vpliva na končnega prejemnika teh sporočil, na njegovo razumevanje in razbiranje, pa je zelo zapleteno vprašanje. Poleg že znanih pojmov, kot sta bralna pismenost in informacijska pismenost, se zato v zadnjem času pogosteje pojavlja še pojem vizualna pismenost,² ki pomeni sposobnost branja in zapisovanja sporočil oziroma zmožnost sporazumevanja s pomočjo nebesednih sporočil. Ob tem se moramo zavedati, da nikakor ne gre za nov pojav, saj gre za zmožnost, ki jo človeštvo razvija že od svojih začetkov. Naj omenimo le jamsko poslikavanje. Verjetno je bilo marsikdaj od pravnega razbiranja in razumevanja podob na steni odvisno tudi preživetje takratnega človeka. Tudi po iznajdbi tiska slike dopolnjujejo ali celo prevladujejo nad besedilom – in tako vse do današnjega dne. Torej je bila pomembna vizualna pismenost že dolgo nazaj in ne šele ob uvedbi novega izraza ali pojavov novih medijev. Primer, kjer slika oziroma ilustracija dopolnjuje besedilo ali prevladuje nad njim, je otroška slikanica. Namenjena je tako bralcem začetnikom kot tudi otrokom v predbralnem obdobju. Pri slikanici gre večinoma za povezavo besedne in slikovne sestavine. Za tako povezavo gre tudi na platnicah knjig, kjer naslov knjige dopolnjuje še slika. Platnica knjige mora knjigo predstavljati kot lep, privlačen in zanimiv medij, hkrati pa služi tudi kot embalaža knjige, ki varuje njeno notranjost. Predvsem v današnjem času je potrebna lepo oblikovana platnica knjige, da lahko tekmuje z drugimi izdelki na trgu. »Platnice, če so dobro izbrane, predstavljajo neko dodano vrednost, ki knjigi omogoča konkurenčno prednost. Platnice pogosto tvorijo osnovo odločitve za nakup, obenem pa povedo veliko tudi o žanru knjige, o ciljnem občinstvu, ki mu je knjiga namenjena. Ključne lastnosti platnic so ilustracija, kamor sodijo sam motiv in barve, oblika naslova in

¹ S prenovno strokovnega šolstva je tudi program aranžerski tehnik pridobil nekaj novosti, med katerimi so tudi strokovni moduli. Več strokovnih predmetov se je združilo v en modul. Tako je nastal tudi omenjeni modul vizualne komunikacije. Namen modularnega sistema pa je, da se dijaki ne učijo več ene snovi ločeno pri posameznih predmetih, ampak se snov, obravnavana pri različnih predmetih, poveže v modul.

² Izraz ni nov, saj se uporablja približno od sredine dvajsetega stoletja.

drugih besed ter njihova velikost, material, velikost in debelina platnic, mehka ali trda vezava. Te lastnosti izžarevajo tudi kakovost knjige.« (Čop, 2007, str. 33)

Oblikovanje naslovnice vključuje dva bistvena elementa, in sicer kako se čim bolj približati vsebini knjige kot tudi kako prepričati ljudi oziroma vplivati na njihovo odločitev za izbiro za nakup ali branje. To je tudi namen oglaševalskih besedil. Včasih so bili za to dovolj le besedni znaki oziroma besedilo, danes pa to vse bolj nadomeščajo ali dopolnjujejo nebesedni znaki.

V svoji diplomski nalogi tudi Špela Kramarič (2009) ugotavlja, da znajo oblikovalci platnic uspešno združiti vsebino knjige in promocijske elemente. Med anketiranimi tristoletimi obiskovalci knjigarne je ugotovila, da ima knjižna platnica določeno vlogo pri izbiri knjige za nakup, torej lahko tudi sklepamo, da jo ima tudi pri izbiri za branje.

Pred nekaj deset leti knjiga ni potrebovala posebno privlačne vizualne oblike, saj ni imela konkurenčnih medijev, kot jih ima danes. Kljub temu pa vemo, da so jo predvsem v njenem začetnem obdobju razvoja (tudi pred iznajdbo tiska) krasili z bogatimi iluminacijami, inicialami, kaligrafijo in jo »oblekli« v umetniško dragocene oblikovane platnice. Začetki grafičnega oblikovanja so zato tesno povezani tudi z razvojem pisave in knjige. Vendar šele z razvojem tiska so se začele oblikovati specifične zakonitosti vizualne komunikacije. Poleg knjige so se začele razvijati tudi druge oblike vizualnega sporočanja, kot so plakat, oglasi itd.

Rezultati raziskave in interpretacija

V raziskavo, ki je potekala aprila 2011, smo zajeli tri oddelke aranžerske (75 dijakov) in tri oddelke gimnazijske (70 dijakov) usmeritve Šolskega centra Srečka Kosovela Sežana. Tako je skupaj sodelovalo 145 dijakov.

V šolski knjižnici smo naključno izbrali in razstavili deset leposlovnih mladinskih del,³ dijaki pa so morali med razstavljenimi knjigami izbrati tisto, ki jim je najbolj všeč, torej so se morali odločati na podlagi zunanje vizualne podobe knjige. Pogostost izbire posameznih knjig prikazuje tabela 1.

Tabela 1: Odgovori na vprašanje, katera naslovnica med razstavljenimi knjigami je dijakom najbolj všeč.

Naslov knjige	ART Št. odg.	%	GIM Št. odg.	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Klic poslednjega volka	20	26,67	23	32,86	43	29,65
Fantje iz gline	26	34,67	18	25,72	44	30,34
Dragi Zaza	3	4,00	7	10,00	10	6,90
Geniji brez hlač	1	1,33	3	4,28	4	2,76
Leteči mački	1	1,33	1	1,43	2	1,38
Čadavec	3	4,00	1	1,43	4	2,76
Leon: strah moje mladosti	3	4,00	6	8,57	9	6,21
Živeti hočem	6	8,00	2	2,86	8	5,52
Projekt Herkules	9	12,00	4	5,71	13	8,96
Dojenčki iz moke	3	4,00	5	7,14	8	5,52
Skupaj	75	100,00	70	100,00	145	100,00

³ Arold, M.: Živeti hočem. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1998. (Odisej)
 Burgess, M.: Klic poslednjega volka. Ljubljana: Epta, 1999.
 Cherry, Frances. Leon: strah moje mladosti. Dob: Miš, 2003. (Z(o)renja)
 Fine, A.: Dojenčki iz moke. Tržič: Učila, 2000. (Metuljev let)
 Hammerschmitt, M.: Projekt Herkules. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2008. (Najst)
 Kilbourne, C.: Dragi Zaza. Dob: Miš, 2008. (Z(o)renja)
 Moškrič, M.: Čadavec: roman v pismih. Murska Sobota: Franc-Franc, 1998. (Novi obrazi)
 Pregl, S.: Geniji brez hlač. Radovljica: Didakta, 2009.
 Vidmar, J.: Fantje iz gline. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005. (Odisej)
 Zupan, Dim: Leteči mački. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997. (Odisej)

Rezultati ankete so pokazali, da je bila dijakom najbolj všeč knjiga Fantje iz gline. Zanj se je odločilo 44 dijakov (30,34 %). Med njimi je bilo več dijakov aranžerske usmeritve (34,67%) kot gimnazijcev (25,72%). Takoj za njo so dijaki izbrali knjigo Klic poslednjega volka, in sicer jo je izbralo 43 dijakov (29,65 %). Od teh je bilo več gimnazijcev (32,86 %) kot aranžerjev (26,67 %). Na tretje mesto se je uvrstila knjiga Projekt Herkules s 13 odgovori (8,96 %). Sledijo knjige Leon: strah moje mladosti (6,21 %), Živeti hočem in Dojenčki iz moke (obe 5,53 %) ter Geniji brez hlač in Čadavec (obe 2,76 %). Na zadnjem mestu so pristali Leteči mački, za katero sta se odločila le dva dijaka (1,38 %).

Nato so morali dijaki med razstavljenimi knjigami izbrati eno, ki bi jo tudi (pre)brali. Njihove rezultate prikazuje tabela 2. Ne preveč spodbudno je, da je kar pet dijakov aranžerske usmeritve napisalo, da ne bi brali nobene knjige in je zato tudi niso izbrali. S tem so pokazali svoj odnos, ki ga imajo do branja.

Tabela 2: Odgovori na vprašanje, katere med razstavljenimi knjigami bi izbral za branje.

Naslov knjige	ART Št. odg.	%	GIM Št. odg.	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Klic poslednjega volka	12	17,14	13	18,57	25	17,86
Fantje iz gline	26	37,14	21	30,00	47	33,57
Dragi Zaza	2	2,86	3	4,29	5	3,57
Geniji brez hlač	1	1,43	3	4,28	4	2,86
Leteči mački	2	2,86	2	2,86	4	2,86
Čadavec	3	4,28	2	2,86	5	3,57
Leon: strah moje mladosti	7	10,00	5	7,14	12	8,57
Živeti hočem	10	14,29	9	12,86	19	13,57
Projekt Herkules	3	4,29	9	12,86	12	8,57
Dojenčki iz moke	4	5,71	3	4,28	7	5,00
Skupaj	70	100,00	70	100,00	140	100,00

Največ dijakov bi bralo knjigo Fantje iz gline. Tako je odgovorilo 47 dijakov (33,57 %). Naslednja je knjiga Klic poslednjega volka, ki je dobila 25 glasov (17,86 %). Obe knjigi sta enako mesto pri razvrstitvi dosegli tako pri aranžerjih kot pri gimnazijcih. Na tretje mesto se je uvrstila knjiga Živeti hočem (13,57 %), sledita ji Leon in Projekt Herkules (obe 8,57 %) ter Dojenčki iz moke (5 %). Na predzadnje mesto sta se uvrstili knjigi Čadavec in Dragi Zaza (obe 3,57 %) ter na zadnjem mestu sta pristali knjigi Geniji brez hlač in Leteči mački (obe 2,86 %).

Zanimivo je, da sta se obe knjigi, Fantje iz gline in Klic poslednjega volka, pojavili na prvih dveh mestih, in sicer tako pri knjigah, ki so dijakom najbolj všeč, kot tudi pri izberi za branje. Pri podrobnejšem pregledu smo ugotovili, da je kar 70 dijakom, torej polovici, ista knjiga najbolj všeč in jo bi tudi brali. Verjetno lahko sklepamo, da ima zunanja vizualna podoba knjige tudi vpliv na bralca, da jo izbere za branje.

»Grafični oblikovalci želijo doseči čim boljše sožitje med vsebino knjige in njeno likovno podobo. To velja tudi za vsa vizualna sporočila, kjer je v likovno podobo vključena črka.« (Likovna, 2011, str. 98) Čeprav črke in slikovno gradivo (slika, fotografija, risba) na naslovnici knjige tvorijo celoto, smo dijake povprašali, kaj je po njihovem mnenju vplivalo na izbor knjige, ki bi jo brali. Izkazalo se je, da ima pri izberi knjige za branje še vedno prednost naslov knjige. Tako je odgovorilo 76 dijakov (52,41 %). Vendar je tudi slikovna oprema knjige zelo pomembna, saj se je za njen vpliv odločilo le nekoliko manj dijakov, to je 69 (47,59 %). Rezultati so potrdili pomembnost medsebojne povezanosti likovne podobe in črk, v našem primeru naslova knjige. Rezultati so prikazani tudi v tabeli 3.

Tabela 3: Odgovori na vprašanje, kaj je vplivalo na izbor knjige za branje.

Vpliv na izbor za branje	ART Št. odg.	%	GIM Št. odg.	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Slikovna podoba knjige	35	46,67	34	48,57	69	47,59
Naslov	40	53,33	36	51,43	76	52,41
Skupaj	75	100,00	70	100,00	145	100,00

Zanimalo nas je tudi, kaj dijaki sami menijo o zunanji vizualni podobi knjige oziroma ali je le ta pomembna pri izboru za branje. Iz njihovih odgovorov, ki so prikazani v tabeli 4, smemo sklepati, da je zunanja vizualna podoba knjige vsekakor pomembna pri izboru za branje. Tako je odgovorilo največ dijakov, to je 76 (52,41 %). Samo nekoliko manj, to je 62 (42,76 %) pa jih meni, da je zelo pomembna. Tako je odgovorilo več aranžerjev kot gimnazijcev. To smo lahko pričakovali, saj naj bi bili bolj dovzetni za lepoto. Zelo malo dijakov pa meni, da je zunanja vizualna podoba nepomembna pri izboru knjig za branje. Tako je odgovorilo le 7 dijakov (4,83 %).

Tabela 4: Odgovori na vprašanje, kako je zunanja vizualna podoba knjige pomembna pri izboru knjige za branje.

Pomembnost zvp na branje	ART Št. odg.	%	GIM Št. odg.	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Zelo pomembna	37	49,34	25	35,71	62	42,76
Pomembna	34	45,33	42	60,00	76	52,41
Nepomembna	4	5,33	3	4,29	7	4,83
Skupaj	75	100,00	70	100,00	145	100,00

Želeli smo izvedeti tudi, kako dijaki sami izbirajo knjige za branje oziroma kaj najbolj vpliva na njihovo odločitev. Izkazalo se je, da je za branje knjige še vedno odločilna vsebina knjige. Tako je odgovorilo 74 dijakov (51,03 %). To je razumljivo, saj se verjetno ne bi lotili branja knjige, ki nas po vsebini ne zanima, pa čeprav bi imela še lepšo zunanjo podobo. Nato sledi naslov, za kar se je odločilo 41 dijakov (28,27 %), na zadnje mesto pa se je uvrstila slikovna podoba knjige s 30 odgovori (20,70 %). Odgovore prikazuje tudi tabela 5. Iz vsega tega lahko ugotovimo, da še vedno ima vsebina knjige prednost pri izbiri za branje.

Tabela 5: Odgovori na vprašanje, kako dijaki sami izbirajo knjige za branje.

Največji vpliv na izbor za branje	ART Št. odg.	%	GIM Št. odg.	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Slikovna podoba	19	25,33	11	15,71	30	20,70
Naslov	25	33,33	16	22,86	41	28,27
Vsebina	31	41,34	43	61,43	74	51,03
Skupaj	75	100,00	70	100,00	145	100,00

Zanimalo nas je, ali so se dijaki že kdaj srečali s problemom, da se zunanja vizualna podoba knjige ni ujemala z vsebino knjige. Največ dijakov, to je 97 (66,90 %) meni, da na tak primer še niso naleteli, medtem ko 48 dijakov (33,10 %) meni, da so se že srečali s takim problemom. Navedli so primere naslednjih knjig: Milijoni (avtor: Frank Cottrell Boyce, Mladinska knjiga), Kralj ropotajočih duhov (avtor: Miha Mazzini, Študentska založba) Sledovi v snegu (avtor Lian Hearn, Mladinska knjiga), Zgodbe svetega pisma (Izbral in uredil: Janko Kos, DZS), Padec (avtor: Anne Provoost, Miš), Debeluška (avtor: Janja Vidmar, Mladinska knjiga). Odgovori so prikazani tudi v tabeli 6.

Tabela 6: Odgovori na vprašanje, ali se je že zgodilo, da se zunanja vizualna podoba ni ujemala z vsebino knjige.

Ujemanje med vsebino in zvp	ART	%	GIM	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Da	26	34,67	22	31,43	48	33,10
Ne	49	65,33	48	68,57	97	66,90
Skupaj	75	100,00	70	100,00	145	100,00

V tabeli 7 pa so prikazani odgovori dijakov, ki so že napačno izbrali knjigo za branje, ker so se odločili na podlagi zunanje vizualne podobe. Z napačno izbiro knjige se je srečalo kar 110 anketiranih dijakov (75,86 %), medtem ko 35 dijakov (24,14 %) pa te izkušnje še ni imelo.

Tabela 7: Odgovori na vprašanje, ali so se že kdaj napačno odločili za branje knjige na podlagi zunanje podobe.

Napačna odločitev glede na zvp	ART	%	GIM	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Da	51	68,00	59	84,29	110	75,86
Ne	24	32,00	11	15,71	35	24,14
Skupaj	75	100,00	70	100,00	145	100,00

Dijake smo povprašali tudi po njihovem mnenju, in sicer, kaj je najboljša odločitev za izbor knjige za branje. Največ anketiranih dijakov, to je 74 (51,03 %), je odgovorilo, da je to priporočilo prijatelja. Pri tem odgovoru lahko vidimo, da imajo vrstniki res velik vpliv na mladostnike v tem starostnem obdobju. Dobra odločitev, ki vpliva na izbor knjige za branje, je po njihovem mnenju tudi naslov knjige. Tako je odgovorilo 30 (20,69 %) anketiranih. Sledijo tisti dijaki, ki so napisali kaj drugega. Teh je 25 (17,24 %). Največkrat so pripisali, da je za odločitev pomembna vsebina knjige. Šele na predzadnjem mestu se je pojavilo mnenje, da je zunanja vizualna podoba knjige dobra odločitev za izbor za branje. Tako je odgovorilo 14 dijakov (9,66 %). Zanimivo je, da sta le dva dijaka (1,38 %) odgovorila, da je najboljša odločitev priporočilo učitelja. Odgovore prikazuje tudi tabela 8.

Iz vseh analiziranih odgovorov dijakov smemo sklepati, da zunanja vizualna podoba knjige sicer pomembno vpliva na izbor na branje (primerjava odgovorov v tabelah 1, 2 in 3), vendar ko imamo možnost pogleda v vsebino knjige, ta pretehta pred oblikovanjem naslovnice. Vsekakor pa velja, da je ob prosti izbiri v množici knjig, zunanja vizualna podoba knjige tisti prvi element, ki ga opazimo. Od tega prvega vtisa pa je odvisno, ali bomo knjigo prejeli v roke, si ogledali njeno vsebino in jo glede na svoje interese tudi prebrali.

Tabela 8: Odgovori na vprašanje, kaj je najboljša odločitev za izbor knjige za branje.

Najboljša odločitev za izbor	ART	%	GIM	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Zunanja podoba knjige	11	14,67	3	4,28	14	9,66
Naslov knjige	17	22,67	13	18,57	30	20,69
Priporočila prijatelja	37	49,33	37	52,86	74	51,03
Priporočila učitelja	0	0	2	2,86	2	1,38
Drugo	10	13,33	15	21,43	25	17,24
Skupaj	75	100,00	70	100,00	145	100,00

Posebno razpoznavnost s svojo zunanjo vizualno podobo izraža knjižna zbirka Klasje. V zadnjem obdobju vsi dijaki najraje posegajo po branju knjig iz te knjižne zbirke, in sicer zaradi obsežne in njim prilagojene spremne besede. V tej zbirki je izšla tudi knjiga Romeo in Julija, ki so jo brali dijaki aranžerske usmeritve. Zato smo vse povprašali, kaj menijo o zunanji vizualni podobi te zbirke. Največ dijakov, to je 93 (64,14 %) meni, da bi bilo bolje, da bi naslovnica knjige izražala vsebino, in le 52 dijakov (37,14%) se strinja, da naslovnica izraža pripadnost zbirki. Odgovori anketiranih so podani v tabeli 9.

Tabela 9: Odgovori na vprašanje, kako bi ocenili knjižno zbirko Klasje.

Zbirka Klasje	ART	%	GIM	%	SKUPAJ Št. odg.	SKUPAJ %
Prav je, da izraža pripadnost zbirki	26	34,67	26	37,14	52	35,86

Bolje bi bilo, da bi izražala vsebino knjige	49	65,33	44	62,86	93	64,14
Skupaj	75	100,00	70	100,00	145	100,00

Verjetno smemo tudi iz teh odgovorov sklepati, da je zunanja vizualna podoba knjige zelo pomembna. Tudi naloga grafičnih oblikovalcev je, da na podlagi priporočenih smernic drugih strokovnjakov, kot so psihologi, ekonomisti, sociologi, pisci kreativnih besedil, oblikujejo naslovnico, tako da povezujejo likovna izražila s sporočilnimi funkcijami, kar je tudi vsebina knjige.

Sklep

V današnjem času smo pod velikim oglaševalskim vplivom. Oglaševalci se na različne načine trudijo, da posamezna dobrina oziroma njena embalaža vzbudi zanimanje kupca oziroma uporabnika. Tako je tudi s knjigo. Njena platnica mora delovati kot embalaža in hkrati kot oglaševalski plakat. Posamezna knjiga mora v množici knjig imeti sposobnost, da pritegne svojega uporabnika oziroma bralca. Zato je tako zelo pomembna njena zunanja vizualna podoba. Vendar že takoj, ko imamo možnost izbire po drugih podatkih, se vloga zunanje podobe manjša. Tako so pokazali tudi rezultati ankete med dijaki. Če so dijakom znani podatki o vsebini knjige, se bodo raje odločali za branje na podlagi tega podatka. Največjo vlogo pri njihovem izboru za branje pa imajo priporočila prijateljev.

Viri

- Čop, M. (2007). *Priložnosti trženja v založništvu s poudarkom na novih medijih – primer Študentske založbe : magistrsko delo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. Pridobljeno 17. 1. 2012 s spletne strani: <http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/cop3317.pdf>.
- Knjižnično informacijsko znanje : Posodobitve v gimnazijski praksi*. (2010). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kramarič, Š.(2009). *Primerjava knjižnih platnic v Sloveniji in Evropi ter njihov vpliv na prodajo: diplomsko delo*. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- Likovna teroja: učbenik za likovno teorijo v umetniški gimnaziji – likovna smer*. (2011). Ljubljana. Debora.
- Rot Gabrovec, V. (2009). Z Alico v čudežni deželi nebesednega. V *Razmerja med slikovnimi in besednimi sporočili: Zbornik bralnega društva Slovenije*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Str. 25-44.
- Steinbuch, M. (2010). Predgovor. V *Knjižnično informacijsko znanje : posodobitve v gimnazijski praksi*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Tacol, T., Frelih, Č., Muhovič, J.(2005). *Likovno snovanje III : učbenik za izbirni predmet likovno snovanje III za 9. razred devetletne osnovne šole*. Ljubljana: Debora.

> **Natalija Mikuletič**, univerzitetna diplomirana bibliotekarka, je zaposlena kot šolska knjižničarka na Šolskem centru Srečka Kosovega Sežana.
Naslov: Stjenkova ul. 3, 6210 Sežana
Naslov elektronske pošte: natalija.mikuletic@guest.arnes.si

Ali strip(izacija) lahko spodbuja branje med mladimi?

Can comics (and adaptations into comics) encourage reading among young readers?

> Mojca Osvald

>> Domen Finžgar

Izvleček

Članek s treh različnih stališč – profesorice slovenskega jezika, avtorja stripov in mentorja ter dijakov – odgovarja na vprašanje, ali strip(izacija) spodbuja branje med mladimi. Sklepna ugotovitev je, da sicer obstaja nekaj dvoma glede priljubljenosti branja med mladimi (tudi stripov, ne le klasične literature), da pa je stripizacija klasičnih del zagotovo ena izmed poti, ki spodbujajo (analitično) branje med mladimi.

Ključne besede

strip, stripizacija, klasičnih del, motivacija, branje

UDK 028.5(084.11)

Abstract

The paper uses perspectives of three professionals: professor of Slovenian language, author of comics who is also mentor, and students, to answer the question, do adaptations into comics encourage reading. The conclusion is that although there is a certain amount scepticism regarding popularity of reading among youngsters (besides classical works also comics) the adaptations of classical works into comics is definitely one of the paths to encourage (analytical) reading among young people.

Keywords

comic, adaptation into comic, classical works, motivation, reading

1 Uvod

Pred približno enim letom smo lahko v Delu prebrali, da bralna kultura med mladimi ni najboljša, najslabša pa tudi ne. Članek Valentine Plahuta Simčič (2011) med drugim izpostavlja tudi mnenje urednika pri založbi Mladinska knjiga, Andreja Ilca. Slednji pravi, »da se moramo najprej zavedati, da veliko otrok in mladostnikov knjige sploh ne zanimajo. Ti berejo samo, če so v to prisiljeni v šoli. Knjižničarji, založniki in vsi drugi ves čas iščejo načine, kako bi otroke pripravili do pristočnega branja, in nekako prevladuje mnenje, da takrat pridejo prav tudi knjige, ki nimajo velike literarne vrednosti, se pa zato zlahka berejo in morda sčasoma koga, ki se je po njihovi zaslugi »nalezl« branja, tudi napeljejo k zahtevnejši literaturi, pravi Ilc. »Število tovrstnih nezahtevnih knjig se je v programih slovenskih založb v zadnjem desetletju skokovito povečalo, medtem ko število zahtevnejših knjig ostaja bolj ali manj nespremenjeno, kar verjetno kaže predvsem na to, da tukajšnji založniki ne premoremo kake posebne domišljije, ko sestavljamo svoje programe. Seveda pa znotraj prav vsakega žanra naletimo na slabše in boljše primerke in pri Mladinski knjigi se trudimo poiskati slednje,« pravi Ilc. Po njegovem mnenju pogled na spletne forumne pove, da mladi v resnici berejo marsikaj in da je težko podati kakršno koli splošno sodbo.« Na omenjeni razmislek se sklicujem, ker se poraja vprašanje, ali strip sodi med manj zahtevno literaturo. Verjetno odvisno od stripa, a več o tem bo

spregovoril v drugem delu prispevka Domen Finžgar. Hkrati je zapisani citat dobro izhodišče za razmišljanje o branju – tako s stališča profesorja slovenščine kot dijakov.

2 Različni pogledi na branje in ustvarjanje stripa

2.1 Pogled profesorice slovenščine

Na Gimnaziji Bežigrad že vrsto let poteka projekt stripizacije klasičnih avtorjev. Na to idejo sem prišla, ko sem izvedela, da je eden izmed mojih dijakov, Domen Finžgar, tedaj še perspektivni mladi stripar, danes pa v slovenskem striparskem svetu nedvomno precej znano ime. Ker je bil odprt za različne kreativne ideje, sva se nekoč dogovorila, da bi prevzel somentorstvo projekta, v katerem bi sodeloval celoten razred. Cilj bi bil ustvariti strip na podlagi nekega literarnega besedila. Zamisel, da bi celoten razred ustvaril strip na eno literarno besedilo, se je izkazala tako dobro, da so v teh letih nastale štiri različne stripizacije – na eno generacijo učencev ena:

- stripizacija Cervantesovega Don Kihota,
- stripizacija Süskindovega Parfuma,
- stripizacija Hemingwayevega Starca in morja ter sedaj nastajajoča
- stripizacija Wildove Salome.

Vsaka stripizacija je nastala v eni stripovski tehniki.

Vprašanje, ki se poraja, je, ali tovrstne akcije spodbujajo branje med mladimi. Verjetno če odgovor ne bi bil pritrdilen, akcije, ki bi trajala več let, niti ne bi bilo. Nedvomno se kot profesorica slovenščine spopadam s težavo, kako motivirati dijake za branje domačih branj, ki so po definiciji osovražena že zato, ker so obvezna. Ocena je seveda ena izmed možnih motivacij, a sama se ne zavzemam ravno za motivacijo z dvignjenim prstom. Torej sem razmišljala, kako naj svojim dijakom omogočim, da jim branje ne bi bilo čisto odveč, hkrati pa bi bili pozitivno motivirani za analitično branje. In ravno takrat mi je pot prekrizal Domen. Ko sva projekt izvajala prvič (in tega nameravam bolj natančno predstaviti v nadaljevanju), nama ni bilo čisto jasno, kako se bo izteklo in ali bo dosegel oba cilja; bolj očitni cilj je bil namreč kreativni del, ki dijakom ni povzročal preglavic, prav nasprotno – pristopili so z mnogo veselja in dobrih idej. Analitično branje pa je bil precej skrit cilj, o katerem javno nisem govorila, da ne bi dosegla kakega stranskega učinka. A kaj se je izkazalo? Da so dijaki zelo natančno poznali del romana, ki so ga spremenili v strip. A ne le tistega dela, saj je marsikoga zanimalo, kako je podvig uspel sošolcu. Končni rezultat je torej bil don Kihot v stripu in precej natančno poznavanje domačega branja, kar je logično, saj so morali dijaki, da bi zgodbo izbranega poglavja strnili na en A4-format, slednjo poznati zelo natančno. Ravno tako, ko so dodajali detajle na sliko in seveda izbirali pripadajoče besedilo.

Moj odgovor na naslovno vprašanje je torej pritrdilen. Ne morem sicer reči, da strip kot tak spodbuja branje med mladimi, ker imam s tem premalo izkušenj, nedvomno pa lahko zapišem, da stripizacija literarnega dela za seboj potegne zelo natančno, analitično branje, ki je sicer gotovo manj pogost tip branja.

2.2 Pogled striparja

Pri popularizaciji bralne kulture s stripom je problematična že opredelitev pojma branje. Čeprav se ne le gledanje stripov, temveč tudi pogled na zaporedne grafične elemente v večini svetovnih jezikov opredeljuje kot branje, imamo pri uporabi besede branje največkrat v mislih stroga literarna dela brez sličic. Stripi ne dosegajo enakih

pozitivnih učinkov, kot jih imajo knjige, sploh če gre za neme stripe, to pa niti ni njihov namen. Minili so namreč časi, ko se je strip želel enačiti z literaturo, danes ga po zaslugi dela Kako razumeti strip avtorja Scotta Mcclouda in množice kakovostnih stripovskih avtorjev opredeljujemo kot povsem samosvojo umetniško zvrst, ki ne prenaša preprostega prenosa besedila iz knjige v stripovske oblačke.

Stripizacija torej še zdaleč ne pomeni prepisa literarnega dela in opreme prepisa z ilustracijami, temveč želi delo oplemenititi z avtorjevo lastno interpretacijo. Tudi najbolj objektivne stripizacije literarnih del se temu ne morejo izogniti, če želijo biti kakovostne. Tako branje stripa po literarni predlogi ne predstavlja nadomestka branja izvirnika. Vsekakor pa dobro narisani stripi spodbujajo bralca, da o izvirniku začne razmišljati z nove perspektive.

Težko je tudi reči, da strip pri mladostnikih odpira vrata v svet klasične literature. Branje stripov se namreč zaradi takšnih ali drugačnih razlogov pri večini bralcev konča po koncu osnovne šole, kar pomeni, da je branje stripov v srednjih šolah skorajda večja redkost kot branje knjig. Le kako naj torej strip spodbuja branje knjig? Tudi če se dijak vendarle odloči za prebiranje stripov, to še zdaleč ne pomeni, da bo posegal po kakovostnih stripovskih izdelkih. Prodaja stripov pri nas kaže na to, da bralci najpogosteje posegajo po lahkotnih serializiranih stripih.

V zadnjem desetletju se je pojavila množica stripov po literarnih predlogah. Ena od najbolj znanih je 100 MeisterwerkederWeltliteratur, ki obravnava sto literarnih del od Tujca do Fausta v obliki enostranskih stripov.

Po mojem najuspešnejša stripovska predelava literarnega dela pa je gotovo Gemma Boveri angleške avtorice Posy Simmonds, ki probleme Flaubertove Madame Bovary več kot uspešno prestavi v sodobni čas.

Od slovenskih izdelkov naj omenim antologijo stripov Slovenski klasiki v stripu, ki se sicer spogleduje s stripizacijo različnih umetniških zvrsti, njen glavni del pa predstavljajo ravno literarni slovenski klasiki. Namen naštetih del primarno ni promocija bralne kulture, temveč drugačen, demistificiran pogled na klasike.

Projekt stripizacije domačega branja na Gimnaziji Bežigrad je prav tako v prvi vrsti predvsem demistificiranje besedila, ki se ga dijaki lotijo bolj sproščeno. Hkrati pa je zaradi izjemno specifičnih navodil za izdelavo stripa dijak spodbujen podrobno preučiti besedilo, da bi ga lahko kakovostno predelal v medij. Naloga vsekakor ni lahka. Izkazalo se je, da vsaj v prvih poizkusih dijaki ne poznajo vseh značilnosti stripovskega medija. Tako pogosto ne poteče redukcija besedila. Narisati dobro besedilo je podobno težko opravilo kot napisati dobro obnovo. Dijak mora izluščiti bistvo besedila, v njem prepoznati elemente, ki jih bo lahko narisal, in elemente, ki se težko prikažejo grafično. Šele po tej analizi besedila je lahko sposoben sestaviti kakovosten izdelek, ki, kot rečeno, ni le prepis, temveč simbioza grafičnega dela in besed, ki hkrati povzame duh celotnega dela v le nekaj sličicah.

Rezultati stripizacije seveda zelo nihajo v kakovosti. Najpomembnejše pa je, da se iz uspešnih izdelkov več kot očitno vidi kreativnost, inteligenca dijaka in razumevanje obravnavanega besedila. Tako v času, ko je priljubljeno nesmiselno razvrščanje čisto vsakega dijakovega početja, dobimo zares uporabno informacijo o dijaku – ali je inovativen, premišljuječ in nadarjen. Poleg te informacije pa je razveseljivo, da se dijaki domačega branja lotijo z drugačne perspektive, pa tudi to, da knjigo dejansko preberejo.

Zato da se knjigo prebere, najverjetneje ni zaslužen le strip, največ k temu pripomore sprememba v pristopu do podajanja učne snovi. Morda še bolj kot popularizacija bra-

nja leposlovnih del tovrstni projekti pripomorejo k popularizaciji stripa. Le tako lahko dosežemo, da bo tudi za dijake strip sčasoma postal vstop v svet kakovostnih knjig. Prek stripa, drugačnega pristopa jim torej lahko približamo svet, ki ga mnogokrat označimo za preveč »klasičnega« ter tako nepriljubljene za dijake. Morda jih moramo prepričati, da so ideje klasičnih del še vedno aktualne, če jih le preoblikujemo v drugačno podobo.

Še nasvet vsem šolam. Ker poznavanje stripa ni vključeno v učne načrte, delo na domačih branjih pa časovno precej omejeno, je težko poučiti dijake o vseh lastnostih stripa. Zato je toliko bolj nujno, da srednješolska knjižnica vsebuje vsaj največje stripovske klasike, ki so že prevedeni v slovenščino. Predvsem imam v mislih dela Arta Spiegelmana: Maus, Davida B.: Epileptik, Posy Simmonds: Gemma Boverly in Scotta McClouda: Kako razumeti Strip.

2.3 Pogled dijakov Gimnazije Bežigrad (sodelujoči v projektu stripizacije Salome)

Mia Paller, 2. a

Stripizacija klasičnih literarnih del. Kako, prosim?

Nikoli si nisem mislila, da bom tako nalogo dobila v šoli (po navadi = dolgočasna, uradna in brezosebna ustanova, kjer si polnimo glave z ogromno pomembnimi ali malo manj pomembnimi podatki in v tem stilu naprej ...). In nikoli si nisem mislila, da je taka naloga tako izzivalna. Izzvala me je, da kritično razmišljam o vsebini in slogu prebranega dela ter besedilu dodam sliko, da ga nadgradim tako, da je zame bolj zanimivo. Vsekakor sem se branju in življenju v besedilo bolj posvetila oziroma sem ga doživela z drugačnega zornega kota, saj sem bila nehote pozorna na malenkosti, ki pa so občutno vplivale na končni izdelek. In ne nazadnje – delo se mi je bolj vtisnilo v spomin.

Mladi radi dodajamo osebno noto in radi puščamo vtis. Izvrstno je, če se nam takšne priložnosti odpirajo tudi v šoli. Da smo izzvani, naj stopimo iz dolgočasnih začrtanih šolskih tirnic.

Stripizacija klasičnih literarnih del. Ja, prosim!

Žiga Predin, 2. a

Strip je bil od nekdaj pomemben faktor v mojem življenju. Ko sem pri slovenščini slišal, da bomo neko domače branje obravnavali skozi strip, sem bil zelo navdušen. Med branjem Wildove Salome sem si zgodbo predstavljal skozi groteskne stripovske figure in drama se mi je zdela nenavadno zanimiva. Morda sem le sam bolj vizualni tip dijaka, toda pouk pri slovenščini mi vedno popestrijo slike in videi, zato se mi je zdela izdelava stripa zadetek v polno. Stripizacija spusti visok nivo književnosti, ki je večini dijakov tuj, na nižjo raven, kar sproži večji interes med dijaki. Tudi med tistimi, ki se jim bolj zapletena in rahlo nezanimiva literatura ne upira, vzbudi stripizacija več zanimanja, kar naredi idejo stripizacije tako svetovne kot slovenske literature fenomenalno. Dvajset točk za profesorico.

Andrej Lipužič, 2. a

Stripi po navadi prikazujejo znanstveno fantastiko in domišljajske zgodbe in so prav zato precej priljubljeni med mladimi. Vrst stripov je veliko, od najkrajših s samo tremi sličicami pa do tistih, ki so podobni knjigam, da o tematiki sploh ne govorimo. Posebno mesto pa ima prenašanje klasičnih del v stripizirano obliko, da bi jih približali mladim.

Strip je bil od samih začetkov zelo priljubljen med mladimi, kljub temu da jim ni bil vedno namenjen. S sliko in besedo, oboje je zelo preprosto, nazorno prikaže dogajanje. Ker se mladi bolj odzovemo na barvite in razgibane podobe, je strip za mladega

bralca veliko bolj privlačen kot kako dolgo opisovanje časa in prostora, pri tem pa dialog in dogajanje zavzemata le četrtno prostora.

Ker klasična dela večinoma ustrezajo zadnjemu opisu, je strip dobrodošlica za mlade, ki se po navadi osredotočajo na bistvo in manj časa posvečajo podrobnostim. Vsebina je podana jedrnato in dogajanje je v ospredju, prvo se ponavadi doseže z oblački z besedilom, drugo pa s sliko. Strip je skoraj vedno namenjen tudi zabavi, zato so komične interpretacije dogodkov v klasičnih delih zelo privlačne za mlade bralce, ki želijo dela spoznavati na zabaven in inovativen način.

Vsak stripar da v svoj izdelek kanček svoje osebnosti ne glede na to, ali je njegovo delo avtorsko ali priredba. Zato je pomembno, da mladi pišejo in rišejo stripe za mlade, saj se s tem odpira nešteto novih možnosti: izmenjava mnenj prek medija, drugačnega od digitalnih, izobraževanje v isti generaciji, nove ideje in tok inovativnosti itd. Prav zaradi teh pridobitev je strip tako priljubljen med mladimi bralci, ker si širijo obzorja na domač in nevsiljiv način.

3 Sklep

Videti je, da je najbolj skeptičen do branja in popularizacije branja skozi strip Domen Finžgar (na srečo). Menim, da tudi vidiki dijakov, ki so se javili, da bodo izrazili svoje mnenje za potrebe pričujočega članka, dokazujejo, da je strip(izacija) dober način za spodbujanje (analitičnega) branja med mladimi.

Viri

Art, S. (2003). Maus: zgodba o preživetju. (1. izd.). Ljubljana: Založba ZRC.

Ackermann, T., Gronle, T., Greulich, J. (2009). 100 MeisterwerkederWeltliteraturalsComic. (1. izd.). Freiburg: MogaMobo.

Beauchard, D. (2005). Na božjastni poti. (1. izd.). Ljubljana: Forum Ljubljana.

Lavrič, T. (2009). Slovenski klasiki v stripu. (1. izd.). Ljubljana: Mladina d.d. in Forum Ljubljana.

McCloud, S. (2011). Kako razumeti strip. (1. izd.). Ljubljana: Cankarjeva založba.

Plahuta Simčič, V. (2011). Bralna kultura med mladimi: ni najboljša, najslabša pa tudi ne ... Pridobljeno 9. 4. 2012 s spletne strani: <http://www.delo.si/clanek/146578>.

Simmonds, P. (2009). Gemma Boverly. (1. izd.). Ljubljana: Forum Ljubljana.

> **Mojca Oswald**, profesorica slovenskega jezika, je zaposlena na Gimnaziji Bežigrad.

Naslov: Gimnazija Bežigrad, Peričeva 4, Ljubljana

Naslov elektronske pošte: mojca.oswald@gimb.org

>> **Domen Finžgar** je študent Gozdarstva in obnovljivih gozdnih virov na Biotehniški fakulteti v Ljubljani.

Naslov: Jamnikarjeva 101, Ljubljana

Naslov elektronske pošte: domen.finzgar@gmail.com

Knjižna čajanka princes in princev

Book tea party of princesses and princes

> Nataša Litrop

Izveček

Na šoli namenimo posebno pozornost bralni pismenosti in uresničevanju kompetenc (jezikovne in socialne), v okviru česar smo v mesecu šolskih knjižnic izvedli odmevno vsebino z otroško ustvarjalnostjo, domišljijo, inovativnostjo, estetskim ugodjem na eni strani ter z namenom vzpostavljati kakovostne medosebne odnose in sodelovanje mlajših in starejših otrok (prostovoljstvo).

Ključne besede

šolske knjižnice, pravljice, knjižne čajanke, bralna pismenost, jezikovne kompetence, socialne kompetence

UDK 028:316.346.3-053.2

Abstract

Special attention at our school is dedicated to reading literacy and teaching of competences (linguistic and social). Within this we used the School library month for a much-noticed activity including on the one hand children creativity, imagination, innovativeness, aesthetic pleasure, and on the other our goal of establishing quality personal relationships and co-operation of younger and older children, namely voluntary work.

Keywords

School libraries, fairy-tales, book tea parties, reading literacy, linguistic competences, social competences

Uvod

Ali res princese, princi in vitezi živijo samo v pravljicah? Khm, no, v knjigah? Ste morebiti že kdaj srečali pravo princesko ali princa? Kar tako – iz oči v oči? Še ne? Jaz sem to srečo že imela!

Na naši šoli imamo enih in drugih veliko. Princesk in princev. To se je izkazalo na naši popoldanski knjižni čajanki za princese in prince, ki smo jo za otroke iz vrtca ter učence prvega triletja v okviru šolske knjižnice in šolske skupnosti učencev družno pripravile knjižničarka, vzgojiteljice, učiteljice in učenke višjih razredov.

Koncept

Ideja o tem, kako povezati navdušenje učencev nad knjigami o princeskah in princih, popoldansko druženje, namenjeno izključno mlajšim učencem, prostovoljstvo med starejšimi učenci, ustvarjalnost in domišljijo tako učencev kot učiteljev (in vzgojiteljev), je naletela na odobravanje tako pri otrocih kot tudi starših.

Oblikovanje organizacijskega tima je bilo preprosto: učiteljice in vzgojiteljice so se navdušile nad knjižničarkinim konceptom čajanke in s svojimi idejami oplemenitile začetno zamisel. Prek šolske skupnosti učencev smo učence seznanili s predlogom za čajanko in starejše učence povabili k aktivnemu sodelovanju. Navdušenje in pripravljenost mladih za sodelovanje je bilo neverjetno. Starejši učenci so prevzeli kar velik del odgovornosti za pripravo prostora in izvedbo prav posebnega popoldneva

za mlajše prijatelje. Knjižničarka, učiteljice in vzgojiteljice smo načrtovale dejavnosti po kotičkih in delavnicah, skrbele za pripravo gradiva, prigrizkov in napitkov ter nadzorovale celoten potek čajanke.

Organizacija

Čajanka je bila zasnovana na več nivojih, z namenom, da bi otroci prek vseh zaznavnih stilov lahko zadovoljevali potrebe po druženju, ustvarjanju, razvijanju domišljije ter estetskih užitkov:

- rajanje,
- kotički,
- delavnice.

Slika 1: Princeski na popoldanski čajanki

Vse aktivnosti so sledile načelom eko- in zdrave šole (zdravi prigrizki in napitki, naravni materiali), predvsem pa so v celoti odražale našo šolsko vizijo, ki temelji na ustvarjalnem in inovativnem, zdravem in varnem šolskem okolju ter pozitivni komunikaciji in dobrih medosebnih odnosih.

Izvedba

Otroci iz vrtca ter mlajši učenci so bili na čajanko povabljeni z osebnimi vabili, na katerih je bila prijavnica, ki so jo izpolnili starši. Starejše učenke so izdelale plakate ter jih izobesile po šoli in vrtcu. Obenem so pripravile prostor – šolsko jedilnico, v kateri so skupaj z učiteljicami in vzgojiteljicami uredile kotičke in pripravile delavnice ter plesišče/rajališče.

Zaželeno je bilo, da so otroci oblečeni v kostume princes in princev. Starši in otroci so navdušeni priznali, da jih kar precej otrok doma ima; tako smo bili vsi udeleženci oblečeni v tovrstne kostume, ki so se nadvse skladali z okoljem, okrašenim s številnimi baloni.

Otroci so med dejavnostjo poljubno krožili od kotička do kotička, od delavnice do delavnice, na koncu pa so zarajali in zapeli.

Vsako aktivnost – delavnico ali kotiček in rajanje so vodile učiteljice, vzgojiteljice ali starejše učenke, ki so poskrbele, da je bil sleherni otrok aktiven in si je samostojno izdelal vsaj en izdelek.

Slika 2: Otroci so kostume prinesli od doma, dodatke pa so si izdelali v delavnicah.

Kotički

- Smešni fotografski kotichek: otroci so se pačili in se fotografirali za podobami kartonastih kraljev in kraljičen;

Slika 3: V fotografskem koticčku se nam je smejala!

- pravljčni kotichek: učenke so s pomočjo knjižnice pripravile izbor knjig na temo princes, princev, vitezov, gradov; otrokom so prebirale pravljice, skupaj z otroki pa so poljubne pravljice tudi dramatizirale;
- sladki kotichek: otroci so si sami pripravljali zdrava sadna nabolada, pili so čarobne (zdrave jogurtove) napitke ter uživali ob mafinih (ki so jih v okviru izbirnega predmeta spekli starejši učenci in jih tudi primerno okrasili).

Slika 4: Dobrote iz sladke delavnice so šle za med.

Delavnice

- »Krona« – izdelava krone iz papirja ter okraševanje le-te z bleščicami;
- »Čarobna paličica« – izdelava paličice iz barvastega kartona, krep papirja, slamic, barvnih trakov;
- »Ščit« – v tej delavnici so prišli na svoj račun predvsem fantje, ki so si iz kartona izdelali ščit in ga poljubno porisali z barvnimi svinčniki.

Slika 5: Učenke prostovoljke so izvedle pravljico delavnico.

Slika 6: Vitezi so svoje kartonaste pripomočke preizkusili v igri.

Rajanje

Poudarek je bil na rajanju ob prepevanju otroških pesmic, kar je otroke nadvse navdušilo. Vsak otrok je imel možnost se predstaviti, povedati kaj o sebi, svojih občutkih in vtisih tega dne.

Slika 7: Rajanje utrudi tudi princeske in prince. Kdo bi si mislil?!

Sklep

Otroci, ki so bili navzoči, so enoglasno ugotovili, da je bila čajanka »prekratka« in da si takih popoldnevov še želijo. Nad prireditvijo so bili navdušeni tudi starši, ki presenečenja in navdušenja ob prihodu po otroke kar niso mogli skriti.

Zadovoljne smo bile tudi vse članice organizacijskega tima, ki smo na evalvacijskem sestanku že snovale novo čajanko princev in princes in »krotile« nove zanimive ideje.

Viri

- Andersen, C. (1988). *Kraljična na zrnju graha*. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Cicibanov vrtljak).
- Blanchut, F. (2011). *Mila je klepetulja*. Ljubljana: Oka. (Prava princeska).
- French, V. (2009). *Princesa Katja in plešoča metla*. Tržič: Učila International. (Klub tiara v Srebrnih stolpih).
- Leehermeier, P. (2009). *Princeske: pozabljene ali nepoznane*. Ljubljana: Sanje.
- Podobe princesk*. (2005). Ljubljana: Oka.
- Rawson, C. (1989). *Princese in principi*. Ljubljana: Cankarjeva založba. (Knjiga pravljic).
- Rožnik, P. (1975). *Žalostna kraljična in druge prekmurske pravljice*. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Simonović, I. (1995). *Poljub za princeso Kvakico*. Ljubljana: Mladinska knjiga. (Cicibanov vrtljak).
- Jamnik, T. *Knjižne čajanke*. Pridobljeno 16. 1. 2012 s spletne strani: <http://www.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/pdf/december2005-1-4.pdf>.

- > **Nataša Litrop** je šolska knjižničarka, sicer profesorica slovenščine in sociologije, na Osnovni šoli Franceta Prešerna Črenšovci.
Naslov: OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, Juša Kramarja 10, 9232 Črenšovci
Naslov elektronske pošte: natasa.litrop@guest.arnes.si

Medpredmetno povezovanje v prvem razredu s šolsko knjižnico ob podpori IKT

First grade cross-curriculum connections with school library and its ICT support

> Sabina Bauer
>> Aleksandra Petek
>>> Teja Razpotnik

Izveček

V letošnjem šolskem letu so v posodobljenih učnih načrtih tudi vsebine za razvoj digitalne pismenosti učencev, ki je ena izmed ključnih kompetenc današnjega časa. To je tudi eden od razlogov, da smo učiteljice prvih razredov v svojem vzgojno-izobraževalnem procesu začele uporabljati interaktivne table in tablične računalnike. Prvobitno pa nas vodi ideja prvošolcem ponuditi znanje s pomočjo delovnega gradiva ter tehnike poučevanja, ki upoštevajo njihovo razvojno stopnjo in otrokovo celostno dožemanje. Le-to pa dobiva v medpredmetnem in tematskem povezovanju dodano vrednost in pospešeno razvija otrokov razvoj pozornosti. Skupaj s knjižničarjem vsako leto izvajamo ure knjižničnih informacijskih znanj, saj tako vzgajamo samostojne, aktivne in odgovorne uporabnike knjižnice. Učence tako še bolj motiviramo za branje in učenje. Table in računalnike uporabljamo za posredovanje učne snovi iz elektronskih učbenikov in delovnih zvezkov. Vendar pa nam interaktivni pripomočki omogočajo še mnogo več kot le to: dostop do svetovnega spleta, avdio- in videoposnetkov, slikovnega gradiva, multimedijskih predstavitev itd. Prek interaktivne table lahko pri učencih spodbujamo aktivno sodelovanje pri učnem procesu, spodbujamo samostojno učenje, učenci lahko utrjujejo znanje, razvijajo ustvarjalnost in splošno razgledanost in se ob predvajanih vsebinah tudi sprostitjo.

Ključne besede

osnovna šola, učenci, prvi razred, digitalna pismenost, interaktivna tabla, tablični računalniki, e-učno gradivo, IKT, medpredmetno povezovanje, šolske knjižnice, KIZ

UDK 004.3:37.091.2:027.8(497.4)

Abstract

In this school year the curricular content was updated, and within also the contents aimed at the development of the students' digital literacy, which is one of today's main competences. This is also one of the reasons, why we, the teachers of the first grade, started to use interactive whiteboards and Tablets PC-s in our educational process. The main idea is to offer the knowledge to the first graders through work and teaching that takes into account the students' level of development and is also close to the child's holistic perception. In cross-curricular theme integration the holistic perception is very important and valuable because it helps to develop a child's attention. We annually perform classes of Library and information knowledge together with our school librarian. In this way we raise independent, active and responsible users of libraries. The children are also more motivated to read and learn. Boards and computers are used for the transmission of the learning material that is in electronic textbooks and notebooks. However, interactive devices give us much more than this: they give us also the access to the Internet, audio and video clips, images, power point presentations... We can also encourage independent learning, children can consolidate their knowledge, develop their creativity and also get relaxed. The usage of the whiteboards must be well thought over and systematic; the teacher is the one who decides which didactic device is appropriate in a certain situation to achieve the best educational aim.

Key words

elementary schools, pupils, first grade, digital literacy, interactive whiteboard, tablet PCs, e-learning materials, ICT, cross-curricular teaching, school libraries, LIS

Uvod

Razvoj tehnologije terja od vsakega posameznika, da se ažurno usposablja in je informacijsko pismen. Kaj to pravzaprav pomeni? Informacijsko pismena oseba zna

pridobiti, ovrednotiti in ustvarjalno uporabiti informacije iz različnih virov. S tem se širi koncept tradicionalne pismenosti. Informacije tako pridobivamo tudi s sodobno tehnologijo, s sodobnimi računalniškimi in komunikacijskimi viri (Sušec, Žumer, 2005) Toda ali je tovrsten razvoj nujen tudi za našega prvošolca? V nekaterih državah, kjer je informacijska pismenost na visokem nivoju, menijo, da je treba otroke seznaniti z računalnikom že zelo zgodaj. Vprašanja, ki se nam večkrat zastavljajo, so: Kako sploh začeti otroka pripravljati na življenje v današnji informacijski družbi, kako ga pripraviti na upravljanje z računalnikom, predvsem pa svetovnim spletom, ki je vedno bolj prežet tudi z „nepravimi“ informacijami in neprimernimi vsebinami?

Vsakodnevno se srečujemo z mnogimi razmišljanji splošne javnosti, različnih strokovnjakov, medijev, predvsem pa zaskrbljenih staršev, kakšne koristi oziroma pomanjkljivosti prinaša računalniško in informacijsko usposabljanje mladih nadebudnežev. Ali ne vodi tovrstno nič hudega sluteče opismenjevanje v odvisnost in izolacijo? Računalnik otrokom nudi še mnogo več, tj. risanke, filme, glasbo, igre, poučne portale, ki jim poleg informacij nudijo tudi sprostitev, zabavo in komunikacijo.

1 Šolstvo in tehnologija

Razvoj tehnologije neizogibno in s polno paro vstopa na vsa področja našega življenja. Šolstva si danes brez tehnologije pravzaprav ni več mogoče zamisliti, saj le-to intenzivno sledi spremembam, kar je razvidno tudi z uvedbo posodobljenih učnih načrtov, ki so začeli veljati z začetkom letošnjega šolskega leta. Ugotavljamo torej, da je postopnost navajanja otroka na osnovne elemente računalnika v današnjem času neizbežna, če ne celo nujna.

Učiteljice na naši šoli smo tovrstnim novostim naklonjene, zato smo se soglasno odločile za medpredmetno povezane učbenike in delovne zvezke, ki so obenem dostopni tudi v elektronski obliki. Gre za nov didaktični pristop, ki nam nudi izziv, da se aktiviramo, sledimo novostim in jih nato umeščamo v že utečen vzgojno-izobraževalni proces. Vendar pa to ni bil edini razlog, zaradi katerega smo se odločile za tovrsten izbor. V prvi vrsti nas je pri tem vodila ideja, prvošolcem ponuditi učno gradivo, ki upošteva njihov psihosocialni in čutno-znavni razvoj. Že Gardner¹ je namreč dokazal, da se sposobnost učenja zelo poveča, če uporabljamo vse vrste inteligence. Te so:

- jezikovna inteligenca,
- glasbena inteligenca,
- logično-matematična inteligenca,
- prostorska inteligenca,
- telesno-gibalna ali kinestetična inteligenca,
- medosebna ali interpersonalna inteligenca,
- notranja osebna ali intrapersonalna inteligenca.

2 Medpredmetnost

Sodobna šola zahteva trajno, uporabno, povezano, življenjsko in medpredmetno znanje ter spretnosti. Medpredmetno povezovanje je nastalo zaradi težnje po doseganju večje kakovosti pouka in upoštevanja sodobnih spoznanj o naravi učenja. Pouk pri tovrstnem povezovanju tako postane bolj celosten, učenci vsebine lažje povezujejo v zaključene celote in jih tako tudi lažje dojemajo. Mlajši učenci namreč še ne znajo izhajati iz posameznih delov in jih sintetizirati v celoto, pa tudi pozornost se v tem starostnem obdobju še razvija iz pasivne v aktivno. Pri medpredmetnem povezovanju gre lahko za povezovanje med sorodnimi učnimi vsebinami znotraj enega učnega predmeta ali pa tudi med več predmeti.

¹ Dostopno na: <http://www.infed.org/thinkers/gardner.htm>.

Ločimo dva osnovna vidika, in sicer:

- **horizontalno** (tj. povezanost znotraj predmetnika), npr. pri slovenščini se učimo risati črte kot del predopismenjevalnih vaj; pri matematiki se učimo o sklenjenih in nesklenjenih, ravnih in krivih črtah; pri likovni vzgoji se učimo o točkah, pikah in črtah ter rišemo tako, da zapolnimo ploskve s črtami in pikami ali pa na opazovalnem sprehodu opazujemo okolico in iščemo različne vrste črt v naravi;
- **vertikalno** (tj. povezanost učnih vsebin po razredih). Gre za povezovanje znanj, vsebin in učnih spretnosti. Isto učno snov lahko obravnavajo učenci različnih razredov. Združijo se pri samem pouku ali pri dnevih dejavnosti in pouk postane v hipu bolj dinamičen in zanimiv. Starejši učenci so tutorji mlajšim. Delo in učenje potekata v heterogenih skupinah (tudi zunaj kombiniranih oddelkov). Pri aktivnem pouku se lahko povezujejo tudi učenci razredne in predmetne stopnje. Starejši učenci ali učitelji predmetne stopnje poglobljajo temeljna znanja mlajših. Na naši šoli se prvošolci vsako leto povežemo z učiteljico biologije, ki nam izčrpno in strokovno predstavi hišne ljubljence (gre za učno enoto pri spoznavanju okolja). Prvošolci spoznajo šolske živali, jih opazujejo, se spoznavaajo z oskrbo, jih doživljajo z več čutili in se z njimi poigrava.

Različna povezovanja potekajo tudi v okviru vzgojnega načrta.

Z uvedbo posodobljenih učnih načrtov so bile vnesene vsebine za razvoj digitalne pismenosti učencev in posledično s tem tudi nas, učiteljev. V letošnjem šolskem letu smo učiteljice prvih razredov v svojem vzgojno-izobraževalnem procesu začele poleg interaktivnih tabel (v nadaljevanju i-table) uporabljati tudi tablične računalnike. I-table uporabljamo v prvi vrsti za posredovanje učnih vsebin iz elektronskih učbenikov in delovnih zvezkov, tablične računalnike pa kot motivacijsko sredstvo in za utrjevanje učne snovi.

3 Šolska knjižnica

Delo v šolski knjižnici je pomemben del vzgojno-izobraževalnega procesa v šoli. Pedagoški pogled v knjižnici je iz dneva v dan pomembnejši, saj knjižnica danes še zdaleč ne ponuja več samo možnosti izposoje gradiv, pač pa še veliko drugih dejavnosti. Šolska knjižnica je torej danes informacijsko središče, sestavni del šole, ki se prepleta s celotnim vzgojno-izobraževalnim delom. Knjižnično gradivo in letni načrt sta usklajena z zakonodajo, učnimi načrti, s potrebami učencev in delavcev šole. Šolska knjižnica se z ustreznim izborom knjižničnega gradiva vključuje v učni načrt šole in dopolnjuje program dela, omogoča medpredmetno strokovno povezavo med šolskimi vzgojno-izobraževalnimi cilji, se z enotno strokovno obdelavo gradiva vključuje in povezuje v knjižnični informacijski sistem, razvija medknjižnično izposajo in omogoča pretok informacij, spodbuja motivacijo učencev za branje in učenje, vzgaja samostojnega in aktivnega uporabnika knjižnice.

Glede na učne načrte v vsakem razredu osnovne šole na letni ravni izvedemo do štiri ure knjižničnega informacijskega znanja (v nadaljevanju KIZ). Knjižničar v sodelovanju z učiteljicami pripravi program aktivnosti, ki usmerjajo učence v kakovostno branje in vzgajajo odgovorne uporabnike knjižnice. V prvem razredu je poudarek predvsem na socialnem in spoznavnem nivoju: ugotavljanju smisla in nalog knjižnice ter knjižničarja, orientaciji in knjižničnemu bontonu kot nepogrešljivem dejavniku, ki ga učenci lahko preslikajo tudi na druge nivoje svojega življenja. Najpomembnejše pa je, da se v proces umesti tudi glavni cilj, tj. spodbujati in navaditi učence, da bodo imeli knjigo radi, da bo le-ta postala spremljevalka v njihovem vsakdanjiku. Tako si bodo širili svoja obzorja ne le z različnimi spletnimi viri, temveč bodo knjigo sprejeli kot pomemben vir za iskanje informacij in znanj.

3.1 Pouk v knjižnici

Prva ura KIZ na naši šoli je namenjena globalnemu spoznavanju knjižnice:

- orientacija v knjižnici,

- delovanje knjižnice,
- spoznavanje označb gradiv, s poudarkom na tistih knjigah, ki so primerne za prvošolce,
- spoznavanje s knjižničnim redom in bontonom,
- učenje načina izposoje (prek igre vlog ali s pomočjo lutke, razredne maskote ipd.).

Sledijo interaktivne aktivnosti. Vsakokrat nas knjižničar preseneti s poučno in razigrano (navadno manj znano, še ne slišano) zgodbo, v katero se prvošolčki popolnoma vživijo. V prijetnem okolju jo podoživijo prek vodene pogovora in drugih pripravljenih aktivnosti. Na zabaven način rešujejo zanke in uganke, na koncu pa si vsak učenec samostojno izdelava svojo izkaznico. Na tej je poleg obveznih elementov narisana učenčeva avtorska podoba in napisano njegovo ime. S tem dodajo svoji izkaznici osebno noto in ji tako pripišejo poseben pomen. Učenci jo zato zlahka prepoznajo in zanjo boljše skrbijo. Preostale ure KIZ so skladno z letnim delovnim načrtom knjižnice namenjene branju, ustvarjanju, izposoji gradiv in predvsem razvijanju pozitivnega odnosa do knjig. Eno izmed tovrstnih ur bomo predstavile tudi v naši dnevni pripravi, katere posebnost je, da se medpredmetno povezuje.

4 Praktični prikaz dela

Glede na to, da je učna priprava zasnovana medpredmetno, urnika nismo ločile na posamezne učne predmete, pač pa navajamo posamezne dejavnosti v dnevu. Učni cilji, ki smo si jih zastavile, so:

Slovenščina: Učenci doživljajo interpretativno prebrano pravljico. Razvijajo sposobnost ustvarjanja domišljijsko-čutne predstave književne osebe, književnega prostora in dogajanja. Pripovedujejo o književnem dogajanju. Ugotavljajo razlike in podobnosti med risanko (posneto po literarni predlogi) in izvirnim besedilom. Spoznavajo temeljne značilnosti medijev.

Knjižnično informacijsko znanje: Učenci znajo uporabljati gradivo in sodelovati pri izposoji knjižničnega gradiva. Naučijo se pravilno ravnati s knjigami in drugim knjižničnim gradivom. V knjižnici se znajo pravilno obnašati.

Likovna vzgoja: Spoznajo se z računalniškim programom za slikanje na spletnem portalu Dežela Lilibi. Pridobivajo si izkušnje s spontanim mešanjem računalniških barv, se ob delu sprostito in zabavajo.

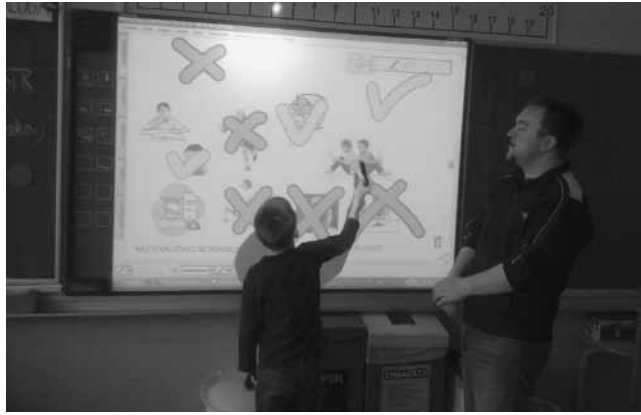
Glasbena vzgoja: Prepoznajo in razlikujejo zvoke orffovih glasbil. Sodelujejo pri ustvarjanju in izvajanju glasbene pravljice. Ustvarjalno izražajo glasbena doživetja ter predstave v likovni komunikaciji. Ob gledanju risanke prepoznajo zvočne elemente.

Pripomočki

- pravljica Rdeča kapica, slike različnih predmetov iz pravljice, piktogrami, sličice posameznih dogodkov iz pravljice, slike različnih naslovnih pravljice, *interaktivna tabla*;
- orffovi instrumenti, projekcije slik, *interaktivna tabla*;
- glasbeni posnetki, tablični računalniki, spletni portal Dežela Lilibi, reprodukcije različnih slik, *interaktivna tabla*.

S prvošolčki dan začnemo vedno v jutranjem krogu, kjer se pozdravimo in pogovorimo o tem, kako bo potekal naš dan. Nato se igramo različne socialne, didaktične igre ali pa jim preberemo pravljice z različnimi vzgojnimi vsebinami.

Sledila je ura KIZ z našim šolskim knjižničarjem. Pogovarjali smo se o pravilih in obnašanju v knjižnici. Učencem je prek interaktivne table, v programu Starboard, predstavil različne slike (npr. tek po knjižnici, branje, kričanje ipd.), ki so jih morali razvrstiti v rdečo (prepovedano) in zeleno (dovoljeno, zaželeno) cono.

Slika 1: Učenec 1. a-razreda bo odključal, kaj v knjižnici smemo početi. (foto: Aleksandra Petek)

Za naslednjo dejavnost smo izbrale didaktično igro, kjer so morali učenci v razredu najti slike določenih predmetov. Na tablo smo prilepile različne piktogramе, ki so jih vodili do teh slik. Po učilnici smo skrile slike košare, steklenice vina, potice, šopka rož in rdeče kape. Učenci so si pomagali si s piktogrami na tabli, ki so jim olajšali iskanje. Najdene slike so prinesli v kotiček. Ko so našli vseh pet slik, so prišli vsi v krog, kjer smo se ob slikah pogovorili. Skupaj smo ugotovili, iz katere pravljice so – iz pravljice **Rdeča kapica**.

Šolski knjižničar je nato na i-tabli prikazal več različnih naslovnih pravljice Rdeča kapica in jih vprašal, kako z naslovnice prepoznajo pravljico Rdeča kapica (po rdeči obleki in kapi, po volku ipd.). Zatem pa jih je vprašal, po čem se razlikujejo oz. zakaj sploh je toliko različnih naslovnih. Učenci so ugotovili, da je vsako slikanico oz. knjigo ilustriral drug ilustrator in tako vsak od njih predstavil svojo predstavo o Rdeči kapici.

Slika 2: Knjižničar Gregor Škrlj predstavlja različne naslovnice pravljice Rdeča kapica. (foto: Teja Razpotnik)

Nato smo se z učenci usedli v pravljичni kotiček, kjer so se udobno namestili in pripravili na poslušanje. Po doživetem branju pravljice je sledil čustveni odmor. Učenci so se poglobili v svoja doživetja in čustva ter uredili vtise, ki jih je nanje naredila pravljica.

Sledili so pogovor in vprašanja za razumevanje besedila:

Književne osebe, njihove lastnosti in motivi za ravnanje: Katere osebe nastopajo v pravljici? Katera je glavna književna oseba? Kakšna je? Opišite jo. Kaj nam pove pravljica o Rdeči kapici? Ali je Rdeča kapica ravnala prav? Kako bi ravnali vi? Bi ubogali svojo mamo? Povejte, katere so dobre književne osebe in katere so slabe. Zakaj?

Književno dogajanje in prostor: Kje se pravljica dogaja? Pripovedujte, kaj se je zgodilo doma. Kaj se je zgodilo v gozdu? Kaj se je zgodilo pri babici? Kako se je pravljica končala?

Po pogovoru smo še enkrat prebrale pravljico, nato pa smo učence razdelile v skupine. Pripravljene smo imele ilustracije različnih dogodkov iz pravljice, naloga učencev pa je bila, da v skupinah sestavijo ustrezno zaporedje dogodkov (vsaka skupina je imela sličice iz določenega dela zgodbe). Ob teh sličicah so nato skupine drugim pripovedovale svoj del zgodbe. Na koncu so se morale skupine s svojimi sličicami še razvrstiti v pravilno zaporedje. Sličice smo nato v pravilnem zaporedju skupaj prilepili na plakat z naslovom Rdeča kapica.

Pri drugi dejavnosti smo se igrali glasbeno-didaktično igrico kukavice. V tej igri so morali učenci določiti smer zvoka. Izbrale smo pet kukavic in Rdečo kapico, ki je ugotavljala, katera kukavica se je oglasila (kuku). V ozadju smo predvajale glasbo iz gozda (Forrest piano). Rdeči kapici smo zvezale oči, nato pa smo kazale, katera kukavica se naj oglasi. Če je Rdeča kapica ugotovila, od kod prihaja zvok, smo jo zamenjale z drugo Rdečo kapico.

Namesto te igre bi lahko izbrali tudi glasbeno-didaktično igro kdo je zapel. S to igro bi morali učenci ločiti glasove po barvi. Otrok, ki ugiba, stoji z zakritimi očmi sredi pojočega kroga (Rdeča kapica). Otroci v krogu (ptički) pojejo pesmi na temo gozd (npr. zajček, kukavica ipd.) in hodijo v taktu pesmice. Učitelj dirigira s paličico. Ko jo dvigne, se pevci ustavijo in prenehajo peti. Nato s paličico pokaže, kdo naj pesem nadaljuje, in „Rdeča kapica“ mora ugotoviti, kdo je bil pevec. Ko ugotovi, se s pevcem zamenjata.

Nato smo se pogovorili o tem, s katerimi glasbili bi lahko prikazali določena razpoloženja (veselje, žalost, strah). Učenci so predlagali in povedali svoja mnenja. Naredile smo štiri skupine učencev in učencem razdelile orffova glasbila. Na tablo smo projicirale 4 slike iz knjige, ki prikazujejo zaporedje dogodkov:

1. Mama in Rdeča kapica doma
2. Rdeča Kapica v gozdu
3. Volk pri babici
4. Babica in Rdeča Kapica se rešita

Vsaka skupina učencev je pripravila svojo glasbeno podlago za en del pravljice. Glasbeno pravljico so nato ob slikah še zaigrali.

Pri tretji dejavnosti oz. pri pouku likovne vzgoje pa smo z učenci ponovili snov o živih in umirjenih barvah. Predhodno smo se o barvah že pogovarjali. Ogledali smo si posamezne primere barv, nato pa smo učencem razdelile tablične računalnike.

Slika 3: Učiteljica Sabina Bauer se z učenci 1. b-razreda pogovarja o živih in neživih barvah. (foto: Teja Razpotnik)

Učenci so dobili navodila, da bodo ob predvajani glasbi slikali na tablični računalnik. Ob tem naj bodo pozorni, kakšne barve si bodo izbrali za določeno glasbo. Predvajale smo štiri glasbene slike. Njihova naloga je bila, da naslikajo štiri različne slike na tabličnih računalnikih.

Najprej smo skupaj vstopili v spletni portal Dežele Lilibi,² kjer lahko učenci rišejo in barvajo.

Učiteljice smo jih prek interaktivne table vodile do zahtevane naloge, nato pa so učenci samostojno delali na tablicah. Predvajale smo 4 glasbene posnetke:

1. George Whitefield Chadwick: Romanza
2. Dan Gibson Solitudes: Forrest piano
3. Sergej Prokofjev: Peter in volk – skladba Volk
4. George Bizet: Opera Carmen

Po posameznih posnetkih smo jih vprašale, katera glasbila so slišali. Pogovorili smo se o posameznih glasbilih, nato pa o tem, kako so se počutili ob posameznih predvajanih glasbenih posnetkih. Povedali so, katere barve so si izbrali za določen posnetek, in utemeljili, zakaj so si jih izbrali.

Slika 4: Učenec 1. a-razreda slika svoje počutje ob poslušanju glasbe s pomočjo tabličnega računalnika. (foto: Aleksandra Petek)

Na koncu smo učencem pokazale različne reprodukcije slik znanih umetnikov, ki so slikali z živimi in umirjenimi barvami.

Čisto za konec dneva pa smo si ogledali risani film Rdeča kapica. Učence smo opozorile, naj bodo pozorni na prikaz slik, predvsem pa na glasbo, ki so jo uporabili ustvarjalci risanege filma. Po ogledu smo se pogovorili o podobnosti in razlikah med izvornim besedilom in risanim filmom, posnetem po literarni predlogi.

Sklep

V članku je predstavljeno, na kakšen način tehnologija vstopa v šolski prostor ter zakaj vključujemo medpredmetnost in kako. V nadaljevanju je prikazano delovanje šolske knjižnice in kako se ta s KIZ vključuje v pouk.

Prikazan je še primer dobre prakse, kakršnega pa ni moč izvajati vsakodnevno. Medpredmetno se naj povezuje le takrat, ko najdemo dobre in predvsem smiselne povezave. Pri tem naj nam bodo vodilo učni načrti in ne učbeniki oz. delovni zvezki, saj moramo izhajati iz ciljev in vsebin, ki so skupni različnim predmetom. Tako umestimo v naš letni delovni načrt tudi ure KIZ. V dogovoru s knjižničarjem se pogovorimo, kaj

² Povezava dostopna: <http://podium.gyldendal.no/lilibi/solska-ulica-1-2/likovna-vzgoja/ustvarjamo>.

bi želeli, da učenci spoznajo, se naučijo, ter kam bi bilo smiselno te ure umestiti oz. s katerimi vsebinami bi jih lahko povezali. S tem učencem pokažemo, da je tudi knjižnična vzgoja del pouka.

Čeprav učiteljice uporabljamo i-table šele dobrih šest mesecev, smo že uvidele kar nekaj pozitivnih lastnosti oz. posledic le-te. Največji prednosti, ki ju vidimo, sta nazornost in usmerjena pozornost učencev, ki ju pridobimo s funkcijo povečave ali osvetlitve posamičnega dela na določeni strani učbenika ali delovnega zvezka. Menimo, da v prvem razredu učenci ne potrebujejo učbenikov, saj se iz njih še ne znajo učiti, poleg tega pa večina otrok še ni pismenih. Tako uporabljamo učbenik le učiteljice, in sicer spletne učbenike. Ti pa nam služijo le za prehod iz konkretnega k abstraktnemu. Pri uporabi spletnih delovnih zvezkov pa smo opazile, da so ravno zaradi možnosti i-table (povečave, osvetlitve, možnosti direktnega pisanja v delovni zvezek) učencem navodila veliko bolj jasna in ne zastavljajo odvečnih vprašanj, kot so npr., na kateri strani je katera naloga, kaj moramo delati ipd.

Poleg i-table pa smo začele uporabljati tudi tablične računalnike, ki so v letošnjem šolskem letu v poskusni dobi. Uporabljamo jih le za dostop do spletnega portala Dežela Lilibi, ki je dodatek medpredmetnim učbenikom in delovnim zvezkom. Sprva je bilo navdušenje med učenci zelo veliko, vendar je kmalu usahnilo, saj so ugotovili, da računalnikov ne morejo uporabljati vsevprek, ampak le ob vodenih dejavnostih. Tako je tudi uporaba tabličnih računalnikov ciljno naravnana in ni ravno pogosta (v povprečju dvakrat mesečno), saj je predpriprava gradiv zelo zamudna. Prednost uporabe tabličnih računalnikov pa je v tem, da vsak učenec rešuje svojo spletno nalogo, in ker je precej nalog diferenciranih, lahko vsak igra svojo »igrico«. In ravno skozi to igro učenci nezavedno utrjujejo svoje znanje.

Tudi uporaba i-table mora potekati predvsem premišljeno in sistematično, saj lahko ravno zaradi njene privlačnosti in olajšanja dela učitelju vodi k preveč frontalnemu pouku. Učitelj mora zato znati presojeti, kateri didaktični pripomoček je v danem trenutku primeren za doseganje vzgojno-izobraževalnega cilja.

Viri

Dežela Lilibi. Dostopno na spletni strani: <http://podium.gyldendal.no/lilibi/solska-ulica-1-2/likovna-vzgoja/ustvarjamo>.

Gardner, Howard. *Multiple intelligences and education*. Pridobljeno 20. 3. 2012 s spletne strani: <http://www.infed.org/thinkers/gardner.htm>.

Sušec, Z., Žumer, F. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Učni načrt. Program osnovna šola. Glasbena vzgoja (2011). Pridobljeno 15. 3. 2012 s spletne strani: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_glasbena_vzgoja.pdf.

Učni načrt. Program osnovna šola. Likovna vzgoja (2011). Pridobljeno 15. 3. 2012 s spletne strani: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_likovna_vzgoja.pdf.

Učni načrt. Program osnovna šola. Slovenščina (2011). Pridobljeno 15. 3. 2012 s spletne strani: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_slovenscina_OS.pdf.

Voglar, M. (1989). *Otrok in glasba: metodika predšolske glasbene vzgoje*. Ljubljana: DZS.

- > **Sabina Bauer**, vzgojiteljica predšolskih otrok, je zaposlena na Osnovni šoli Prule.
Naslov: Prule 13, 1000 Ljubljana.
Naslov e-pošte: sabina.bauer@gmail.com
- >> **Aleksandra Petek**, univ. dipl. prof. razrednega pouka, je zaposlena na Osnovni šoli Prule.
Naslov: Prule 13, 1000 Ljubljana.
Naslov e-pošte: aleksandra.skok@gmail.com
- >>> **Teja Razpotnik**, univ. dipl. prof. razrednega pouka, je zaposlena na Osnovni šoli Prule.
Naslov: Prule 13, 1000 Ljubljana.
Naslov e-pošte: teja.razpotnik@gmail.com.

Tablični računalnik – majhno orodje, velik izziv

Tablet computer – small tool, big challenge

> Tomaž Fidler

Izvleček

V prispevku predstavljamo posebnosti tabličnega računalnika in izpostavimo štiri najbolj prodajane modele v ZDA: Kindle Fire, Samsung Galaxy Tab 2 7.0, iPad in Asus Eee Pad Transformer Prime s priključno postajo – tipkovnico.

Predvidevamo, da bo tablični računalnik eden izmed koristnih elektronskih pripomočkov tudi na šolah. Aprila 2012 smo med osnovnošolci in srednješolci izvedli anonimno anketo, da bi izvedeli, ali poznajo tovrstne računalnike in njihovo uporabo.

Ključne besede

tablični računalnik, osnovne šole, srednje šole, učenci, dijaki, anketa

UDK 004.3:37.011.3-052(497.4)(049.5)

Abstract

The paper presents tablet computers and emphasizes four best sold models in the USA: Kindle Fire, Samsung Galaxy Tab 2 7.0, iPad, and Asus Eee Pad Transformer Prime with a mobile dock – keyboard. We expect that tablet computers will become a valuable electronic tool also in schools. In April 2012 we performed an anonymous survey among primary and secondary school students to find out if they are familiar with these computers and their use.

Keywords

tablet computer, primary schools, secondary schools, students, survey

Tablični računalnik

S tabličnimi računalniki smo se prvič srečali sicer že ob koncu prejšnjega stoletja, a je šlo bolj za posebne naprave, ki so jih uporabljali za delo na terenu. Kake večje pozornosti niso bili deležni tudi zaradi visoke cene.

Ko smo že mislili, da so netbooki tisto najbolj priročno in uporabno, nas je računalniška industrija spet presenetila. Leta 2010 je prišel na trg Applov iPad in vse se je spremenilo. Sledili so mu drugi in že v začetku leta 2011 so proizvajalci na sejmu CES (Consumer Electronics Show)¹ predstavili več kot 100 različnih tabličnih računalnikov različnih velikosti in zmogljivosti. Do danes se je ta številka le še povečevala. Predstavljajo jih tako veliki proizvajalci računalniške opreme kot tudi proizvajalci zabavne elektronike in zdaj tudi Amazon z modelom Kindle Fire,² ki je trenutno najbolj prodajani tablični računalnik v ZDA.

Tablični računalnik je v bistvu majhen prenosni računalnik z zaslonom, občutljivim na dotik, ki nam služi kot vnosna naprava namesto miške in tipkovnice. Od podobnih in precej uporabljenih dlančnikov se loči po velikosti nekje med telefonom in netbookom in predvsem po tem, da je po drugih specifikacijah bolj podoben osebnemu računalniku, na katerega je mogoče namestiti vso programsko opremo, združljivo z operacijskim sistemom, ki ga poganja. Tu imamo možnost izbirati med operacijskim sistemom iOS na Applovih iPodih, Androidom od 1.6 do 4.0 na večini konkurenčnih izdelkov in Windows 7, ki ga bo proti koncu leta verjetno zamenjal Windows 8, nekaj pa jih uporablja lastni operacijski sistem.

¹ Sejem poteka vsako leto januarja v Las Vegas Convention Centru, Las Vegas, Nevada, ZDA.

² V prejšnji št. Šolske knjižnice (2012, št. 1, str. 47) smo Kindle Fire pomotoma uvrstili med bralnike.

Govorimo o izrazito mobilnih napravah, ki jih po navadi uporabljamo kjer koli, v različnih svetlobnih razmerah. Zato je zaslon precej pomemben in moramo poudariti, da za uporabo na močni sončni svetlobi LCD-zaslone niso najbolj primerni.

Diagonala zaslona po navadi meri med 7 in 10,1 palca z ločljivostjo 1280 x 800 pik, kar je ravno dovolj za ogled videoposnetkov v ločljivosti 720 p. Večina tabličnih računalnikov je opremljena z eno kamero nad zaslonom in drugo na zadnji strani, ki služi kot fotoaparata in je sposobna snemati v ločljivosti 720 p. Poleg vgrajenega pomnilnika imamo večinoma možnost uporabljati pomnilniške kartice SD oz. SDXC. Omogočajo nam vrsto priklonov, od UDB, HDMI, mini USB, do Ethernet, WiFi, 3G, GPS in podobno. Polni akumulatorji zdržijo tja do 10 ur uporabe.

Kratka primerjava štirih najbolj prodajanih:

Amazon Kindle Fire

zaslon: 7-palčni (17,8 cm) 1024 x 600, **procesor:** TI OMAP 4, 1 GHz, **operacijski sistem:** modificiran Android 2.3, **kapaciteta:** 512 MB + 8 GB, **brežžično omrežje:** Wi-Fi 802.11 b/g/n, **priključki:** micro USB, **dimenzije:** 19,00 x 12,00 x 1,14 cm, **masa:** 0,413 kg, **avtonomija baterije:** do 8 ur neprekinjenega branja

Samsung Galaxy Tab 2 7.0

zaslon: 7-palčni (17,8 cm) 1024 x 600, **procesor:** 1 GHz Dual-Core, **operacijski sistem:** Android 4.0, **kapaciteta:** 16 GB do 32 GB, **brežžično omrežje:** 802.11 b/g/n, **bluetooth:** 3.0, **kamera:** spredaj in zadaj, **priključki:** 1 USB 2.0, 3,5 mm Audio priklon (slušalke / mikrofona), čitalec kartic Micro SD **dimenzije:** 19,30 x 12,20 x 1,05 cm, **masa:** 0,349 kg, **avtonomija baterije:** do 43 ur.

iPad

zaslon: 9,7-palčni (24,6 cm) Retina 2048 x 1536, **procesor:** Dual-core Apple A5X, **operacijski sistem:** iOS 5, **kapaciteta:** 16 do 64 GB, **brežžično omrežje:** 802.11a/b/g/n, **bluetooth:** 4.0, **kamera:** spredaj in zadaj, **priključki:** 30-pinski priključek, 3,5 mm stereopriključek za slušalke, Micro-SIM reža, **dimenzije:** 24,12 x 18,57 x 0,94 cm, **masa:** 0,662 kg, **avtonomija baterije:** do 10 ur.

Asus Eee Pad Transformer Prime

zaslon: 10,1-palčni (25,4 cm) LED Backlight, 1280 x 800, **procesor:** NVIDIA Tegra 3 Quad-core, 1,3 GHz, **operacijski sistem:** Android 3.2, **kapaciteta:** 1 GB + 64 GB SSD, **brežžično omrežje:** WLAN 802.11 b/g/n 2,4 GHz, **bluetooth:** v2,1 + EDR, **kamera:** spredaj in zadaj, **priključki:** 3,5 mm Audio priklon (slušalke / mikrofona), čitalec kartic Micro SD, TV-izhod micro HDMI, **dimenzije:** 26,30 x 18,08 x 0,83 cm, **masa:** 0,586 kg, **avtonomija baterije:** 12 ur oz 18 ur s priključno postajo.

Slika 1: Tablični računalniki Kindle Fire, Samsung Galaxy Tab 2 7.0, iPad in Asus Eee Pad Transformer Prime s priključno postajo – tipkovnico

Poznavanje tabličnih računalnikov med osnovnošolci in dijaki

Ko smo pisali prispevek o tabličnih računalnikih danes, smo se odločili še za krajšo anketo o poznavanju tabličnih računalnikov in njihovi uporabi na Osnovni šoli Venclja Perka v Domžalah³ in na Srednji šoli za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo v Ljubljani.⁴ Potekala je aprila 2012. Anketni vprašalnik je izpolnilo 97 učencev, od tega 44 % učenk in 56 % učencev, ki so bili stari od 14 do 15 let, ter 97 dijakov, od tega 71 % dijakinj in 29 % dijakov, ki so bili stari od 16 do 18 let. Ugotoviti smo želeli, katere določene tehnične naprave učenci in dijaki poznajo, katere od navedenih naprav v vprašalniku uporabljajo, ali se jim zdi smiselna uporaba tabličnega računalnika pri pouku, s kakšnim namenom bi ga uporabljali in ali v prihodnosti pričakujejo, da bi bila šola tista, ki bi nudila učencem in dijakom v času šolanja tablični računalnik z ustrezno programsko opremo in literaturo na njem.

Zbrani podatki kažejo, da vsi anketiranci **poznajo** prenosni računalnik, razen ene osnovnošolke. V nadaljevanju združujemo spola, ker odgovori, izraženi v številkah oz. odstotkih, ne nakazujejo razlik med spoloma tako v poznavanju kot v uporabi računalniške opreme. Netbook pozna 72 % osnovnošolcev in 44 % srednješolcev, bralnik 49 % osnovnošolcev in 37 % srednješolcev, pametni telefon 86 % osnovnošolcev in 78 % srednješolcev ter tablični računalnik skoraj vsi anketiranci, 90 % osnovnošolcev in 93 % srednješolcev. Ugotavljamo, da je poznavanje novejših elektronskih pripomočkov med mladimi kar precejšnje. Čim mlajša je generacija, tem večje je poznavanje elektronskih pripomočkov.

Prenosni računalnik **uporablja** 73 % učencev in 96 % dijakov, netbook 12 % učencev in 9 % dijakov, bralnik 4 % učencev in 3 % dijakov, pametni telefon 55 % učencev in 63 % dijakov ter tablični računalnik 32 % učencev in 33 % dijakov. Za resnejše delo je za zdaj prenosni računalnik uporabnejši, verjetno je zaradi tega odstotek uporabe med dijaki višji. Da je uporaba bralnikov izjemno majhna, je razumljivo, saj bralniki na našem trgu tako rekoč niso dostopni, še manj e-literatura za uporabo na njih. Po uporabi pametnih telefonov smo vprašali samo zato, da bi pridobili dokaza o uporabi najnovejših tehnologij.

81 % učencev in 87 % dijakov meni, da je **pri pouku** smiselna uporaba tabličnega računalnika. Pri šolskem pouku oziroma učenju bi uporabljali tablični računalnik za shranjevanje dokumentov in literature (73 % učencev in 85 % dijakov), za učenje iz naloženih učbenikov (72 % učencev in 68 % dijakov), za reševanje testov (54 % učencev in 47 % dijakov) in za pisanje besedil (70 % učencev in 66 % dijakov). Zanimivo, da je le 20 % učencev in 29 % dijakov odgovorilo na vse možnosti uporabe. 4 % anketiranih učencev in 2 % anketiranih dijakov se ni opredelilo za nobeno navedeno uporabo tabličnega računalnika. Predvidevamo, da ne poznajo dovolj dobro možnosti uporabe tabličnega računalnika. Iz odgovorov pa se vidi, da so to generacije, ki bi klasično, tiskano gradivo kaj hitro zamenjale z elektronsko.

Odgovori na vprašanji, ali naj ima tablični računalnik vsak sam, šola pa mu naloži potrebno programsko opremo in literaturo ali pa da šola za čas šolanja tablični računalnik z ustrezno programsko opremo in literaturo na njem, so deljeni. S prvim predlogom se strinja 52 % učencev in 48 % dijakov, z drugim pa 38 % učencev in 51 % dijakov. Verjetno na to vpliva ekonomski položaj. Če ima nekdo dovolj denarja, si tablični računalnik lahko privoščijo, v nasprotnem primeru bi bila izposoja na šoli dobrodošla. Sedem učencev in en srednješolec na slednje vprašanje niso odgovorili.

³ Anketo opravila S. Ferbežar.

⁴ Anketo opravil D. Fidler.

Sklep

Tablični računalnik je prav gotovo eden od elektronskih pripomočkov, ki bi bil tudi v šoli lahko zelo koristen. Z naloženo ustrežno učno vsebino bi na prijaznejši in mlajšim generacijam zanimivejši način ponudili učencem in dijakom v uporabo potrebno literaturo in ustrezne vaje oz. delovne zvezke. To dokazuje tudi anketa med osnovnošolci in srednješolci, ki dobro sledijo tehničnim novostim, žal pa za zdaj še ni zadostne podpore s strani založnikov. Na Osnovni šoli Prule sicer že poteka testiranje programa za prvošolce Lili in Bine založbe Rokus Klett, delno s tabličnimi računalniki ViewPad 10S, delno na spletnem portalu Lilibi. Bilo bi dobro, da se v testiranje tabličnih računalnikov kot elektronskih pripomočkov čim prej vključi tudi višje razrede osnovnih šol in morda tudi kaka od srednjih šol.

Knjižničarji bodo morali v času testiranj in morebitnih vpeljav tovrstnih pripomočkov na osnovne in srednje šole strokovno dognati, kako bibliografsko voditi literaturo, učbenike, delovne zvezke in druge dokumente, ki bodo naloženi na tabličnih računalnikih. To je predmet drugih raziskav. Dobro bi bilo, da bi bila stroka pripravljena. Se bodo sčasoma učbeniški skladi iz učbenikov in delovnih zvezkov spremenili v tablice?

Viri

- Asus Eee Pad Transformer Prime. Pridobljeno 8. 4. 2012: <http://eee.asus.com/eeepad/>.
- Asus Eee Pad Transformer Prime. Pridobljeno 8. 4. 2012: http://en.wikipedia.org/wiki/Asus_Eee_Pad_Transformer_Prime.
- iPad. Pridobljeno 8. 4. 2012: <http://en.wikipedia.org/wiki/IPad>.
- Kindle Fire. Pridobljeno 8. 4. 2012: http://en.wikipedia.org/wiki/Kindle_fire.
- Kindle Fire. Pridobljeno 8. 4. 2012: http://www.amazon.com/Kindle-Fire-Amazon-Tablet/dp/B0051VVOB2/ref=sr_1_1?ie=UTF8&qid=1335115299&sr=8-1.
- The new iPad. Pridobljeno 9. 4. 2012: <http://www.apple.com/>.
- Prvi interaktivni učbeniški komplet in tablični računalniki pri pouku v prvem razredu osnovne šole. Pridobljeno 23. 4. 2012: http://www.rokusklet.si/resources/files/doc/lzjava_Prvi_interaktivni_ucbeniski_komplet.pdf.
- Srednja šola za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo, Ljubljana. Pridobljeno 10. 4. 2012: <http://www.ssfkz.si>.

> **Tomaž Fidler**, u.d.i.a., je zaposlen kot IT svetovalec v Centralni tehniški knjižnici.
Naslov: Trg republike 3, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: tomaz.fidler@ctk.uni-lj.si

Zvočna knjiga na USB-ključu

Sound book on USB stick

> Mateja Ločniškar - Fidler

Izvleček

V prispevku predstavljamo USB-ključ, na katerem so lahko začasno ali trajno shranjeni zapisi, kot so npr. besedila, zvočni, filmski in drugi zapisi. Sprašujemo se, ali je v šolski knjižnici smiselno imeti taka dela na ključu, in če je odgovor pozitiven, kako jih bibliografsko obdelati, to je katalogizirati in klasificirati ter opremiti. Postopke obdelave, ki nedvoumno ločijo zapis na USB-ključu od zapisov na drugih nosilcih, razložimo na primeru leposlovnega dela *Ne povej, kaj si sanjala* Ferija Lainščka.

Ključne besede

USB-ključ, bibliografska obdelava, uporaba, šolske knjižnice, promocija

UDK 004.3:002:025.3

Abstract

The paper presents USB stick which can temporarily or permanently store records such as texts, sound, film, and other. We wonder if it is sensible to have such works on a USB stick in a school library. If the answer is positive, the question is how to bibliographically process them, this means how to catalogue and technically process them. We explain the processes which clearly distinguish records on a USB stick from records on other media using an example of a work of fiction *Ne povej, kaj si sanjala* written by Feri Lainšček.

Key words

USB stick, bibliographic processing, use, school libraries, promotion

Uvod

USB-ključ, angleško USB key ali USB flashdrive, USB Stick, je majhna, priročna zunanja shranjevalna enota. Uporablja se podobno kot CD, DVD, BD za prenos ali shranjevanje različnih podatkov in ima lahko bistveno večjo kapaciteto kot omenjeni. Poznamo ključe od 64 MB, ki se veliko uporabljajo kot promocijski materiali, do npr. 64 GB, kar je velikost skoraj štirinajstih enostranskih DVD-jev. USB-ključ ne potrebuje lastnega napajanja. Uporabljamo ga za začasno ali trajno shranjevanje, za podatke, kot so besedila, fotografije, filmi, glasba, zvočne knjige. Z naloženimi potrebnimi računalniškimi programi (software) je izvrsten pripomoček za zagon in pregledovanje osebnih računalnikov. Razvili so ga v podjetju IBM leta 1998 kot zamenjavo za disketnik. V nadaljevanju na primeru na USB-ključu naloženega leposlovnega dela *Ne povej, kaj si sanjala* Ferija Lainščka opisujemo, kako delo bibliografsko obdelamo, in še posebej izpostavimo probleme in previdnostne ukrepe pri tovrstni obdelavi. Lainščkovo delo je, označeno kot zvočna knjiga, izšlo v nakladi 500 izvodov pri Študentski založbi leta 2010.

Na slovenskem knjižnem trgu je leposlovno delo na USB-ključu novost. Prav tako lahko zapišemo, da je s strokovnega knjižničarskega vidika novost tudi bibliografska obdelava vsebine na USB-ključu. Trenutno je v vzajemni bibliografsko-kataložni bazi podatkov COBIB.SI nekaj več kot trideset zapisov, ki pojasnjujejo, da so vsebine na USB-ključih. To so pretežno gradiva s konferenc in simpozijev, prispevki v obliki zbornikov, sledijo strokovna dela s področij: naravoslovje, tehnika in računalništvo. Na USB-ključu je tudi že slovar.

Leposlovno delo na USB-ključu

Vsebine na USB-ključu so naložene, shranjene na različne načine. Knjižničarji moramo pregledati ne samo vsebino, ampak tudi način zagona ključa, preučiti, kaj je

omogočeno in kaj ne. Vse to je pogoj za ustrezno bibliografsko obdelavo dela ali več del, shranjenih na ključu.

Na primeru zvočne knjige *Ne povej, kaj si sanjala* Ferija Lainščka se ob zagonu ključa pojavi meni, v katerem lahko izbiramo, kaj bomo z vsebino počeli: ali jo bomo predvajali v katerem koli od naloženih predvajalnikov, tiskali ali ogledovali slike kot diaproyekcijo, kopirali slike na svoj računalnik ali pa odprli mapo za ogled datotek. Če izberemo slednje, se nam v raziskovalcu pokaže na ključu shranjena vsebina, ki jo sestavljajo MP3-datoteke s poglavji, zagonska ikona, startna datoteka in mapa s filmom »Feri – portret« ter .html datoteke z drugimi podatki.

Slika 1: F. Lainšček: Ne povej, kaj si sanjala – datoteke na USB-ključu

Če poženemo datoteko *start.bat*, ker se ključ ni samodejno zagnal, se v internet brskalniku odpre meni, v katerem lahko izbiramo filmski portret avtorja, njegovo bibliografijo, filmografijo, seznam radijskih iger in nagrad. Iz tega okna ni mogoče zagnati MP3-datotek.

Slika 2: F. Lainšček: Ne povej, kaj si sanjala – meni na USB-ključu

Za poslušanje moramo v začetnem meniju izbrati predvajanje v enem izmed predvajalnikov. Če izberemo ponujeni Windows MediaPlayer, se predvajanje začne, vendar, »glej ga zlomka«, vedno znova z enajstim poglavjem. Tako se moramo ročno pomakniti na začetek dela ali na poglavje, ki nas zanima oz. kjer smo nazadnje končali s poslu-

šanjem. Vsebina na USB-ključu ni zaščitena, kar pomeni, da z njo počnemo kar koli. Lahko si jo prenesemo na disk in ključ pobrišemo in ga uporabljamo za druge namene.

Postavlja se vprašanje, ali je smiselno tako delo bibliografsko obdelati. Če bi ga sposojali učencem ali dijakom na dom ali v čitalnico knjižnice, prav gotovo ne, ker bi morali ob vsaki vrnitvi ključa pregledati celotno vsebino. To nas spominja na obdobje izposoje zvočnih in videokaset, ko smo morali vrnjeno gradivo previjati na začetek ter pregledovati in izločati presneto vsebino. Če se vendarle odločimo za nakup takega dela, je najbolje, da ga v okviru bibliografske obdelave inventariziramo kot del priročne zbirke, kjer so že dela, namenjena učiteljem kot dopolnila k dodatni razlagi, usvajanju učne snovi. V okviru obravnavanega dela je pogovor s F. Lainščkom zanimiv in poučen.

Bibliografska obdelava zvočnega dela na USB-ključu

V priročnikih za bibliografski opis dela na USB-ključu ni navodil, zato na opisanem primeru predstavljamo, kako opisati tako enoto. Pri opisovanju enote imajo podatki v enoti sami prednost pred podatki iz drugih virov (Prekat, 2001). Torej, to priporočilo velja tako za USB-ključ kot za vse druge medije (CD, DVD, BD, CD-ROM), ki smo jih v Šolski knjižnici obravnavali že pred leti. Najprej mora knjižničar pregledati vsebino na ključu in oceniti, ali sodi v knjižnično zbirko šolske knjižnice. Če se odloči, da bo USB-ključ del knjižnične zbirke, mora pred bibliografskim opisom enote pregledati vse naložene dokumente, morebiten napis na ključu in/ali na obesku ključa in tako oceniti, kaj je dejanski naslov dela oz. kaj je glavni vir podatkov za bibliografski popis dela. Podatki, ki jih po navadi navedemo, so ime in priimek avtorja dela, naslov dela, imena oseb, ki so intelektualno prispevale k nastanku dela, kraj založbe, založba, leto nastanka dela, popis vsebine in seveda na katerem mediju oz. vrsti gradiva je zapisana vsebina dela.

V našem primeru v formatu COMARC opredelimo vrsto zapisa v podpolju 001 s kodo »l«, ki označuje elektronski vir. Fizične oblike dokumenta(-ov) na USB-ključu ne moremo opredeliti v podpolju 135, ker ustrezne kode za USB-ključ še ni, zato za zdaj označimo fizično obliko s kodo »z«, ki pomeni »druga fizična oblika«. Posebnost pri bibliografskem opisu je še splošna oznaka gradiva, podpolje 200, ki s splošno razumljivim izrazom in v začetnem delu opisa pove, kakšni vrsti gradiva enota pripada. Za elektronske vire uporabljamo izraz »Elektronski vir«. Vrsta elektronskega vira je USB-ključ, ki ga navedemo v podpolju 215<a> (Fizični opis – Posebna oznaka gradiva in obseg). Pred posebno oznako gradiva z arabsko številko navedemo število fizičnih kosov, ki sestavljajo enoto (COMAR/B format, 2010).

Če bi bil USB-ključ kot spremno gradivo neki enoti, npr. monografski publikaciji, ga opišemo v podpolju 215<e> ali kot prilogo v polju 421.

USB-ključ, ki je lahko nosilec zvočnega, tiskanega in/ali filmskega zapisa, navedemo kot oblikovno določilo (6xx<w>) ali kot oblikovno predmetno oznako (609<a>). Opredelimo ga tudi s splošnim privesnim vrstilcem za obliko (675<a>), ki je (086.034USB). Tako USB-ključe v naši zbirki lahko poiščemo le s predpono DW= (oblikovno določilo) ali s FS= (oblikovna predmetna oznaka) ali s predpono DU= (prosto oblikovano predmetna oznaka).

Na primeru *Ne povej, kaj si sanjala* Ferija Lainščka so prikazani le tisti deli bibliografskega opisa, ki ločijo elektronsko delo od tiskanega:

```
001 $b »l« elektronski vir
135 $a »v« kombinacija
      $b »z« drugo
200 $a Ne povej, kaj si sanjala
      $b Elektronski vir
      $f Feri Lainšček
215 $a 1 USB-ključ
300 $a USB-ključ vsebuje zvočno knjigo, filmski portret avtorja in bibliografske podatke o avtorju
```

323 \$a Pripoveduje Carmen L. Oven
337 \$a Sistemske zahteve: Vhod za USB-ključ
606 \$a Duševni bolniki \$x V leposlovju \$w USB-ključ
610 \$a zvočne knjige \$a zvočne knjige na USB-ključu \$aUSB
675 \$a 821.163.6-311.2(086.034.4USB) \$c821.163.6 \$v UDCMRF 2006

Ukazni način iskanja USB-ključa:
DW=USB-ključ ali DU= USB-ključ ali DU=USB

Oprema gradiva, elementi razvrščanja na etiketi in pečat oz. lastništvo knjižnice, je odvisna od spretnosti, lahko tudi rečemo ustvarjalnosti opremljevalca tega gradiva, kar je razvidno na sliki 3.

Slika 3: Oprema gradiva, signatura z oznako nosilca vsebine USB-ključ in črtna koda

Sklep

Predvidevamo, da bodo vsebine, kot so zvočni, filmski in besedilni zapisi na USB-ključu, pretežno promocijska gradiva. Če pa bodo vsebine na ključu namenjene zbranemu poslušanju, gledanju in/ali branju, učenju, bomo morali knjižničarji ta dela bibliografsko obdelati tako, da se bodo vsebine na tem nosilcu ločile od enakih ali drugih vsebin na drugih nosilcih zapisov. Take vsebine bo smiselno obdelati le, če bodo primerno zaščitene, kar pomeni, da ne bo mogoče nalaganje in/ali brisanje s ključa. Za knjižnico je zunanja oprema, signatura ključa tako rekoč nemogoča. Ključ mora imeti ustrezen obesek in/ali etui.

S primerom *Ne povej, kaj si sanjala* F. Lainščka smo knjižničarji pripravljeni na nove izzive.

Ob pisanju prispevka se je porodila ideja, kako bi lahko vsak učenec ali dijak ob koncu šolanja dobil za spomin ustrezno vsebino (npr. maturantski ples) na USB-ključu z vtisnjenim šolskim letom zaključka šolanja in imenom šole. Morda je na kaki šoli to že praksa.

Viri

COMARC/B format za bibliografske podatke. (2010). Maribor: IZUM. Pridobljeno 15. 4. 2012 s spletne strani: <http://e-priročniki.izum.si>.

Elektronska izdaja UDC MRF 2006. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 16. 4. 2012 s spletne strani: <http://www.nuk.uni-lj.si/udcmrf2006/GlavnaTabela.aspx>.

Prekat. (2001). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.

USB flash drive. Pridobljeno 12. 4. 2012 s spletne strani: http://en.wikipedia.org/wiki/USB_flash_drive.

- > **Mag. Mateja Ločniškar - Fidler**, univ. dipl. bibliotekarka, je zaposlena kot referentka za nabavo in bibliografsko obdelavo knjižničnega gradiva v Mestni knjižnici Ljubljana.
Naslov: Kersnikova 2, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: mateja.locniskar@mklj.si

Kako je kuža Rik polepšal bibliopedagoške ure z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami v Občinski knjižnici Jesenice

How the dog Rik embellished the biblio-pedagogical lessons for children and adolescents with special needs at the Municipal Library Jesenice

> Nina Jamar
>> Cirila Leban
>>> Karmen Jakše
>>>> Nina Ilič

Izveček

Članek govori o sodelovanju med Občinsko knjižnico Jesenice in Osnovno šolo Poldeta Stražišarja Jesenice, ki je osnovna šola s prilagojenim programom. Sodelovanje se je začelo v šolskem letu 2008/2009, najprej z dvema oddelkoma vzgoje in izobraževanja, pozneje se je pridružil še en oddelek. Cilj bibliopedagoških ur v Občinski knjižnici Jesenice je, da bi otroci in mladostniki s pomočjo ljudskih pravljic izboljšali svoje sposobnosti branja, govora in pisanja. Vključen je tudi element socializacije. Otrokom in mladostnikom Osnovne šole Poldeta Stražišarja Jesenice včasih pri branju pomaga tudi terapevtski pes Rik s svojo vodnico.

Ključne besede

splošne knjižnice, Občinska knjižnica Jesenice, Osnovna šola Poldeta Stražišarja Jesenice, ljudske pravljice, branje, terapija z živalmi

UDK 373.3:376(497.4Jesenice):027.022(497.4Jesenice)

Abstract

The article presents the cooperation between the Municipal library Jesenice and Elementary school Polde Stražišar for children with special needs. The cooperation started in the school year 2008/2009 with two departments of special program and in the next year another department joined. The aim of biblio-pedagogical lessons in Municipal Library Jesenice is to improve reading, speaking and writing skills of children and adolescents from Elementary school Polde Stražišar. The element of socialization is also included. Sometimes, the therapeutic dog Rik and his guide also help with reading.

Keywords

Public libraries, Municipal library Jesenice, Elementary school Polde Stražišar Jesenice, folk tales, reading, therapy with animals

1 Uvod

V šolskem letu 2008/2009 se je začelo sodelovanje oddelka za otroke Občinske knjižnice Jesenice z Osnovno šolo Poldeta Stražišarja Jesenice, in sicer z oddelki posebnega programa vzgoje in izobraževanja. Osnovna šola Poldeta Stražišarja Jesenice je šola s prilagojenim programom. Sodelovanje se je v šolskem letu 2008/2009 začelo z dvema oddelkoma tega programa, v šolskem letu 2009/2010 pa se je pridružil še en oddelek.

Delo poteka v majhnih skupinah (od pet do sedem otrok ali mladostnikov) in je prilagojeno njihovim sposobnostim. V dveh skupinah so mladostniki od 16 do 26 let, v tretji pa otroci od 4 do 14 let. Otroci in mladostniki imajo večje ali manjše težave z govorom, branjem in pisanjem. Občinsko knjižnico Jesenice obišejo enkrat mesečno, kjer se pripravi bibliopedagoško uro, ki traja 45 minut. Cilj bibliopeda-

goških ur, ki vsako šolsko letu potekajo od oktobra do maja, je s pomočjo ljudskih pravljic izboljšati njihove svoje sposobnosti branja, govora in pisanja. Vključen je tudi element socializacije, saj otroci in mladostniki obišejo knjižnico, komunicirajo s knjižničarji in drugimi uporabniki knjižnice ter si izposodijo knjige. Občasno se jim pridruži terapevtski pes Rik (v sodelovanju s podjetjem Lunba, Nina Ilič s. p.). Ob začetku šolskega leta se preveri, ali so vsi udeleženci vpisani v knjižnico, da si lahko tudi sami izposojajo knjige. Nekateri med njimi so zvesti obiskovalci Občinske knjižnice Jesenice že od leta 2008.

S sodelovanjem z Osnovno šolo Poldeta Stražišarja Jesenice se skuša Občinska knjižnica Jesenice približati posebnim skupinam uporabnikov in pokazati, da je knjižnica ustanova, v katero je prijetno zahajati, ter da so knjižničarji vedno pripravljeni pomagati uporabnikom, zato jih lahko kadar koli prosijo za kakršno koli pomoč.

2 Predstavitev sodelujočih

2.1 Uporabniki s posebnimi potrebami

Kdo so uporabniki s posebnimi potrebami?

"Izraz 'uporabniki s posebnimi potrebami' pomeni zelo raznolike družbene skupine ljudi in hkrati tiste, ki so kakor koli ovirani, hendikepirani, a vsakodnevno prihajajo v knjižnice. Mednje sodijo: telesno in mentalno ovirani ljudje, slepi in slabovidni, gluhi in naglušni, starejši ljudje, ljudje, ki živijo v različnih zavodih, ustanovah (bolniki, sirote, upokojenci, zaporniki, vojaki idr.), ljudje, ki so iz različnih razlogov vedno doma (bolniki, nezaposleni, gospodinje, služkinje idr.), t. i. 'odrasli študenti', ki se začenjajo šolati ali opismenjevati v starejših letih, otroci ali odrasli s specifičnimi učnimi težavami, vojni veterani, brezdomci ali zelo revni, begunci (npr. Tibetanci v Švici), večje etnične skupine (Aboridžini v Avstraliji, Indijanci v ZDA in Kanadi), homoseksualci, ljudje različnih veroizpovedi. Za vse te skupine ljudi so v posameznih knjižnicah po svetu organizirane posebne metode dela, ponekod obstajajo celo posebni oddelki knjižnic, ki so namenjeni konkretnim uporabnikom s posebnimi potrebami (če si to ločenost od drugih obiskovalcev sami želijo oz. jo potrebujejo). Knjižničarji ostajajo pri metodah sodelovanja s 'posebnimi' družbenimi skupinami previdni: četudi nekdo pripada eni izmed omenjenih skupin, to še ne pomeni nujno, da mu morajo vedno ali neizogibno nuditi posebno pomoč. Z drugimi besedami: vsak izmed njih ima pravico do 'običajne' postrežbe, če pa želi ali potrebuje dodatno ali posebno sodelovanje oz. pomoč knjižničarja, pa naj bi mu bilo to omogočeno" (Griljč, 1996, str. 176–177).

Tudi v Občinski knjižnici Jesenice se pripravlja bibliopedagoške dejavnosti za uporabnike s posebnimi potrebami, ki vsakič s seboj v knjižnico prinesejo tudi mnogo veselja in volje do življenja. Treba pa je paziti na spoštovanje in nikoli pozabiti, da se uporabnikom s posebnimi potrebami lahko pomaga samo toliko, kolikor si to sami želijo.

Različne oblike prizadetosti lahko povzročijo težave pri branju in ustvarijo potrebe po lažje berljivem gradivu pri »osebah z motnjami v duševnem razvoju, osebah s težavami na področju branja, osebah z motnjami pozornosti, motorike in zaznavanja (MBD/DAMP), osebah z avtizmom, osebah s prirojeno okvaro sluha, osebah z okvaro sluha in vida, osebah z govorno-jezikovnimi motnjami, starejših, deloma dementnih osebah, novih priseljencih in drugih osebah s pomanjkljivim znanjem večinskega jezika, funkcionalno nepismenih osebah in osebah z nezadostno izobrazbo, otrocih« (Smernice za lažje berljivo gradivo, 2007, str. 11–14). Zato je v Občinski knjižnici Jesenice izdelan seznam lažje berljivega gradiva z naslovom »Da bo začetno branje prijetno«, ki je primerno za otroke in mladostnike do zaključka drugega triletja osnove šole (priloga 1).

IFLA kot krovna organizacija knjižničarjev je v okviru svoje sekcije za delo z uporabniki s posebnimi potrebami v devetdesetih letih prejšnjega stoletja posebno pozornost

namenila tem uporabnikom. Izdala je priporočila za delo z gluhi in naglušnimi, s slepimi in slabovidnimi, s pacienti v bolnišnicah in oskrbovanci v domovih za ostarele, z zaporniki. Leta 2001 so pripravili smernice za knjižnične storitve za osebe z disleksijo (Dolgan Petrič, 2007, str. 74).

2.2 Občinska knjižnica Jesenice

Občinska knjižnica Jesenice (2011?) sodi med osrednje slovenske splošne knjižnice. Skrbi za območje z več kot 31.000 prebivalci, ki živijo v treh občinah: jeseniški, kranjskogorski in žirovniški. Ob koncu leta 2010 je bilo v zbirki jeseniške knjižnice malo manj kot 150.000 enot gradiva. Celotna zbirka je vpisana v računalniško bazo in vključena v slovenski vzajemni katalog. Knjižnico obiskuje približno 25 % prebivalcev.

Na oddelku za otroke, v sklopu katerega poteka sodelovanje z Osnovno šolo Poldeta Stražišarja Jesenice, se pripravlja vrsto dejavnosti, ki jih otroci z veseljem in redno obiskujejo: ure pravljic za predšolske otroke, ustvarjalne delavnice, angleške urice ter uganke meseca za šolarje. Po želji se pripravi tudi posebno pravljичno uro. Poleg naštetih dejavnosti se izvaja tudi vodene obiske knjižnice za otroke iz vrtcev in šol. Maskota oddelka za otroke je Brihta. Vsako leto od oktobra do maja poteka projekt Berem z Brihto, ki je namenjen spodbujanju mladih bralcev k branju. Več o projektu si je mogoče prebrati na spletni strani Občinske knjižnice Jesenice.

2.3 Osnovna šola Poldeta Stražišarja Jesenice

Osnovna šola Poldeta Stražišarja Jesenice (2011?) je osnovna šola s prilagojenim programom, ki ga izvaja v štirih oddelkih devetletne osnovne šole (prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom), štirih oddelkih podaljšanega bivanja ter treh oddelkih posebnega programa vzgoje in izobraževanja (1. in 2. stopnja, 3. in 4. stopnja, 5. stopnja). V šolskem letu 2011/2012 jo obiskuje 41 učencev. Izvaja pa tudi izobraževalni program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo v okviru specialnopedagoške mobilne službe v šestih večinskih osnovnih šolah na območju, ki ga pokriva. Učenci in varovanci so iz občin Jesenice, Kranjska Gora, Bled, in Žirovnica. Občinska knjižnica Jesenice sodeluje z njihovimi oddelki posebnega programa vzgoje in izobraževanja.

2.4 Lunba, Nina Ilič s. p.

Nina Ilič je vodnica terapevtskih živali, ki ji pomagajo pri njenem delu v sklopu podjetja Lunba. Pri delu ji pomagata dva psa (Rik in Lilu) in tri muce (Xi, Lunba in Izida). So zelo uigrana in skladna ekipa in se pri svojem delu dopolnjujejo tako značajske kot po pomoči, ki jo nudijo. Rik posebej sprejemanje in potrpežljivost, še posebej rad ima otroke. Lilu je zelo razigrana in ima še posebej rada najstarejše. Xi ima samo tri tačke in je dokaz, da se na lep način vse da. Lunba zelo rada išče naročja, v katerih se crklja. Izida je med vsemi najbolj zgovorna in pri terapiji zelo rada pomaga Riku (Lunba, Nina Ilič s. p., 2011?). Toliko se da o njih zapisati na papir, v živo pa je vsako srečanje z njimi pravi užitek, še posebej za otroke.

3 Predstavitev srečanj, ki potekajo v občinski knjižnici Jesenice

3.1 Bibliopedagoške dejavnosti za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami v občinski knjižnici Jesenice

Za leto 2008 je bilo v Občinski knjižnici Jesenice predvideno, da bi se začelo tudi z bibliopedagoškimi dejavnostmi za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami. V bližini Občinske knjižnice Jesenice je tudi Osnovna šola Poldeta Stražišarja Jesenice, ki je osnovna šola s prilagojenim programom. Ker v oddelkih devetletne osnovne

šole delo poteka po predvidenem učnem načrtu, možnosti za sodelovanje s knjižnico ni veliko. Občinsko knjižnico Jesenice obiščejo v okviru projekta Rastem s knjigo in v okviru kulturnega tedna, ki vsako leto aprila poteka na šoli. Z oddelki posebnega programa vzgoje in izobraževanja pa se je bilo mogoče dogovoriti za mesečno obiskovanje knjižnice. Velja pa omeniti, da brez podpore strokovnih delavk iz Osnovne šole Poldeta Stražišarja Jesenice, ki so pripravljene sodelovati in otroke pripeljati v knjižnico, to ne bi bilo mogoče.

Začelo se je zelo previdno, saj s tovrstnim delom v Občinski knjižnici nihče ni imel izkušenj. Zato se je od srečanja do srečanja način dela, glede na pridobljene izkušnje, skušalo čim bolj prilagajati sposobnostim in željam sodelujočih otrok in mladostnikov.

Osrednja nit srečanj so ljudske pravljice. Tako kot v ljudskih pravljicah je tudi v življenju polno preprek, preprekam pa, če verjamemo pravljicam, sledi srečen konec. V prvem letu je bilo nekaj ljudskih pravljic povzetih po pripovedovanju čisto prave tete Pehte (Marice Globočnik) iz Kranjske Gore, ki je zelo prijetna gospa in je tudi Kekca prepričala, da se mu je sploh ni treba bati. Katere pravljice so lepšale skupne urice, pa je razvidno iz spodnjega seznama.

Šolsko leto 2008/2009

1	Predstavitve knjižnice	Občinska knjižnica Jesenice
2	Kekec in Prisank	Pravljичne poti Slovenije, I. Cerar Drašler, 2004
3	Pehtina zgodba o Kekcu	Pripovedi tete Pehte
4	Pravljica o coprnici Anji Panji	Pripovedi tete Pehte
5	Običaji v Kranjski Gori	Pripovedi tete Pehte
6	Ajdovska deklica v Prisanku	Ljudska pripoved pod lipo domačo, D. Kunaver, 2008
7	O čifci	Pripovedi tete Pehte
8	Zakaj je morska voda slana	Pravljичne poti Slovenije, I. Cerar Drašler, 2004

Šol. leto 2009/2010

1	Predstavitve knjižnice	Občinska knjižnica Jesenice
2	O povodnem možu	Slovenske ljudske pripovedi, Mladinska knjiga, 1980
3	Zlatorog	Ljudska pripoved pod lipo domačo, D. Kunaver, 2008
4	Kekec in Bedanec	Pripovedi tete Pehte
5	O dveh bratih in velikanih	Slovenske narodne pravljice, Karantanija, 2001
6	Kako so nastale gosli	Romska pravljica
7	Repa velikanka	Tolstoj, Aleksej
8	Kdo je napravil Vidku srajčico	Levstik, Fran

Šolsko leto 2010/2011

1	Predstavitve knjižnice	Občinska knjižnica Jesenice
2	Kobilja jajca	Butalci
3	Zajček in repa	Mamka Bršljanka
4	Terapija s psom: Zajec in jež	Za devetimi gorami, A. Štefan, Mladinska knjiga, 2011
5	Brkonja Čeljstnik	Pravljичne poti Slovenije, I. Cerar Drašler, 2004
6	Terapija s psom: Trije medvedi	Najlepše pravljice 2, Mladinska knjiga, 2009
7	Kako so na Jesenicah včasih živeli	Občinska knjižnica Jesenice
8	Terapija s psom: Tri uganke	Slovenske narodne pravljice, Karantanija, 2001

Pravljico je na začetku vedno prebrala ali povedala knjižničarka, pozneje pa so se za branje opogumili tudi otroci in mladostniki. Po pravljici vedno ostane še nekaj časa za razgibavanje sivih celic z ugankami, križankami in drugimi zanimivostmi za "brihtne" glave.

Udeležba na srečanju se potrdi z žigom Brihte (priloga 2), ob koncu šolskega leta pa se podeli Brihtina priznanja. Maskota oziroma bralni lik Brihta namreč spremlja vse

dogajanje na oddelku za otroke Občinske knjižnice Jesenice. Otroke in mladostnike se ves čas spodbuja, da bi tudi sami čim več brali in si izposojali knjige v knjižnici. S pomočjo obrazca Dnevnik branja (priloga 3) pa lahko knjižničarji spremljajo, kaj otroci in mladostniki preberejo sami v svojem prostem času.

3.2 Branje z Rikom v občinski knjižnici Jesenice

Kot je razvidno iz seznama pravljič, ki so lepšale skupne urice z otroki in mladostniki Osnovne šole Poldeta Stražišarja Jesenice v Občinski knjižnici Jesenice, se je v šolskem letu 2010/2011 v bibliopedagoške ure z učenci Osnovne šole Poldeta Stražišarja Jesenice vključilo tudi zdravilno terapijo z živalmi z vodnico terapevtskih živali Nino in terapevtskim psom Rikom. Do sodelovanja je prišlo na pobudo vodnice terapevtskih živali Nine. Pobuda je bila s strani Občinske knjižnice Jesenice in Osnovne šole Poldeta Stražišarja Jesenice z veseljem sprejeta. Sodelovanje s skupinami otrok in mladostnikov Osnovne šole Poldeta Stražišarja Jesenice, s katerimi je Občinska knjižnica Jesenice že sodelovala, se je tako še nadgradilo. Kadar otroke in mladostnike obiščeta Nina in Rik, je še posebej zabavno in prijetno.

Prav je, da še posebej omenimo Rika, izšolanega terapevtskega psa, mešančka večje rasti, ki je zelo prijazen, umirjen in potrpežljiv in se pusti tudi božati, krtačiti ipd. Rik je namreč v središču vsega dogajanja. Pri njegovem delu mu je enkrat pomagala tudi psička mešančka manjše rasti, zelo razigrana Lilu. Lilu je s svojim obiskom polepšala dan predvsem mladostnici na invalidskem vozičku, ker je manjša in je tako lažje poiskala naročje, v katerem se je crkljala.

Slika 1: Branje z Rikom

Ne samo, da je branje z Rikom zabavno in prijetno, na spletni strani Nine Ilič (Lunba, Nina Ilič s. p., 2011?) si je mogoče prebrati, da živali, ki jih vodi usposobljen vodnik, dokazano lahko zelo dobro vplivajo na zdravje ljudi. Med drugim zmanjšujejo učinke stresa, žalosti, depresije, tesnobe, zmanjšujejo samouničevalne misli in bolečino ter izrazito dobro vplivajo na srčnožilni sistem in apetit. Učinke se v grobem lahko razdeli v tri skupine: fizični nivo (hitrejše in lažje okrevanje po poškodbah, hitrejše celjenje ran, blagodejno deluje na krvožilni sistem, blagodejni učinek dotika), psihični nivo (izboljšanje samopodobe in samospoštovanja, umirjenost, sproščenost, sposobnost gledati iz različnih zornih kotov ali stališč, povečanje zaupanja vase, vnos zunanjega sveta, krepitev stika) in socialni nivo (zmanjševanje občutka osamljenosti, stik z zunanjim svetom, zmanjševanje strahu pri navezavi stikov z drugimi ljudmi, večanje težnje po sodelovanju, izgradnja distance ter vzpostavitev bližine, doživetje intimnosti in telesnega stika). Terapija s pomočjo živali naj bi še posebej pomagala ljudem s psihičnimi težavami, s telesnimi težavami zaradi poškodb, telesnimi težavami zaradi bolezni in ljudem s težavami socialnega značaja. Za sodelovanje Občinske knjižnice Jesenice z Osnovno šolo Poldeta Stražišarja Jesenice sta pomembna predvsem psihični in socialni nivo.

Prebrati si je mogoče (ibid.) tudi o pomenu srečanj Branje s terapevtskim psom Rikom za otroke, ki imajo težave z branjem ali odpor do knjig. Vsa pozornost je

namenjena Riku in knjigi, zato se otroci ob branju ali poslušanju ne počutijo kritično ocenjevani ali izpostavljeni. Rikova naloga je, da s tačko, smrčkom ali kako drugače pokaže, katere besede ali stavka ni razumel ter kateri od otrok naj mu nerazumljivo razloži s svojimi besedami ali morda ponovno prebere. Berejo lahko otroci in mladostniki, če je to prevelik zalogaj, pa bere vodnica terapevtskih živali Nina.

Poleg psihičnega in socialnega zdravnega učinka terapije s pomočjo živali se tako z branjem s terapevtskim psom Rikom izboljšuje tudi sposobnosti branja, govora in posledično pisanja, kar je cilj bibliopedagoških dejavnosti z otroki in mladostniki s posebnimi potrebami v Občinski knjižnici Jesenice.

4 Sklep

Srečanja, tako tista samo v družbi knjige oz. pravljic kot tudi tista v družbi z Rikom, so med vsemi sodelujočimi spletla posebne vezi, ne samo službene. Otrokom in mladostnikom, ki zmorejo brati, glasno branje pred skupino ne predstavlja več težave. Tisti otroci in mladostniki, ki sami ne zmorejo brati, pa vedo, da sta knjižnica in branje prijetna in sproščujoča.

Z bibliopedagoškimi dejavnostmi za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami v Občinski knjižnici Jesenice je bilo doseženo več, kot je bilo to ob začetku, brez izkušenj, mogoče pričakovati. Želimo pa si, da bi otroci in mladostniki, ki zdaj vedo, da vstopiti v knjižnico in seči po kakšni knjigi ni nič groznega, tudi čisto sami kdaj prišli v knjižnico in si izbrali kakšno knjigo, ki bi jo prebrali v svojem prostem času.

Viri

- Dolgan - Petrič, M. (2007). Knjižnične storitve za uporabnike s posebnimi potrebami : priporočila za delo z osebami z disleksijo. Šolska knjižnica, 17 (2), 72–78.
- Grilj, M. 1996. Srečanje in delo z drugačnimi uporabniki. Knjižnica, Ljubljana, 40(3-4), 175–192.
- Lunba, Nina Ilič s. p. (2011?). Ljubljana: Lunba, N. Ilič. Pridobljeno 13. 9. 2011 s spletne strani: <http://sites.google.com/site/lunbanina/>.
- Občinska knjižnica Jesenice (2011?). Jesenice: Občinska knjižnica Jesenice. Pridobljeno 13. 9. 2011 s spletne strani: <http://www.knjiznica-jesenice.si>.
- Osnovna šola Poldeta Stražišarja (2011?). Jesenice: Osnovna šola Poldeta Stražišarja. Pridobljeno 16. 9. 2011 s spletne strani: <http://www.poldestrazisar.si>.
- Smernice za lažje berljivo gradivo. Smernice za knjižnične programe opismenjevanja : nekaj praktičnih predlogov (2007). Ljubljana : Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

-
- > **Nina Jamar** je zaposlena v Občinski knjižnici Jesenice.
Naslov: Trg Toneta Čufarja 4, 4270 Jesenice,
Naslov elektronske pošte: nina.jamar@knjiznica-jesenice.si
 - >> **Cirila Leban** je vodja Oddelka za otroke v Občinski knjižnici Jesenice.
Naslov: Trg Toneta Čufarja 4, 4270 Jesenice
Naslov elektronske pošte: cirila.leban@knjiznica-jesenice.si
 - >>> **Karmen Jakše** je zaposlena v oddelku podaljšanega bivanja (OPB) 3 na Osnovni šoli Poldeta Stražišarja Jesenice.
Naslov: Ulica Viktorja Kejžarja 35, 4270 Jesenice
Naslov elektronske pošte: karmen.jakse@gmail.com
 - >>>> **Nina Ilič** je vodnica terapevtskih živali.
Naslov: Lunba, Nina Ilič s. p., Cesta Dolomitskega odreda 12 a, 1000 Ljubljana
Naslov elektronske pošte: lunbasp@gmail.com

Priloga 1: Da bo začetno branje prijetno

DA BO ZAČETNO BRANJE PRIJETNO			
	Avtor	Naslov	Založba
Zgodbe v sličicah			
1.	BOEHME, Julia	Robi in detektivki	Grlica
2.	BOEHME, Julia	Trije mali prijatelji zbežijo	Grlica
3.	BOEHME, Julia	Dogodivščine s čudežnim ponijem	Grlica
4.	KONCUT K., Helena	Lučko in poklici	Morfem
5.	KONCUT K., Helena	Lučko in prevozna sredstva	Morfem
6.	KONC L., Nataša	Mi smo slike	Družina
7.	KREMPL, Urša	Čarovnica Cilka peče torto	Studio Hieroglif
8.	KREMPL, Urša	Zgodbe v sličicah	Hieroglif
9.	KÜNZLER B., R	Bobrčkovi novi prijatelji	Tehniška založba
10.	MAI, Manfred	Žoga za rojstni dan	Tehniška založba
11.	MARKIČ, Matjaž	Kam greš, Pika	Info Press
12.	PODGORŠEK, Mojiceja	Medo in Jaka	Morfem
13.	ŠTEFAN, Anja	Čez griček v gozdiček	Mladinska knjiga
14.	ŠTEFAN, Anja	Lešniki, lešniki	Mladinska knjiga
15.	UEBE, Ingrid	A te boli zob, mala čarovnica	Tehniška založba
Za predšolsko branje			
16.	CATE, Marijke ten	Bor in Bina na soncu	Učila
17.	CATE, Marijke ten	Bor in Bina v dežju	Učila
18.	LJUĐSKA pripovedka	O petelinčku	Piano
19.	PODGORŠEK, Mojiceja	Čarovnica Uršula	Epistola
20.	PODGORŠEK, Mojiceja	Črviva zgodba	Damodar
21.	PODGORŠEK, Mojiceja	Medo reši vsako zmedo	Damodar
22.	PODGORŠEK, Mojiceja	O polžu, ki je kupoval novo hiško	Damodar
23.	SLEGGERS, Liesbet	Žiga gre v vrtec	Kres
24.	SLEGGERS, Liesbet	Kaja gre v trgovino	Kres
25.	WADDELL, Martin	Mami, kje si?	Epta
Za bralce prvega triletja osnovne šole			
26.	AROLD, Marliese	Zgodbe za kurjo polt	Grlica
27.	BEVAN, Clare	Smejte se	Educy
28.	DEAN, Jan	Žablod je snedel mojo zlato ribico	Educy
29.	FIENBERG, Anna	Taši	Miš
30.	FUCKS, Thomas	Julija Grozna	Slovenska knjiga
31.	GRINDLEY, Sally	Bobi sam doma	Educy
32.	HÄNEL, Wolfram	Ana Nas se maščuje	Kres
33.	HOOPER, Mary	Neskončni rojstni dan	Educy
34.	IVES, Ali	Moj oče je –	Educy
35.	JOKL, Ivana	Miha je moj prijatelj	Kres
36.	KEMAL, Kurt	Hokus pokus kolobocijus	Kres
37.	KLIPHUIS, Christine	Sreča v nesreči	Kres
38.	LENK, Fabian	Detektivske uganke	Grlica
39.	MAI, Manfred	Zgodbe o pogumu	Grlica
40.	MUCK, Desa	Anica in zajček	Mladinska knjiga
41.	MUCK, Desa	Anica in športni dan	Mladinska knjiga
42.	NASH, Deborah	Zvezdica Zvedavka	Educy
43.	NEUENDORF, Silvo	Niko Nosorog pa že ni pošast	Kres
44.	NÖSTLINGER, Christine	Franceve televizijske zgodbe	Mohorjeva
45.	OBRIST, Jürg	Kdo medvedom krade med	Kres
46.	OSBORNE, P. M.	Popoldan na Amazonki	Grlica
47.	RAYNER, Shoo	Zaspani mojster	Grlica
48.	RYAN, Margaret	Robi in bitje iz vesolja	Educy
49.	SIMON, Francesca	Grozni Gašper ima uši	Učila
50.	VIDMAR, Janja	Bučko Superga	Karantanija
Za bralce drugega triletja osnovne šole			
51.	ABBOTT, Tony	Mesto v oblakih	Alica
52.	BANSCHERUS, Jürgen	Dvoboj detektivov	Učila
53.	BANSCHERUS, Jürgen	Modri vrtiljak	Učila
54.	BLADE, Adam	Ledeni zmaj Plamen	Alica
55.	BLADE, Adam	Mesečeva volkulja Luna	Alica
56.	FIENBERG, Anna	Taši in velikani	Miš
57.	FIENBERG, Anna	Taši in duhovi	Miš
58.	FRIEDRICH, Joachim	Skrivnost sedme kumare	Mladinska knjiga
59.	FRIEDRICH, Joachim	Ko učitelj pismolknejo	Mladinska knjiga
60.	HERGÉ	Zlati rakci	Učila
61.	HERGÉ	Tintin v Kongu	Učila
62.	JENNINGS, Paul	Gizmo	Miš
63.	JENNINGS, Paul	Vrni se, Gizmo	Miš
64.	MANČEK, Marjan	Hribci. Sreča ne počiva	DZS

65.	MANČEK, Marjan	Hribci? Kaj? Kdo? : [samostalniki]	DZS
66.	McGANN, Oisin	Odštekani dedek in leteči krožnik	Miš
67.	McGANN, Oisin	Odštekani dedek in robo vrt	Miš
68.	MUSTER, Miki	Trubadurji / Obisk iz vesolja	Delo
69.	MUSTER, Miki	Prazvitorepec	Delo
70.	PESTUM, Jo	Mestni lisjaki in morski pes	Slovenska knjiga
71.	PESTUM, Jo	Mestni lisjaki in klovn	Slovenska knjiga
72.	PILKEY, Dav	Prigode super pleničkota	Mladinska knjiga
73.	SCHREIBER-Wicke, Edith	Benijeve skrivnosti	Slovenska knjiga
74.	SUHODOLČAN, Primož	Kuža, zaljubljen kot pes	Karantanija
75.	ZUCKER, Jonny	Max Flash. Misija 1	Alica

Priloga 2: Z Brihto govorimo o knjigah

 Z BRIHTO GOVORIMO O KNJIGAH			
BRIHTA 1	BRIHTA 2	BRIHTA 3	BRIHTA 4
BRIHTA 5	BRIHTA 6	BRIHTA 7	BRIHTA 8
Ime in priimek:			
BRIHTA TI ČESTITA!			

Priloga 3: Dnevnik branja

 Občinska knjižnica Jesenice	DNEVNIK BRANJA		
Naslov knjige:			
Avtor:			
Brati sem začel/-a (datum):			
Z branjem sem končal/-a (datum):			
Število strani:			
Ilustracije:	DA	NE	
Ocena zanimivosti:	☺ super	☹ še kar	☹ težka
Knjigo priporočam prijateljem	☺ da	☹ ne	
Zahtevnost knjige:	☹ prelahka	☺ primerna	☹ pretežka

Šolske knjižnice po svetu

> Damjana Vovk

Zbornik *Global perspectives on school libraries: project and practices* sta pripravila IFLA Sekcija za šolske knjižnice in Mednarodno združenje šolskih knjižničarjev (IASL). V njem avtorji iz Argentine, Avstralije, Bocvane, Finske, Hrvaške, Indonezije, Kanade, Namibije, Nigerije, Nizozemske, Norveške, Portugalske, Rusije, Švedske, Velike Britanije, Zambije in Združenih držav Amerike predstavljajo projekte in dobre prakse šolskih knjižnic. Prispevki so tematsko razvrščeni v šest sklopov:

- izobraževanje šolskih knjižničarjev in modeli implementacij šolskih knjižnic;
- šolske knjižnice in spodbujanje pismenosti;
- šolske knjižnice za vse;
- povečevanje vpliva šolskih knjižnic s pomočjo tehnologije;
- vladne pobude za razvoj šolskih knjižnic;
- organizacije za zastopanje in razvoj šolskih knjižnic.

V zborniku so, poleg drugega, predstavljeni model samoevalvacije šolskih knjižnic iz Portugalske, programi za spodbujanje branja iz Avstralije in Nigerije ter programi informacijskega opismenjevanja na Švedskem, Norveškem in Finskem. Vključuje tudi dva prispevka hrvaških avtoric: v prvem se lotevajo ozaveščanja šolnikov o pomenu informacijske pismenosti, drugi pa opisuje sodelovanje šolskih knjižničarjev pri izobraževanju učencev z učnimi težavami. Čas, ko informacijsko-komunikacijska tehnologija in socialna omrežja postajajo vse bolj prisoten element v našem življenju, še bolj pa v življenju otrok, zahteva od šolskih knjižničarjev hiter odziv na novosti. Ali je pametno otroke spodbujati k branju s populariziranjem digitalnih vsebin ali je bolje poudarjati pomen branja tiskanih publikacij?

Prispevke povezuje ideja, da morajo šolske knjižnice prispevati k izobraževanju učencev in njihovi informacijski pismenosti ne glede na opremljenost in tradicijo svojega delovanja. Čeprav se nekatere izmed opisanih šolskih knjižnic soočajo s pomanjkanjem knjižničnega prostora oziroma gradiva ter transportiranjem slednjega s pomočjo kamel in slonov, po drugi strani z npr. informiranjem uporabnikov o boleznih rešujejo življenja in tako igrajo pomembno družbeno vlogo.

Zbornik poudarja pomen sodelovanja pri opravljanju poslanstva šolske knjižnice. Šolski knjižničar tako sodeluje z učenci, učitelji, vodstvom šole, drugimi šolskimi knjižničarji, lokalnimi splošnimi knjižnicami ipd. Poleg sodelovanja v lokalnem okviru je pomembno tudi nacionalno in internacionalno povezovanje šolskih knjižnic. Predvsem v zadnjem sklopu zbornika lahko bralci najdejo številne možnosti za mreženje. V okviru šestega sklopa pa so na kratko predstavljeni tudi programi in smernice, ki jih je za področje šolskih knjižnic sprejela IFLA in so knjižničarjem lahko v pomoč pri vsakdanjem delu.

Publikacijo, ki obsega 336 strani, sta uredili Luisa Marquardt in Dianne Oberg, izdala pa založba De Gruyter Saur kot 148 zvezek zbirke IFLA Publications. Zbornik je izšel poleti 2011 v tiskani obliki in kot e-knjiga, na spletu pa so posamezni prispevki v celoti dostopni v obliki predogleda knjige.

Zbirka Bralna znamenja

> Andrej Blatnik, urednik zbirke

V 'knjižni posel', kot poklicno ukvarjanje s knjigami imenuje André Schiffrin, sem zašel, preden sem diplomiral. Pri dvaindvajsetih sem uredil svoje prve tri knjige in za njihov izid skupaj z Vladom Žabotom še ustvaril formalni okvir, kakršen je bil v času, ko založbe ni mogel ustanoviti vsak, sploh mogoč. V tem poslu bi želel ostati do konca, zato mi ni vseeno, kaj se z njim dogaja. In dogajalo se je, od osemdesetih let dalje, veliko, veliko se je tudi spremenilo in preobrnilo. Vseskozi se mi je zdelo, da je refleksija teh sprememb zelo slaba, in kot pristaš knjig sem nerazumevanje dogajanja s knjigami pripisoval temu, da je bilo knjig o knjigah in njihovem življenju v slovenščini premalo. Zato sem leta 2007 začel z zbirko, ki si je v poetiko strumno zapisala: »*Bralna znamenja* so obvezno branje za vse, ki se s knjigami ukvarjajo ljubiteljsko ali strokovno. Zbirka knjig, ki jih morate prebrati, če hočete, da imajo vaše knjige smisel.«

Za začetek take zbirke ni bolj primerne knjige od Manguelove *Zgodovina branja* in tudi usoda te knjige v Sloveniji dokazuje, da je opozarjanje na fenomene knjižnega polja še zmeraj izjemno potrebno. Njen kulturni pomen je širše bralstvo odkrilo šele po Manguelovem gostovanju na festivalu Vilenica in spremljajočem medijskem odmevu. Takrat pa, zdi se, distributer ni več verjel v ekonomski pomen te knjige – pomenski polji sta se mu zdeli preveč vsaksebi.

Knjižno polje, kakor piše Robert Darnton v svoji *Zadeva: knjiga*, je mešanica različnih praks in znanj, od bibliotekarskega do ekonomskega (k slednjemu je veliko prispeval Andersonov *Dolgi rep*). K tujim znanjem smo srečno priključili tudi domače: Samo Rugelj, znan morda še najbolj kot založnik revije Bukla, je za zbirko predelal svoj doktorat s področja knjigarstva in v času razmišljanja o javni podpori knjigam bi morala biti knjiga *Za vsako besedo cekin?* obvezno branje vsem, ki velikokrat preveč lahkotno spregovorijo na to temo.

Knjiga je zmeraj tako kultura kot ekonomija, zmeraj mešanica posamičnih in splošnih interesov. Zato zbirka *Bralna znamenja* skuša zajemati dovolj široko, da je hkrati strokovna in berljiva. Žal v današnjem knjižnem preobilju takih knjig ni veliko, zato je urednikov izbor zapleten in zanj je treba veliko ... uganili ste: prebrati. K sreči je branje knjig o knjigah užitek. Morda tudi vaš. Preverite!

Predstavitve knjig so pripravile Savina Zwitter, Romana Fekonja in Maja Miklič

Alberto Manguel: *Zgodovina branja*

Zgodovina branja je privlačno napisan pregled razvoja branja in bralnih navad skozi zgodovino, obogaten z avtorjevimi bralnimi izkušnjami od otroštva dalje.

Alberto Manguel, erudit, po rodu iz Argentine, ki je odraščal deloma v Izraelu, deloma v Argentini, pozneje živel tudi v Kanadi in še marsikje in ki zdaj živi v Franciji, se je v knjigi prepustil pisanju o svoji najljubši dejavnosti. Posveti se pisnim podlagam od gline na začetku prek svitkov, papirja do elektronike. Zanj je branje tiho potapljanje v intimen odnos med bralcem in natisnjenim besedilom, a v preučevanju zgodovine branja se je srečal z glasnim in tihim branjem kot prevladujočim načinom komuniciranja med bralcem in knjigo. Posebno mesto ima v tem kontekstu njegova izkušnja, ko je v starosti med 16 in 20 let bral slepemu pisatelju Jorgeju Luisu Borgesu, kar tudi omenja v tej knjigi.

Manguel se z zanimanjem dotakne bralcev v umetnosti: od kipov Aristotela s svitkom v naročju in milanske plemkinje, ki ležeča na sarkofagu »pod budnim psičkovim očesom prelistava marmorno knjigo« (str. 15), prek slik vnetih bralcev, kot je *Sveti Dominik* ali *Martin Luter* (v upodobitvi Lucasa Cranacha), in fotografij kot na primer *Beaunski dom za ostarele* Andréja Kertésa. S tem postavi branje kot človeško dejavnost kot temo umetniške upodobitve v umetnosti različnih vrst.

Skozi zgodovinski pregled se Manguel ne izogne niti filozofskim pogledom na branje niti razumevanju, kako zaznavamo prebrano: predstavi antično Aristotelovo razpravo *O duši*, pozneje

srednjeveške arabske raziskave o npr. vidnih zaznavah, renesančne Leonardove risbe možganov pa vse do sodobne nevrolingvistike.

Pri Manguelu je branje povezano s širšim družbenim okoljem: z vero, izobraževanjem, znanostjo, umetnostjo, družinskimi in družbenimi odnosi. Vse to pisec poveže v zanimivo pripoved. Sami naslovi poglavij nakazujejo, da knjiga ni suhoparen pregled zgodovine neke dejavnosti. Če jih navedemo le nekaj: prvo poglavje nosi naslov *Zadnja stran*; potem pa so tu še *Branje senc*, *Manjkajoči prvi list*, *Metafore branja*, *Simbolični bralec* – če jih naštejemo le nekaj. Skrivnostnost teh naslovov še dodatno vzpodbuja bralca, da se nikakor ne more odlepiti od knjige. Vsekakor je knjiga zanimivo branje v navdušujočem slogu tako za knjižničarje kot za vse druge ljubitelje branja.

Alberto Manguel: *Knjižnica ponoči*

Tudi ta knjiga (kot *Zgodovina branja*) je zelo privlačno napisana in bralca kar potegne vase in ga ne spusti do zadnje strani.

Avtor izhaja iz svoje lastne izkušnje, kako postaviti svoje lastne knjige v prostor in po kakšnem redu, da bodo ob potrebnem času pri roki – postaviti svojo lastno knjižnico. Poleg tega vedno znova odkriva kaj novega v svojih knjigah, ki jih je že prebral, pa mu ponovno pridejo v roke. Ko že misli, da nečesa res še ni prebral in je zanj novo, zasledi v knjigi opombo, zapis, ki ga je naredil kot 13-letni fantič. Vendar, ko zdaj bere to isto misel, jo sprejema drugače na podlagi vseh izkušenj z branjem in z vsemi življenjskimi modrostmi, ki jih ima zdaj, v zrelih letih.

Ob razmišljanju, kako bi uredil svojo lastno knjižnico, se sprehodi skozi zgodovino knjižnic. Od aleksandrijske, mezopotamske, pergamske, rimskih javnih knjižnic, mavretanske, kolumbijskih potujočih na osličkih, narodnih knjižnic, knjižnic učenjakov univerz pa vse do svetovnega spleta, ki ga na neki način pojmuje kot posebne vrste knjižnico. Za razliko od spleta pa se v knjižnicah vedno novi bralci spoprijemajo s starimi knjigami, ki pa ob ponovnem branju postajajo nove. Tako Manguel pojmuje branje kot obred ponovnega rojstva.

Knjižnica vsakega posameznika je zasebno kraljestvo, knjige lastnika nagovarjajo in ga kličejo. Tako je tudi ureditev zasebne knjižnice zelo specifična in je poznana le lastniku samemu za razliko od javnih knjižnic, kjer vlada poseben sistem. Ta sistem dobira poznajo knjižničarji in tako lahko vedno najdejo želeno knjigo za bralca – po dokazih in razmišljanjih avtorja se to dogaja že od aleksandrijske knjižnice naprej vse do danes.

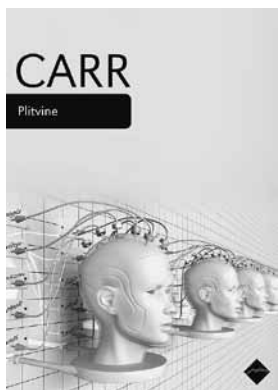
Pomemben pa je tudi sam prostor, ki je namenjen knjižnični zbirki, saj ta prostor oblikuje naš odnos do knjig in namen prostora je spodbuditi branje, učenje, razmišljanje ob knjigah – tako se kaže skozi zgodovino in ni nepomembno, v kakšnem prostoru hranimo in uporabljamo knjige. Tako kot avtor smo velikokrat omejeni z že obstoječim prostorom, ki ga potem po potrebi preuredimo, da kar najbolje služi svojemu namenu.

Avtor svojo knjižnico pojmuje kot zatočišče, uteho, prostor, kjer se umiri, ustvarjalni proces, delo pa poteka v delovnem kabinetu, kjer tudi hrani knjige. Vendar so to tiste knjige, brez katerih bi se čutil popolnoma bos in ne bi mogel delati (npr. slovarji, enciklopedije, leksikoni). Iz knjižnice si v kabinet prinese tiste knjige, ki jih potrebuje pri svojem delu. Za delovni kabinet pa so že renesančni učenjaki priporočali nabor predmetov, ki spodbujajo razmišljanje. Velikokrat so zasebne knjižnice tudi delovni kabineti in zato so tako zanimive knjižnice učenjakov. Leti so jih zaznamovali s svojo osebnostjo in zbirko predmetov, ki so poleg knjig spodbujali njihovo delo.

Zanimivi so tudi naslovi poglavij, ki prinašajo različne poglede na knjižnico, naj si bo skozi zgodovino ali pa skozi pojmovanje knjižnice. Avtor v posameznih poglavjih knjižnico obravnava kot mit, ureditev, prostor, moč, obliko, delavnico, um, otok, preživetje, pozabo, domišljijo, identiteto, dom itd.

Vsekakor zanimivi pogledi na takšne in drugačne knjižnice, pa naj bo to kot prostor, ureditev ali samo kot pojem.

Nicholas Carr : *Plitvine*

V letu 2011 v slovenski jezik prevedena knjiga Nicholasa Carra Plitvine (izvirni naslov *The Shallows*, izšla l. 2010) je postala tako rekoč obvezno branje za vsakogar, ki se ukvarja z uporabo informacijske tehnologije in vsesplošno prisotnostjo interneta. V knjigi s podnaslovom *Kako internet spreminja naš način razmišljanja*, branja in pomnjenja avtor kritično in večplastno predstavi naše vedenje in navade ob uporabi računalnika. V svojem delu se sprašuje, ali iskanje informacij na internetu otežuje globoko razumevanje in pomnjenje prebranega ali

postajamo zaradi razvijanja spretnosti hitrega iskanja informacij na spletu manj skoncentrirani bralci ter kako to vpliva na dejansko delovanje naših možganov.

Šolski knjižničarji moramo naše mlade bralce opismenjeovati tako ob uporabi klasičnih, tiskanih virov kakor seveda tudi ob uporabi svetovnega spleta, digitalnih virov, njihovo poizvedovanje mora biti vezano na odgovorno in kritično uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije, ki je danes tako rekoč nujna sestavina vsakega izobraževalnega in raziskovalnega procesa. Ker pa je za naše učinkovito delo izjemno pomembno, da poznamo navade ljudi ob uporabi IKT, vedenje na svetovnem spletu, omejitve in priložnosti, ki nam jih ponuja internet, ter predvsem način razumevanja prebranega besedila, spremembe v branju in poizvedovanju, menim, da je tovrstna literatura temeljna tudi za šolskega knjižničarja, saj nam bo pomagala razumeti našega hitro učečega in spreminjajočega se mladega uporabnika. Knjiga Plitvine je pisana dovolj poljudno in se pravzaprav bere kakor kaka napeta kriminalka, pri kateri se veseliš naslednjega poglavja, da jo v branje priporočam vsem, ne glede na morda skromnejše predznanje s tega področja.

Robert Darnton: *Zadeva: knjiga*

Darnton v svoji knjigi razmišlja predvsem o prednostih in slabostih pri tiskanih in elektronskih knjigah. Med drugim se sprašuje, kako lahko monopolist, kot je Google s projektom Google books, izkoristi digitalizirane knjige, do katerih je prišel prek knjižnic brez plačila (»za javno dobro«), v lastne kapitalistične interese. Na drugi strani pa vidi veliko korist v širši dostopnosti informacij in znanja na osnovi spletnih gradiv. Izpostavlja dejstvo, da so novi nosilci manj trajni, digitalni založniki pa postavljajo izjemno visoke cene, ki nato izpodrivajo tiskano knjigo in serijsko publikacijo. Že iz teh izpostavljenih dejstev veje avtorjevo navdušenje nad klasičnim nosilcem (papirjem), čeprav se ne boji izpostavljati tudi prednosti novega. Slogovno (tudi v prevodu) je knjiga privlačna, dobro napisana.

Samo Rugelj: *Za vsako besedo cekin? : slovensko knjižno založništvo med državo in trgom*

Samo Rugelj se v knjigi ukvarja predvsem z založništvom v svetu in pri nas. Opazuje preteklo dogajanje in razmišlja o prihodnosti. Tiskane in digitalne knjige se dotakne predvsem s stališča prodaje. Obsežneje se posveča vprašanju mesta založniške dejavnosti v sklopu širše kulture v Sloveniji in mesto knjige primerja z mestom gledališča in filma. V zadnjem, najboljsežnejšem sklopu pa analizira pot knjige od avtorja prek založbe in knjigarne do bralca. Osredotoča se tudi na cene knjig v Sloveniji in državne podpore ter tržne poti. Knjiga precej celovito s strani založnika prikazuje pogled na knjižno založništvo na Slovenskem.

Claire Squires: *Trženje literature*

Avtorica je profesorica založništva in direktorica centra Stirling za mednarodno založništvo in komunikacijo na Univerzi v Stirlingu v Veliki Britaniji.

V svojem delu poda raziskavo založništva sodobne književnosti v Veliki Britaniji, osredotoča se na vpliv, ki ga ima trženje na produkcijo in sprejem književnosti. Delo predstavlja pregled socialnega, ekonomskega in kulturnega konteksta produkcije sodobne književnosti v Veliki Britaniji ter analizira posebne pogoje založništva konec 20. in na začetku 21. stoletja. Avtorica analizira različne načine trženja: takojšen svetovni uspeh, počasno pridobivanje kulturnega statusa, vpliv prejetih nagrad, manipulacija podobe avtorja itd. Med študijami primerov so naslovi: Bog majhnih stvari, Dnevnik Bridget Jones, serija Harry Potter, trilogija Njegova temna stvar, Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa. Te študije se ukvarjajo z umeščanjem romanov glede na trgovsko ime založbe in oblikovanje njihove zunanosti ter z vplivom, ki ga ima to na oblikovanje žanra, vrednost in interpretacijo besedil.

Trženje brez dvoma oblikuje sodobno književnost, oblikuje pomen literature, jo predstavlja na trgu in vpliva na njen sprejem.

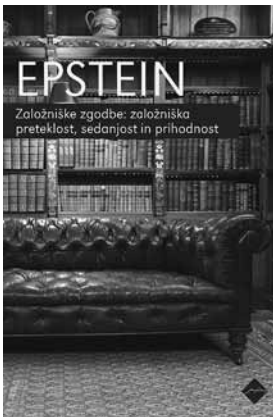
André Schiffrin: *Posel s knjigami*

Podnaslov povzame vsebino knjige – *kako so mednarodni konglomerati prevzeli založništvo in spremenili način našega branja*. Vedno so obstajale velike založbe, ki so težile k širjenju. Vendar zgodba o založništvu ni samo k večanju prodajnih zneskov. Zelo pomembna sta vsebina in program založniških hiš. Na žalost ob prevzemu manjše založniške hiše in njihovih včasih zelo specializiran program izginejo. Skozi zgodovino so založniki usklajevali zahteve po dobrem zasluhu in po objavljani pomembnih knjig. V zadnjem času pa se zdi, da ta druga zahteva počasi izginja in izdajanje knjig je podrejeno čim višjemu zasluhu in množičnemu trgu. Posledično se tako spreminjajo tudi naslovi izdanih knjig in bralne navade. Vedno več je t. i. komercialnih naslovov, ki pa niso vedno najbolj kakovostno branje in ne pripomorejo k intelektualnemu razvoju bralca ali k premikom družbene zavesti.

Avtor v knjigi opiše spreminjanje ameriškega založništva v zadnjih petdesetih letih. Najbrž je zgodba po svetu podobna. Opozarja, da morajo založniške hiše uskladiti razmerje med lažjimi, zabavnejšimi naslovi in med socialno odmevnimi knjigami, novimi izdajami in ponatisi klasike. Sam avtor spremlja založništvo že od otroštva, saj se je z njim ukvarjal že njegov oče, sam pa je bil vodja založbe Pantheon in pozneje lastnik založbe New Press.

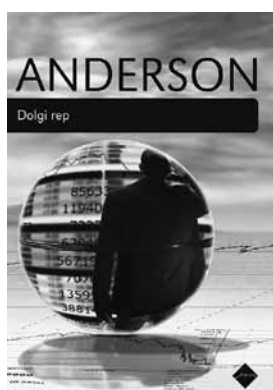
Jason Epstein : *Založniške zgodbe : Založniška preteklost, sedanost in prihodnost*

Knjiga Založniške zgodbe je prvič izšla l. 2001 z izvirnim naslovom *BookBusiness: Publishing Past, Present, and Future*. Leta 1928 rojeni Jason Epstein je ena ključnih oseb ameriškega založništva. Skozi svoje delo se sprehodi skozi zgodovino pisane besede ter različna obdobja razvoja založništva, podrobneje pa skozi kariero urednika in založnika povojnega časa do danes, ki je bil ob svojem začetku »očarljivo romantičen poklic« in se bo po njegovih napovedih s prodorom novih tehnologij popolnoma spremenil. Opisuje različne klasične prodajne poti knjige in poudarja, da vidi novo prihodnost založništva v velikem skupnem katalogu digitaliziranih besedil več založnikov, iz katerega bi bilo mogoče kjer koli v vsakem trenutku natisniti knjigo po želji kupca (to tehnologijo danes pogosto imenujejo print-on-demand). Trdi tudi, da sam ne verjame v propad klasične tiskane knjige na račun e-knjige, v svojem desetletje starem besedilu je marsikje napovedal razvoj, kakršen se nam trenutno odvija pred očmi.

Četudi je to besedilo založniško in knjigotrško usmerjeno, je s svojo vizionarsko naravnostjo pomembno branje tudi za vsakega knjižničarja, ki želi vedeti, kako se bo v prihodnosti spreminjal svet knjig.

Chris Anderson : *Dolgi rep : Zakaj je prihodnost poslovanja v večji prodaji manj množična*

Knjiga *The Long Tail* je v angleškem jeziku izšla l. 2006, avtor Chris Anderson je med drugim glavni urednik revije *Wired*. Besedilo *Dolgi rep* je deloma nastajalo na blogu (spletnem dnevniku) na naslovu <http://thelongtail.com/>. Teorija dolgega repa se lahko nanaša na različna področja, od zabavne industrije do knjižne produkcije itd. Trdi, da ozek nabor najbolj iskanih uspešnic predstavlja zelo majhno »glavo«, kateri sledi dolg rep, saj se večina povpraševanja nanaša na izjemno veliko zelo različnih ponudb (npr. knjižnih naslovov), ki sicer vsak zase ne privlačijo velike množice, vendar v seštevku predstavljajo močno večino – to so najrazličnejše tržne niše. Zagovarja tudi, da bodo spletne trgovine zaradi neomejenega prostora hranjenja, ki ne prinaša stroškov, lažje ponujale tako velik izbor, ki bo privlačil več uporabnikov. V knjigi so opisani različni primeri ter vidiki uporabe teorije dolgega repa v praksi, tudi na področju založništva, primere navaja, recimo, v filtrih Googlea in prodajnih strategijah Amazona.

Pomladna šola hrvaških šolskih knjižničarjev

> Romana Fekonja

V Dubrovniku je v času 21. 3. do 24. 3. 2012 potekala 24. pomladna šola šolskih knjižničarjev (Proljetna škola školskih knjižničara) v organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje. Kot je to že tradicija, smo se je udeležili tudi slovenski šolski knjižničarji in predstavili naše primere dobre prakse. Hkrati pa smo z zanimanjem spremljali delo hrvaških kolegov in se učili tudi iz njihovih primerov.

Tema letošnjega strokovnega srečanja hrvaških kolegov je bila: Smernice za delo šolskega knjižničarja v teoriji in praksi. Predstavljeni prispevki so obravnavali smernice za delo šolskih knjižničarjev in tudi kompetence knjižničarjev za njihovo delo. Tema je bila kar široko zastavljena in po uvodnih plenarnih predavanjih strokovnjakov so sledile različne zanimive delavnice in okrogle mize, kjer so bili predstavljeni primeri dobre prakse.

Pomladne šole se je v Dubrovniku udeležilo več kot 350 knjižničarjev iz vse Hrvaške. Po nekaj letih varčevanja in nekupovanja gradiva je hrvaško ministrstvo za izobraževanje letos namenilo šolskih knjižnicam namenska sredstva za nabavo in obnovo knjižničnega fonda. Te novice so bili kolegi zelo veseli in so tudi temu namenili dobršen del pogovorov.

Že po tradiciji smo se srečanja udeležili tudi slovenski šolski knjižničarji kot predstavniki Zavoda RS za šolstvo, Društva šolskih knjižničarjev Slovenije in Sekcije za šolske knjižnice pri ZBDS. V mednarodnem sklopu Pomladne šole so izkušnje predstavili predavatelji iz Hongkonga, Kanade, Italije in Slovenije. Pripravo smernic za izvajanje knjižnične dejavnosti v vzgoji in izobraževanju sem pripravila Romana Fekonja, Gregor Škrli je s prispevkom Informacijsko opismenjevanje učencev osnovne šole v praksi na primeru spletnih učilnic predstavil delo v spletnih učilnicah, Mateja Drnovšek je pokazala, kako dokaj enostavno postaviti spletno stran za svojo knjižnico z brezplačnim orodjem, v drugem prispevku pa je predstavila projekt Pravljica. Urša Bajda in Tinka Fric pa sta pripravili predstavitev svojega dela v projektu eTwinning.

Slika 1: Udeleženci iz Slovenije, od leve proti desni: Gregor Škrli, Urša Bajda, Mateja Drnovšek, Tinka Fric (foto: Romana Fekonja)